

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL 2021-2027

REGIUNEA CENTRU – ROMÂNIA

Versiunea 1 – septembrie 2020

Template for programmes supported from the ERDF (Investment for Jobs and growth goal), ESF+, the JTF, the Cohesion Fund and the EMFF – Article 16(3)

CCI	
Title in EN	[255 characters*] Regional Operational Program – Centru Region
Title in national language(s)	[255] Programul Operațional Regional – Regiunea Centru
Version	1.0
First year	[4]2021
Last year	[4]2027
Eligible from	
Eligible until	
Commission decision number	
Commission decision date	
Member State amending decision number	
Member State amending decision entry into force date	
Non substantial transfer (art. 19.5)	Yes/No
NUTS regions covered by the programme (not applicable to the EMFF)	Regiunea Centru - România
Fund concerned	☒ ERDF
	☐ Cohesion Fund
	☐ ESF+
	☐ JTF
	☐ EMFF

* Numbers in square brackets refer to number of characters.”

1. Programme strategy: main development challenges and policy responses

Reference: Article 17(3)(a)(i)-(vii) and 17(3)(b) CPR

Programul Operațional Regional al Regiunii Centru își propune să găsească soluții la nevoile identificate la nivel regional în cadrul Planului de Dezvoltare Regională Centru¹ și în Strategia de Specializare Inteligentă² a Regiunii Centru, în strânsă legătură cu recomandările Raportului de țară, recomandările din cadrul Rapoartelor de evaluare ale POR 2014-2020, dar și luând în considerare și alte documente strategice elaborate la nivel european, național, precum și strategii de dezvoltare elaborate la nivel regional, județean și local.

Disparități economice, sociale, teritoriale, provocări, eșecuri de piață

Regiunea Centru se întinde pe o suprafață de 34100 kmp, adică 14,3% din teritoriul național, fiind situată în centrul României. Aceasta are 2,63 milioane locuitori și cuprinde 6 județe – Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu - fiind bine relaționată teritorial, realizând conexiuni cu 6 din cele 7 regiuni de dezvoltare din România.

Declinul demografic în perioada 2002-2018 s-a manifestat în toate județele Regiunii însă cu intensități diferite: două județe au înregistrat scăderi mai mari decât declinul înregistrat la nivel regional -7,9%: Alba (scădere severă) și Covasna (scădere moderată), iar în celelalte 4 județe s-au înregistrat pierderi de populație mai mici decât media regională.

¹ <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/consultarea-structurilor-parteneriale-de-planificare-cu-privire-la-versiunea-de-lucru-a-pdr-centru-2021-2027/>

² <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/strategia-de-specializare-inteligenta-a-regiunii-centru-versiunea-septembrie-2017/>

Regiunea Centru face parte din categoria regiunilor cele mai puțin dezvoltate, cu un PIB pe locuitor de 62% din media UE.

Dezvoltarea economică este inegală la nivel regional, 3 dintre județele regiunii înregistrând un PIB/locuitor cu 20-25 puncte procentuale sub media regională (Harghita, Covasna și Mureș). Se menține tendința de polarizare economică la nivel regional. Majoritatea activităților economice și îndeosebi cele cu o valoare adăugată brută ridicată se concentrează în orașele mari și în jurul acestora, în timp ce multe localități urbane mici (îndeosebi foste localități miniere sau orașe monoindustriale) și numeroase localități rurale au o situație economică foarte precară și în curs de deteriorare rapidă. Gradul de coeziune economică se menține scăzut, această situație regăsindu-se și la nivelul întregii țări. Semnificativ în acest sens este raportul de 1,8 înregistrat în anul 2016 între județul cu cel mai ridicat nivel al PIB/locuitor (Brașov) și județul cu cel mai scăzut nivel al PIB/locuitor (Covasna) din Regiunea Centru.

Rețeaua de localități este formată din 57 unități administrativ teritoriale urbane și 357 unități administrativ teritoriale rurale. Din punct de vedere al dezvoltării urbane, Regiunea Centru este una din regiunile urbanizate de la nivel național. În 2019 rata de urbanizare a Regiunii Centru era de 59,7%, fiind superioară celei înregistrate la nivel național (56,4%). Rețeaua localităților urbane cuprinde 20 municipii și 37 orașe.

Peste 35% din localitățile urbaneau fost afectate de restructurarea industrială din perioada 1990-2000 care a generat scăderea numărului de salariați, migrația populației, lipsa resurselor pentru investiții în dezvoltarea locală. Peste 40% din populația Regiunii Centru trăiește în mediul rural, județele cu cea mai mare pondere a populației în rural sunt Harghita, Covasna și Mureș, la polul opus fiind județul Brașov cu o rată de urbanizare de 70,6%.

Zonele montane ocupă circa 47% din teritoriul Regiunii Centru, impunând astfel anumite restricții de dezvoltare a infrastructurii de transport și de valorificare a potențialului economic.

Părți însemnate din 3 arii cu statut de parc național și 3 arii cu statut de parc natural se află pe teritoriul Regiunii Centru, iar suprafața siturilor Natura 2000 ocupă 49,1% din teritoriul regiunii, însă amenințările la adresa mediului înconjurător se mențin semnificative, principalele cauze fiind activitățile de transport, agricultura, exploatarea forestieră, cât și măsuri incomplete de conservare a biodiversității naturale.

Principalele provocări ale Regiunii Centru din punct de vedere economic, social și de mediu:

COMPETITIVITATEA CDI ȘI A IMM

Regiunea Centru rămâne un inovator modest (calificativ Modest³) iar performanțele regionale în inovare au scăzut de-a lungul timpului (scădere cu 10,8% față de 2011), ceea ce ne indică faptul că potențialul inovativ al industriei este sub-utilizat, în condițiile unui profil industrial accentuat.

IMM-urile regionale nu inovează intern, inovarea de produs/ proces/ organizatională și de marketing este mult rămasă în urmă, inclusiv față de nivelul național, cheltuielile de CDI ale sectorului de business abia se apropie de 50% din media UE, iar cele de inovare fără CDI sunt la 20% din media UE.

Cercetarea autohtonă joacă încă un rol redus în dezvoltarea economică, transferul rezultatelor și aplicarea lor în economie făcându-se încet și cu dificultate. Conform celor mai recente date statistice, ponderea la nivel regional a firmelor inovatoare a scăzut în 2016 la 9,6% din total, sub valoarea indicatorului înregistrată la nivel național (13,7%). Totalul cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare reprezenta în 2018 doar 0,31% din PIB-ul regional, în creștere de la 0,13% din PIB cât se înregistra în anul 2013.

Majoritatea infrastructurilor publice de CDI sunt concentrate în regiunea București Ilfov, ca o consecință a centralizării administrative, la care se mai adaugă zone de concentrare mai scăzută în Cluj Napoca, Iași, Constanța, Timișoara, ceea ce generează o concentrare a centrelor de cercetare private în aceleași zone, precum și o migrație a talentelor și a start-up-urilor⁴. Concentrarea teritorială continuă să orienteze atât investițiile publice cât și investițiile private ceea ce va contribui la accentuarea diferențelor.

Performanțele regionale pe care le exprimă indicatorul *Angajați în domenii de producție mediu sau înalt tehnologizate* nu par să își îndeplinească rolul de facilitator și difuzor de inovare. Discrepanțele sesizate pot fi puse pe seama faptului că majoritatea angajaților în aceste sectoare provine din companiile multinaționale, cele mai multe în sectorul industrial productiv, fără centre locale de cercetare, iar în sectorul ITC, companiile locale sunt mai degrabă executanți ai procesului de programare efectivă. Efectul stimulat nu se manifestă deoarece nu are loc efectul de difuzare de inovare la intensitatea normală. Companiile multinaționale nu difuzează inovare pe lanțurile valorice locale deoarece, pentru ele, generarea de cunoaștere nu se realizează local. Acest model de business își va manifesta limitele destul de curând, însă deocamdată se mențin premisele de catalizare a procesului de difuzare a inovării.

Integrarea ecosistemului de inovare regional în spațiul de cercetare și inovare european este deficitară, în special la nivelul IMM dar nu numai. Doar 48 de entități din Regiunea Centru se regăsesc în consorții care au câștigat proiecte în cadrul Horizon 2020 și doar 12 din aceste entități sunt IMM, în ce privește poziționarea în lanțurile de valoare europene și internaționale, KET Observatory identifică pe lanțul valoric al unuia din cele 7 tehnologii mai

³ [European Innovation Scoreboard](#)

⁴ <http://documents.worldbank.org/curated/en/448771499322731333/pdf/116400-ROMANIAN-REVISED-PUBLIC-Magnet-Cities-Migration-and-Commuting-in-Romania-RO.pdf>

avansate – Sisteme de producție Cyber – fizice – un IMM din regiune – Ropardo SRL, fiind singura analiză în care un IMM din Regiune este prezent.

Provocările enunțate mai sus sunt susținute și de recomandările Consiliului privind Programul Național de Reformă pentru 2019 (COM(2019) 523 final)⁵, conform cărora capacitatea generală de inovare a României rămâne scăzută, iar competitivitatea sa viitoare este amenințată de decalajul mare dintre întreprinderile cu capital străin și cele naționale în materie de productivitate și inovare. Investițiile României în cercetare și dezvoltare sunt cele mai scăzute din UE (0,5 % din PIB), iar cheltuielile publice pentru cercetare și dezvoltare au scăzut și mai mult, de la 0,32 % din PIB în 2011 la 0,21 % din PIB în 2017, ceea ce împiedică orice consolidare a capacităților. În consecință, calitatea bazei științifice publice rămâne foarte scăzută, iar legăturile dintre știință și mediul de afaceri nu sunt suficiente de dezvoltate. Având în vedere că a scăzut în continuare și numărul absolvenților de studii superioare în domeniile științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii, lipsa de personal calificat reprezintă o provocare majoră pentru potențialul de inovare al economiei românești. De asemenea, conform Documentului de lucru al Comisiei Europene (SWD (2020) 522 final)⁶, alte aspecte cheie structurale care indică provocări speciale pentru economia României sunt disparitățile regionale printre cele mai mari din UE și performanța slabă în materie de cercetare și inovare împiedică tranziția spre o economie bazată pe cunoaștere. În această privință, creșterea calității și investițiilor în cercetare / dezvoltare și susținerea firmelor inovative rămâne o provocare importantă, la fel ca și accesul la finanțări pentru start-up-uri și scale-up-uri, în special în privința capitalului de risc, în condițiile în care, în ciuda creșterilor din ultimii ani, accesul rămâne concentrat sectorial și teritorial, în special în regiunile Vest și București Ilfov. De asemenea, raportul de țară nu identifică nici un progres în ceea ce privește cooperarea între universități, institute de cercetare și firme, precum nici în finanțarea sectorului de CDI.

IMM-urile au fost motorul dezvoltării economice regionale, în 2018, existau 66854 întreprinderi active, dintre care 88,85% sunt microîntreprinderi (0-9 salariați).

Una din nevoile majore ale IMM-urile din Regiunea Centru este creșterea gradului de modernizare și extinderea inovării. Deși există un interes real pentru inovarea și modernizarea proceselor de producție, precum și a produselor și serviciilor oferite, capacitățile financiare și organizatorice ale acestor companii sunt insuficiente pentru a le asigura accesul dorit la cele mai performante tehnologii.

Valoarea foarte scăzută a cheltuielilor de inovare fără CDI a IMM în Regiunea Centru arată necesitatea de susținere a investițiilor în IMM iar în lipsa susținerii difuzarea inovării în companii va fi mult încetinită. IMM sunt defavorizate față de companiile mari în accesul la resurse pentru modernizare tehnologică și adoptarea de tehnologii avansate. Fără o susținere publică, nivelul de competitivitate al IMM regionale va fi erodat accelerat prin adâncirea diferențelor tehnologice, ceea ce va afecta fundamental nivelul de dezvoltare al regiunii.

De asemenea, în ce privește IMM, Raportul de țară identifică creșterea rapidă a costului cu forța de muncă drept o amenințare la adresa competitivității. Un alt factor care afectează competitivitatea este lipsa îmbunătățirilor în ceea ce privește abilitățile forței de muncă, criza de talente și personal calificat afectând, în primul rând, IMM. Conform Raportului de țară, firmele autohtone sunt, în medie, mai mici, mai puțin productive și mai puțin inovative decât companiile mari, în majoritate cu capital străin. Firmele mici tind să investească mai puțin în noi tehnologii, chiar și în sectoarele knowledge intensive, utilizarea roboților, spre exemplu, fiind de 5 ori mai scăzută decât în firmele mari.

DIGITALIZAREA ÎN ADMINISTRATIE SI AFACERI

România se află pe ultimul loc în UE⁷ în ceea ce privește serviciile publice digitale, este mult sub media UE în ceea ce privește nivelul competențelor digitale și are cel mai scăzut nivel de utilizare a serviciilor de internet, deși se situează pe primul loc în UE în ceea ce privește utilizarea rețelelor sociale, indică Raportul privind Indicele economiei și societății digitale publicat de Comisia Europeană.

Din totalul populației din Regiunea Centru doar 13% folosesc internetul pentru interacțiunea cu autoritățile publice, spre deosebire de nivelul UE unde ponderea acestui indicator este de patru ori mai mare.

Deși interacțiunea cu cetățeanul se desfășoară și în mediul online, procesele de lucru în interiorul administrațiilor publice locale nu sunt digitalizate. În urma chestionării municipiilor și orașelor de la nivel regional asupra proiectelor de digitalizare implementate, doar 11 au răspuns din 57, acestea implementând în medie 2 proiecte de digitalizare.

Din cele 57 de orașe din Regiune, au fost identificate doar 7 care au implementat soluții de smart-city, conform Asociației Române de Smart-city. Utilizarea instrumentelor digitale de către administrațiile publice aduce îmbunătățiri consistente fluxurilor de lucru, reduce timpul de procesare a solicitărilor și crește satisfacția contribuabililor în relație cu instituțiile și autoritățile publice.

Componenta avansată a digitalizării nu este implementată decât într-o proporție foarte mică de către companii.

IMM-urile nu sunt conștiente de beneficiile digitalizării și nu știu cum să adopte tehnologiile digitale în afacerile lor. În această privință, susținerea investițiilor în digitalizarea IMM va fi dublată prin măsuri de facilitare a accesului la cunoaștere prin intermediul Hub-urilor Inovative Digitale. Nivelul de integrare a tehnologiilor digitale în companiile din România este mult sub media UE, (ex. doar 8% din IMM-uri fac vânzări online)

⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-country-specific-recommendation-commission-recommendation-romania_ro.pdf

⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-country-report-romania_en.pdf

⁷ <http://www.research.gov.ro/uploads/sistemul-de-cercetare/infrastructuri-de-cercetare/infrastructura-de-inovare-sitransfer-tehnologic/2020/registru-entitati-itt-mai-2020.pdf> 10291/19 NTC/AFG/cs 6 ANNEX ECOMP.2.B EN

În clasamentul general DESI pentru 2020, România se situează pe locul 26 între cele 28 state membre ale uniunii. Datele Eurostat arată că 42% din firmele din România au website (cel mai mic procent din UE), față de media UE care este de 77% și că 33% dintre angajații firmelor din România folosesc computerul, ceea ce ne plasează pe penultimul loc în UE. Eforturile de digitalizare nu au condus încă la o reducere semnificativă a decalajelor urban-rural și nu a facilitat integrarea tehnologiilor digitale de către întreprinderi. Conform aceluiași raport, județele cu conectivitate redusă înregistrează un nivel scăzut de creștere economică, în opoziție cu alte județe, chiar din aceeași regiune, care datorită unui nivel ridicat de conectivitate, însoțit cu investițiile din infrastructură, au parte de creștere avansată și de niveluri salariale ridicate

Conform raportului DESI 2020, digitalizarea economiei românești a rămas în urmă în condițiile în care aproape o cincime dintre români nu au utilizat niciodată internetul și mai puțin de o treime au competențe digitale cel puțin elementare. Mai puțin de o treime dintre persoanele cu vârsta între 16 și 74 de ani au competențele digitale elementare, față de 58%, media UE.

EFICIENȚĂ ENERGETICĂ, RES

Deși la nivel regional în ultimii ani s-au făcut progrese pentru reabilitarea energetică a locuințelor, consumul final de energie a scăzut foarte puțin, cu 8,4%, de la 8,10 Mtep la 7,42 Mtep, în timp ce necesitățile și posibilitatea de economisire sunt foarte mari. În domeniul serviciilor din sectorul public și sectorul comercial, consumul final de energie a scăzut cu doar 3,7%, de la 1,88 Mtep la 1,81 Mtep.

Datele statistice arată că sectorul construcțiilor este responsabil de 45% din consumul final de energie, sectorul rezidențial având o pondere mai ridicată a consumului (circa 81%), în timp ce toate celelalte clădiri la un loc (birouri, școli, spitale, spații comerciale și alte clădiri nerezidențiale) reprezintă restul de 19% din consumul total de energie finală. Deși există un potențial energetic ridicat, mai ales biomasă, la nivel regional există un număr limitat de proiecte ce vizează valorificarea E-SRE și numai un sfert din energia produsă provine din surse regenerabile (cca 23% (Eurostat, Energie din surse regenerabile: tabele și figuri 2018).

Extinderea și modernizarea infrastructurii de iluminat rămâne o prioritate pentru multe comunități locale din mediul urban și rural din Regiunea Centru, iar interesul crescut pentru îmbunătățirea infrastructurii existente și dezvoltarea unor sisteme energetice inteligente, care să răspundă nevoilor populației, este demonstrat și de portofoliul regional ce include peste 20 de proiecte înființarea/modernizarea/extinderea sistemelor de iluminat. În ciuda potențialului mare de economisire, ritmul de reabilitare/consolidare și modernizare a fondului construit regional este lent, iar gradul de acoperire cu serviciul de iluminat public la nivelul municipalităților din regiune, este relativ scăzut, inclusiv în municipiile reședințe de județ. Acest lucru se datorează în principal costurilor mari necesare realizării proiectelor de eficiență energetică.

DEZVOLTARE URBANĂ

Cele 57 de municipii și orașe, alături de zonele limitrofe, adăpostesc peste jumătate din populația regiunii, ceea ce determină un consum crescut de energie și resurse.

Reconfigurarea orașelor din regiune ca urmare a depopulării și/sau încetării unor activități industriale au condus la apariția unor zone/terenuri aflate în stare avansată de degradare, care își pun amprenta asupra calității mediului și, implicit, asupra calității vieții în orașe. Lipsa de întreținere și modernizare a spațiilor publice din interiorul orașelor a indus probleme de mediu în orașe și au afectat într-o mare măsură comunitatea locală. Deși în perioada 2010-2018 s-a observat și o creștere a suprafeței de spații verzi din mediul urban regional, totuși această este sub minimul stabilit de regulamentele CE (19 mp/locuitor față de minimul cerut de CE 26 mp/locuitor). ZUF și ZM aflate în creștere rapidă, se confruntă tot mai des cu provocări de dezvoltare legate de suburbanizare, congestionarea traficului și poluare. Deși numărul total de pasageri transportați în transportul public local la nivelul Regiunii Centru a crescut cu 43% în intervalul 2014-2018 (o creștere mare a acestui tip de transport s-a putut constata în municipiile mari, dar la nivelul altor municipii se observă chiar o diminuare substanțială a acestuia) acesta este încă la un nivel foarte redus în comparație cu utilizarea autoturismelor personale în deplasarea în interiorul localităților. Gradul de poluare în orașe a crescut și din cauza utilizării masive a transportului auto comercial, traficul de tranzit prin zona centrală a orașelor fiind o problemă în arealele urbane mai ales ca mare parte dintre acestea nu dispun de centura ocolitoare. Se constată o creștere semnificativă a populației în orașele mici și mijlocii și în zonele rurale din jurul marilor orașe (Cisnădie, Tâlmăciu – jud. Sibiu, Ghimbav, Râșnov și Săcele – jud. Brașov, Alba Iulia și Sebeș – jud. Alba) și o scădere accentuată în orașele mici din zonele montane, izolate sau foste zone monoindustriale. Se observă o creștere a disparităților între centrele urbane mari care au beneficiat de finanțări și orașele mici și mijlocii care au avut un acces redus la finanțare nerambursabilă (în special orașele monoindustriale, cu funcții urbane diminuate, etc.).

Provocările regionale în materie de EE, mobilitate și regenerare urbană corespund provocărilor prezentate în Raportul de Țară al Comisiei Europene pentru anul 2019⁸ ce evidențiază faptul că în România, intensitatea energetică se menține peste media UE, iar sărăcia energetică afectează o gospodărie din patru. Documentul arată că renovarea clădirilor și îmbunătățirea serviciilor de încălzire centralizată pot contribui în mod semnificativ la creșterea eficienței energetice și pot sprijini tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, iar

⁸ Raportul de țară din 2019 privind România, SWD (2019) 1022 final, se poate consulta la adresa: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-romania_ro.pdf

calitatea scăzută a infrastructurii de transport afectează timpul de transport și limitează mobilitatea forței de muncă, generând costuri suplimentare pentru întreprinderi, subminând, de asemenea, deciziile de investiții ale întreprinderilor. Aceste provocări sunt semnalate și în Raportul de Țară al Comisiei Europene pentru anul 2020^[2] care indică progrese mici în ceea ce privește reducerea consumului de energie în clădirile publice și rezidențiale. De asemenea, s-a constatat că investițiile în infrastructuri durabile de transport, de energie și de mediu (pentru deșeuri, ape reziduale și poluarea aerului) sunt insuficiente, iar cele în domeniul eficienței energetice se mențin la un nivel scăzut. Documentul mai arată că în pofida ponderii ridicate a surselor regenerabile de energie (mai ales biomasa), aprovizionarea cu energie rămâne sursa cea mai importantă de emisii de GES.

CONECTIVITATEA

Conectarea regiunii Centru la TEN-T este inegal repartizată. În rețeaua regională de drumuri un rol important au drumurile județene care asigură conectivitatea cu drumurile naționale, europene și rețeaua TEN-T. Ele asigură accesibilitatea pentru un număr important de orașe care nu sunt conectate la rețeaua de drumuri naționale și europene, la unele zone turistice sau economice importante din Regiune. În toate județele regiunii există orașe care nu sunt traversate de drumuri naționale, drumurile județene preluând rolul acestora.

Infrastructura de drumuri județene alături de cea de drumuri comunale reprezintă aproape 80% din lungimea rețelei rutiere a Regiunii, având o importanță majoră pentru dezvoltarea locală și regională. 47% din suprafața regiunii este acoperită de zone montane, accesibilitatea spre aceste zone realizându-se în principal prin intermediul drumurilor județene.

Deși suficient de extinsă și acoperind întreaga rețea de comune și orașe, infrastructura de drumuri județene este deficitară în ce privește calitatea și starea tehnică. Drumurile nemodernizate pot deveni greu practicabile în anumite perioade, în special în anotimpul rece, ducând la cvasi-izolarea localităților pe care le deservește, de asemenea, ele sunt parcurse în perioade lungi de timp din cauza condițiilor. Din totalul drumurilor județene existente la nivel regional doar 55,72% dintre acestea sunt modernizate.

De asemenea din punct de vedere al accesibilității regionale o problemă o reprezintă dezvoltarea insuficientă a centurilor ocolitoare, mai ales la nivelul municipiilor și orașelor care sunt traversate de drumuri europene și naționale, care duce la o congestiune a traficului în cadrul acestora datorat traficului greu și de tranzit, determinând probleme de mediu și de siguranță în interiorul orașelor.

EDUCAȚIE, OCUPARE, INCLUZIUNE SOCIALĂ

Șansele inegale de acces la o educație de calitate pentru toți elevii și incluzivă afectează în continuare în special copiii din comunitățile și grupurile vulnerabile. Părăsirea timpurie a școlii în Regiunea Centru era de 18,8% în 2018, față de o medie națională de 16,4 %, aceste valori fiind aproape duble față de cele de la nivelul UE (10,5% în anul 2018). Rata de cuprindere în educația preșcolară a copiilor cu vârste între 4 ani și vârsta pentru înscrierea obligatorie la școala primară era de 89,6%^[1], în anul 2017, sub media europeană de 94,5%. Grupa de vârstă 0-17 ani este segmentul cel mai afectat de fenomenul sărăciei și excluziunii sociale (38,1%). În același timp există un decalaj în ceea ce privește accesul la educație între mediile de rezidență și între categorii sociale.

Rezultatele testelor PISA pentru anul 2018 relevă o relaționare scăzută între oferta educațională și nevoile de competențe pentru piața muncii. Aceste rezultate slabe împiedică formarea competențelor de bază pentru piața muncii.

Capacitatea de integrare a absolvenților/tinerilor pe piața muncii este redusă, ponderea NEET în grupa de vârstă 18-24 de ani era 27,6% în anul 2019, cea mai mare pondere a tinerilor NEET din România. Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației din grupa de vârstă 30-34 de ani era în 2017 de 26,6% la nivel regional, mult sub media Uniunii Europene de 39,9%. IPT și universitar trebuie să facă față nevoilor de competențe actuale în timp ce sistemul de învățământ nu poate ține pasul cu adaptarea echipamentelor didactice la evoluția tehnologică.

Cheltuielile cu educația în România sunt cele mai mici din Uniunea Europeană, doar 3,2% din PIB față de o medie a UE 28 de 4,6%, în 2018,^[3] această subfinanțare afectând atât investițiile majore în sistemul de educație, disponibilitatea personalului didactic cât și modernizarea infrastructurii școlare.

Pandemia SARS-COV- 2 necesită o abordare specială pentru adaptarea sistemului de educație la soluțiile online sau la distanță și acordarea de șanse de acces la educație în special copiilor din comunitățile și grupurile dezavantajate care au fost cel mai afectați de lipsa infrastructurii în această perioadă critică.

Provocările pe care România nu a reușit să le depășească: participarea redusă la educație și îngrijirea timpurie calitatea și caracterul incluziv al sistemului de educație; relevanța redusă pentru piața forței de muncă a educației și formării profesionale afectează perspectivele de angajare ale absolvenților; participarea la învățământul superior este redusă și rămâne insuficient aliniată la nevoile pieței forței de muncă; dobândirea de competențe digitale rămâne limitată.

TURISM , PATRIMONIU și CULTURA

^[2]Raportul de țară din 2020 privind România, SWD(2020) 522 final, se poate consulta aici <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0522&from=EN>

^[1] Ținta națională stabilită prin Strategia Educației și Formării Profesionale în România 2016-2020 este de 95% în 2020

^[3] EUROSTAT [data source](#)

În ultimii ani Regiunea Centru s-a situat pe primul loc la nivel național în ceea ce privește numărul de sosiri în structurile cu funcțiuni turistice, având peste 3,14 milioane sosiri în 2019. Formele de turism cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare din regiune sunt turismul balnear, turismul montan și turismul cultural. Cu toate că există un potențial imens în privința resurselor, atractivitatea turistică este compromisă de modul defectuos de exploatare și promovare a acestor resurse.

Cu toate că Regiunea Centru ocupă primul loc pe țară ca număr de turiști și capacitate de cazare în funcțiune, indicele de utilizare a capacității de cazare în funcțiune este la un nivel scăzut: 30,5% față de cca 34% la nivel național.

În ultimii ani s-au derulat o serie de proiecte de reabilitare și modernizare a stațiunilor din Regiunea Centru, impactul pozitiv al acestora fiind deja vizibil, dar nevoile de finanțare mai sunt necesare în continuare. Doar 6 stațiuni balneoclimatice au fost acreditate în Regiune, în comparație cu cele 40 localități în care există resurse balneare atestate, dar care nu sunt exploatate din lipsa bazelor de tratament și a infrastructurii turistice.

Turismul montan beneficiază de condiții naturale excepționale: aproape jumătate din suprafață este ocupată de arealele montane. În acest context, portofoliul de proiecte al Regiunii cuprinde investiții în centre de vizitare pentru situri Natural 2000 sau în baze și adăposturi Salvamont.

Regiunea Centru dispune de un patrimoniu cultural material și imaterial extrem de diversificat și valoros (5.243 de monumente istorice din cele 30.000 de la nivel național sunt localizate aici, din care 9 se află în patrimoniul UNESCO). Multe din monumentele istorice de importanță națională se află într-o stare avansată de degradare, necesitând investiții în conservarea, restaurarea și protecția acestuia.

Unul din domeniile care sprijină dezvoltarea locală este cultura. Cele mai multe muzee și colecții publice (163) se află în Regiunea Centru, iar numărul de vizitatori a crescut în intervalul 2014-2018 de la 3.054.385 la 4.926.577 vizitatori, Regiunea fiind pe primul loc la nivel național. Situația e similară în cazul numărului de instituții și companii de spectacole sau concerte. La nivelul anului 2015, cele mai multe se regăseau tot în Regiunea Centru – 64 din 254. Însă majoritatea clădirilor și spațiilor destinate activităților culturale au o vechime considerabilă, prea puține fiind reabilitate, modernizate și dotate corespunzător. Pe lângă reabilitarea/ modernizarea/ dotarea spațiilor actuale cu destinație culturală, se impune crearea și dotarea de noi spații/ clădiri multifuncționale.

VIZIUNEA STRATEGICĂ

Programul Operațional Regional al Regiunii Centru își propune continuarea viziunii strategice privind dezvoltarea regiunii, completând direcțiile, acțiunile și prioritățile din PDR 2014-2020 și implementate prin POR 2014-2020 și alte programe naționale.

Viziunea strategică a POR Regiunea Centru 2021-2027, în concordanță cu viziunea strategică din PDR Centru 2021-2027 și Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru **este ca Regiunea Centru să devină o regiune mai curată, atractivă pentru locuitorii săi și turiști, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare în care grija pentru mediu și utilizarea rațională și durabilă a resurselor să fie scopul fiecărui cetățean.**

Astfel strategia POR își propune următoarele priorități:

P 1. - O REGIUNE COMPETITIVĂ PRIN INOVARE, DIGITALIZARE ȘI ÎNTREPRINDERI DINAMICE

Prin investițiile propuse a se finanța prin această prioritate se dorește valorificarea potențialului inovativ existent în domeniile de specializare inteligentă, potențial încă insuficient asimilat de firme. Astfel se dorește sprijinirea structurilor de cercetare dezvoltare și transfer tehnologic care să permită inovarea și transferul de tehnologie către firme, dar și susținerea întregului ciclu de inovare la nivel de întreprindere, precum și a modernizării industriale la nivelul firmelor coroborat cu susținerea structurilor de sprijinire a afacerilor.

P 2 - O REGIUNE DIGITALĂ

Prin investițiile propuse se prevede dezvoltarea serviciilor publice digitale și interoperabilitatea acestora în vederea îmbunătățirii interacțiunii cu cetățenii și mediul economic, dar în același timp și pentru îmbunătățirea activității administrațiilor prin eficientizarea luării deciziilor. De asemenea se propun investiții care să determine creșterea gradului de digitalizare în întreprinderile din regiune – adoptare soluții digitale avansate pentru producție și administrarea afacerii.

P 3 - O REGIUNE CU COMUNITĂȚI PRIETENOASE CU MEDIUL

Aceasta vizează creșterea calității vieții locuitorilor din localitățile Regiunii Centru pe de o parte prin îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri publice și rezidențiale și prin modernizarea/extinderea sistemului de iluminat, iar pe de alta parte printr-o mobilitate durabilă și regenerarea urbană

P 4 - O REGIUNE ACCESIBILĂ

Prioritatea urmărește creșterea conectivității zonelor mai puțin dezvoltate și a zonelor izolate la rețeaua TEN-T, ținând seama de investițiile realizate prin programele anterioare și cele propuse pe celelate priorități ale POR, dar și cele realizate sau preconizate la nivel național în domeniul conectivității. De asemenea se urmărește și decongestionarea traficului din marile aglomerări urbane pentru a putea contribui la implementarea PMUD-urilor.

P 5 - O REGIUNE EDUCATĂ ȘI INCLUZIVĂ

Prin intermediul acestei priorități se prevede susținerea comunităților locale pentru asigurarea accesului egal al copiilor și elevilor la infrastructura și serviciile de îngrijire și educație oferite în unitățile de învățământ de la toate nivelurile din Regiunea Centru, inclusiv prin accesibilizarea infrastructurii.

P. 6 - O REGIUNE ATRACTIVĂ

Prin această prioritate se urmărește dezvoltarea urbană integrată în funcție de nevoile fiecărei categorii de orașe. De asemenea, intervențiile au în vedere valorificarea potențialului economic al turismului din zonele urbane și rurale

Lecții învățate

Evaluările intervențiilor derulate în perioadele anterioare de programare arată că succesul intervențiilor depinde în mare măsură de designul acestora, de construcția și derularea apelurilor, de capacitatea beneficiarilor și de regulile de implementare a proiectelor. La rândul lor, toate aceste aspecte sunt influențate în mare măsură de specificul domeniului în care se realizează investițiile. Drept urmare, pe lângă aspectele orizontale, comune, programarea a avut în vedere și numeroase lecții învățate la nivel sectorial:

- Calitatea proiectelor este esențială pentru succesul implementării programului, cât și pentru atingerea și sustenabilitatea rezultatelor la nivel de program. Astfel este nevoie de o simplificare a procesului de accesare a fondurilor: ghiduri simplificate și ușor de înțeles, proces de selecție ușor, dar care să asigure identificarea proiectelor de calitate, sprijin rapid și coerent către solicitanți pentru rezolvarea neclarităților, dar și susținerea celor cu capacitate administrativă redusă
- În domeniul CDI, modelul clasic de inovare este mult prea liniar și a fost semnalată nevoia de etapizare în introducerea formelor de inovare accelerată bazate pe cooperare (open-innovation, demand driven co-creation). Apelurile complexe, cu mai multe etape, inclusiv de precalificare, nu garantează o preselecție eficientă a proiectelor. Asigurarea susținerii în întregime a ciclului de inovare poate fi mai bine realizată prin finanțări în cascadă. Este necesar ca anumite ipoteze de intervenție publică să fie testate în prima parte a perioadei de programare pentru a permite integrarea rezultatelor și reconfigurarea instrumentelor de intervenție. Sprijinirea IMM trebuie să fie flexibilă și centrată pe nevoile lor. Orice restricție administrativă va conduce la un comportament oportunist din partea IMM. Este recomandat ca o întreprindere să poată aplica pentru diferite proiecte, cum ar fi cercetarea și dezvoltarea, instruirea, eficiența energetică, dar în cadrul aceluiași proces sau apel. Măsurile de sprijin pentru creșterea competitivității economice trebuie să țintească IMM-uri cu potențial mare de creștere, structuri de parteneriat antreprenorial, inclusiv de tip informal, clustere inovative și rețele de lanțuri de valoare și să focalizeze mai bine eligibilitatea pe domeniile de specializare ale regiunilor.
- Analizele efectuate pe documentele de evaluare aferente perioadelor anterioare de programare arată că în perioada 2014-2020 îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor a fost cea mai eficientă investiție din punctul de vedere al raportului cost/beneficiu pentru a realiza reduceri de CO₂. Iluminatul stradal și intervențiile privind mobilitatea urbană, pe de altă parte, prezintă un cost unitar mult mai ridicat pentru reducerea emisiilor de CO₂. În acest sens, pentru reducerea emisiilor de CO₂, în perioada 2021 -2027 este necesară continuarea sprijinirii intervențiilor din aceste domenii. Simplificarea procedurilor, creșterea clarității documentelor de aplicare și asigurarea unei mai bune coordonări sunt provocările majore ale acestei perioade de programare; până în prezent, la nivel regional au identificate o serie de recomandări pentru îmbunătățirea politicilor din domeniul energiei și eficienței energetice realizat în cadrul unui proiect interregional derulat de ADR Centru⁹, fiind identificate principalele acțiuni ce pot contribui la și îmbunătățirea POR 2021-2027.
- Intervențiile de revitalizare urbană au înregistrat un interes redus în perioada anterioară, cauzat de o serie de limitări ale criteriilor de eligibilitate (minimum suprafeței supusă intervenției, maximum suprafeței construite acceptate în cadrul intervenției, necesitatea existenței "Registrului spațiilor verzi").
- Pe domeniul infrastructurii educaționale una din recomandările principale ale evaluării intermediare a POR 2014/2020 a vizat abordarea integrată a intervențiilor, avându-se în vedere atât scopul serviciilor educaționale, cât și actorii cu atribuții legale în domeniul educației prin crearea cadrului de colaborare comunicare (MEC, ISJ-uri, UAT-uri).
- Experiența programelor POR anterioare a relevat nevoia unui mai bun management al obiectivelor de patrimoniu, ulterior realizării intervențiilor (plan de conservare, plan de promovare, etc.). O altă lecție învățată este importanța abordării promovării turistice bazată pe managementul destinațiilor turistice. Totodată, s-a recomandat dezvoltarea de planuri de interpretare. Obiectivele de patrimoniu construit au în general multe istorii care nu sunt explicite, motiv pentru care nu sunt cunoscute. Se recomandă impunerea unor activități care să dezvolte planurile de interpretare pentru public care să conțină stimuli și interpretări, respectându-se adevărul istoric.

Abordarea privind dezvoltarea urbană integrată

Considerate **motoare ale economiei**, orașele sunt catalizatori pentru creativitate și inovare. Diversele dimensiuni ale vieții urbane - economică, socială, culturală și de mediu - sunt strâns legate între ele, iar succesul în materie de

⁹ În vederea îmbunătățirii POR 2014-2020, Axa 3 – Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon, ADR Centru a implementat proiectul BIO4ECO, în cadrul căruia a fost elaborat un [plan de acțiune](#) ce oferă detalii despre modul de implementare a lecțiilor învățate din cooperarea internațională și felul în care acestea contribuie la îmbunătățirea instrumentului de politică abordat la nivel regional.

dezvoltare urbană poate fi atins numai prin intermediul unei **abordări integrate**, care să vizeze atât dimensiunile sustenabilității urbane, cât și provocările și noile tendințe privind progresul societății.

Rețeaua urbană de localități din Regiunea Centru este formată din 57 de orașe (dintre care 20 sunt municipii). Dinamica și configurația rețelei de localități sunt factori care au influențat în mod direct nivelul de dezvoltare socială și economică a Regiunii. **Rețeaua urbană la nivelul Regiunii Centru** cuprinde un oraș peste 200.000 locuitori (Brașov), două orașe cu o populație între 100.000-200.000 locuitori (Sibiu și Târgu Mureș), trei orașe cu o populație între 50.000-100.000 locuitori (Alba Iulia, Mediaș și Sfântu Gheorghe), 16 orașe cu o populație între 20.000-50.000 locuitori și 35 de orașe cu o populație mai mică de 20.000 locuitori.

În implementarea politicii de dezvoltare urbană la nivelul Regiunii Centru se propune o abordare integrată care să ia în calcul următoarele aspecte: continuitate, simplificare, flexibilitate, implicare locală. Dezvoltarea urbană ar trebui abordată similar cu perioada actuală de programare, menținând aspectele funcționale. Abordarea dezvoltării urbane pleacă pe de o parte de la necesitatea de a susține centrele urbane mari ca poli de dezvoltare economică și cunoaștere la nivel regional pentru a face față provocărilor generate de extinderea zonelor metropolitane, accentuarea problemelor de mediu și sociale, iar pe de altă parte de a crea oportunități de dezvoltare și menținere a populației în orașele mici și mijlocii care se confruntă cu scădere demografică, probleme economice și sociale. Astfel, finanțarea dezvoltării urbane durabile prin POR se va face în următoarea perioadă ținând cont de nevoile orașelor identificate în mod diferențiat (nevoi ale orașelor mari și mijlocii și nevoi ale centrelor urbane mici) în cadrul analizei la nivel regional și respectând următoarele principii:

- Dezvoltarea urbană trebuie să contribuie la dezvoltarea echilibrată a Regiunii și la reducerea disparităților economice, sociale și teritoriale
- Încurajarea unei viziuni de dezvoltare la un nivel teritorial mai extins prin stabilirea ZUF-urilor și a structurilor funcționale aferente pentru orașele cu un număr mare de locuitori (>50.000 locuitori), în special în cazul municipiilor reședință de județ
- Proiectele finanțate trebuie să respecte principiile dezvoltării urbane durabile și să se încadreze în strategiile de dezvoltare la nivel de oraș sau ZUF/zonă metropolitană
- Integrarea prevederilor OUG 156/2020 privind *unele măsuri pentru sustinerea dezvoltării teritoriale a localităților urbane și rurale din România cu finanțare din fonduri externe nerambursabile*

Toate cele 6 priorități ale POR 2021-2027 vor aborda, într-o manieră integrată (bazată pe viziunea integrată a dezvoltării din SIDU/PMUD elaborate de municipii și orașe) provocările actuale ale zonelor urbane din Regiunea Centru.

Dezvoltarea urbană va fi tratată separat pentru municipiile reședință de județ și celelalte municipii de la nivel regional care vor avea alocări predefinite conform art. 6 din OUG156/2020. În calculul realizat pentru încadrarea în procentul minim de alocare pentru dezvoltare urbană durabilă și pentru stabilirea alocărilor predefinite pentru municipiile reședință de județ și celelalte municipii de la nivel regional se vor lua în calcul doar alocările previzionate prin POR Centru pentru măsurile referitoare la smartcity, cele de regenerare urbană și mobilitate urbană durabilă aferente Priorităților 2 și 3. În cadrul celorlalte priorități ale POR care vor fi adresate mediului urban, accesul la fonduri se va face pe baze competitive, dar luând în calcul includerea propunerilor de proiecte în cadrul SIDU.

Implementarea politicii de dezvoltare urbană la nivelul Regiunii Centru va avea la bază dezvoltarea SIDU care să fie completate de PMUD și alte documente strategice care să susțină dezvoltarea.

Alocarea predefinită către municipiile reședință de județ va lua în calcul proporția populației aferente acestora din total populație existentă la nivel regional în mediul urban. Procentul rezultat astfel – 50,14% se va aplica la fondurile alocate pentru dezvoltare urbană în POR 2021-2027, respectiv fondurile alocate pentru smartcity, regenerare urbană și cele aferente domeniului de mobilitate urbană durabilă. Ulterior aceste sume se vor împărți între municipiile reședință de județ ținând seama de următoarele aspecte: 35% din fonduri se împart egal între municipiile reședință de județ, iar 65% în funcție de numărul populației.

În cazul celorlalte municipii de la nivel regional – 14 la număr - se va aplica același principiu ca la nivelul municipiilor reședință de județ cu mențiunea că proporția populației aferente acestora din totalul populației existente la nivel regional în mediul urban este de 27,30%.

Celelalte orașe de la nivel regional vor avea o alocare de 22,56% din fondurile alocate pentru dezvoltare urbană în POR, respectiv smartcity, regenerare urbană și mobilitate urbană durabilă pentru accesarea cărora se vor derula apeluri competitive, iar finanțarea proiectelor va trebui susținută și de existența lor într-o strategie integrată de la nivel local care va avea o listă de proiecte prioritare.

Mecanismul de guvernare al dezvoltării urbane - consiliul local al municipiilor/consiliul local al municipiilor și consiliile locale ale localităților din zona urbană funcțională sau ADI (în cazul în care Strategia integrată vizează și zona urbană funcțională/zona metropolitană), vor selecta din portofoliile de proiecte aferente documentelor strategice proiectele prioritare în baza unor criterii standard propuse în Documentul Cadru al dezvoltării urbane care va fi propus și criteriile specifice propuse conform strategiei.

Decizia privind proiectele ce vor fi promovate la finanțare va aparține forului decizional local: Consiliul Local sau forul decizional ADI dacă se aplică la zona funcțională sau metropolitană, ori altă structură decizională a parteneriatului, în baza criteriilor propuse în Documentul cadru și în SIDU.

În procesul de realizare/actualizare a documentelor strategice se va urmări crearea unui cadru partenerial real cu factorii interesați de la nivel local/metropolitan, în vederea asigurării principiilor de consultare și de transparență decizională.

Acțiunile asupra zonelor urbane vor fi completate direct sau indirect de acțiunile finanțate prin PO Sănătate, cu intervenții asupra infrastructurii de sănătate în urban, PO Dezvoltare Durabilă, PO Incluziune și Demnitate Socială, PO Educație și Ocupare, PO Transport și PO Tranziție Justă.

Sistemul de management și control propus la nivel regional:

Având în vedere prevederile legislației în vigoare (Legea 315/2004 privind dezvoltarea regională în România și HG 1115/2004 privind elaborarea în parteneriat a Planului Național de Dezvoltare), sistemul de management și control propus la nivel regional va fi format din:

1. **Consiliul pentru Dezvoltare Regională (CDR) Centru** (reprezentanții administrației locale, președinții consiliilor județene, primarii municipiilor reședință de județ, câte un reprezentant al primarilor de oraș și unul al primarilor de comune din fiecare județ al regiunii – 24 membrii) cu rol de asumare și decizie, care conform Art. 7 din legea 315/2004 analizează și aprobă strategia și programele de dezvoltare regională, având competența de a asuma în numele regiunii aceste programe și de a verifica și analiza implementarea lor – rol în aprobarea POR 2021-2027. CDR Centru este organismul regional deliberativ, fara personalitate juridica, care este constituit si functioneaza pe principii partenoriale la nivelul Regiunii Centru, in scopul coordonarii activitatilor de elaborare si monitorizare ce decurg din politicile de dezvoltare regionala
2. **ADR Centru** - care conform Legii 315/2004 privind dezvoltarea regională în România este un organism non-guvernamental, nonprofit, de utilitate publică, for executiv la nivel regional în ce privește politica regională, cu personalitate juridică ce îndeplinește rolul de autoritate de management pentru POR 2021-2027 (OUG 122/2020);
3. **Comitetul Regional de Planificare (CRP) Centru** - organism consultativ care este o structură partenerială regională largă formată din 42 de entități de la nivel regional și care are ca scop consultarea privind elaborarea PDR Centru și avizarea tuturor documentelor privind elaborarea și implementarea acestuia în vederea pregătirii deciziilor CDR, dar și cu rol în pregătirea POR
4. **Consortiul Regional de Inovare Regiunea Centru (CRI)** este structura consultativă formată din 40 de entități regionale, implicată în procesul de actualizare, implementare și monitorizare a Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă, și pregătirea deciziilor CDR Centru în domeniul specializării inteligente și inovării

Acest cadru asigură implicare și reprezentativitatea principalilor actori din regiune în procesul de elaborare implementare și control al POR, are o experiență de bună funcționare de 20 de ani, asigură echilibrul structurilor de putere locale și regionale, fiind în același timp relativ suplă. În plus, se bazează într-o mare măsură pe un sistem de reguli/proceduri profesionale și într-o mică măsură pe decizii administrative care pot fi uneori subiective.

Implementarea, monitorizarea și evaluarea POR Centru 2021-2027 va fi realizată cu sprijinul **Comitetului de Monitorizare al POR 2021-2027 Regiunea Centru**, organism fundamental pentru principiul partenerial, care va reuni reprezentanți ai mediului public, privat, academic și asociativ, cu rol important în implementarea și monitorizarea Programului. Criteriile și procesul de selecție a membrilor vor fi realizate ulterior, după aprobarea programului. CM POR Centru examinează toate aspectele care afectează evoluția programului, inclusiv concluziile evaluărilor performanței.

For the Investment for Jobs and Growth goal:

Table 1		
Policy objective	Specific objective	Justification (summary)
1. O Europă mai inteligentă	a (i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	Structurarea unui ecosistem de inovare regional se poate realiza doar cu susținerea creării și dezvoltării de entități care să compună acest ecosistem, precum și prin realizarea de conexiuni între aceste entități, conform RIS3 Centru. Trebuie să avem în vedere faptul că doar 5% din totalul infrastructurilor de CDI susținute din fonduri publice sunt pe teritoriul Regiunii Centru, totalizând 4% din totalul echipamentelor înregistrate pe platforma ERRIS. Media UE a veniturilor generate de tranzacțiile cu produse inovative este de 13%, statele campioane având un procent apropiat de 20%. În timp ce România înregistrează un procent de sub 5%. Doar 10% din întreprinderile din România au desfășurat între anii 2014-2016 activități inovatoare, dar și printre acestea există firme cu inovații nefinalizate și/sau abandonate (INS). Regiunea Centru performează modest, conform Regional Innovation Scoreboard, la marea majoritate a indicatorilor utilizați în examinarea

		<p>inovării). Este activ în regiune doar un singur incubator de afaceri (din totalul de 11 la nivel național), 3 Hub-uri (din totalul de 25) și nici o structură de accelerare (din cele 14 la nivel național). IMM din Regiunea Centru sunt la mai puțin de 30% din media UE în ce privește volumul din venituri ocupat de vânzările de produse noi pentru piață sau pentru firmă. În lipsa unei piețe regionale a cunoașterii, transferul tehnologic este sugrumat și multe din start-up-urile inovative din Regiune migrează în afara regiunii pentru oportunități de creștere. În ce privește cheltuielile de CDI ale sectorului public, Regiunea Centru este mult rămasă în urmă, fiind la distanță mare de media națională și având o prezență aproape neglijabilă față de media UE. Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate sunt prevăzute în RIS 3 Centru ca principali driveri de inovare, susținerea acțiunilor în această direcție fiind determinantă la nivel regional.</p>
	<p>a (ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor</p>	<p>Intervenția publică pentru accelerarea adoptării soluțiilor digitale, atât în mediul privat, cât și în cel public, este justificată prioritar de decalajul constatat față de media europeană și de progresele modeste înregistrate pentru atenuarea lui. Majoritatea companiilor au introdus doar o digitalizare primară a celor mai accesibile procese și folosindu-se cele mai accesibile device-uri (folosirea facturii electronice, tehnologia mobile și utilizarea de instrumente și echipamente de acces, control și securitate centralizate). Componenta avansată a digitalizării (stocarea Cloud, data analytics sau utilizarea de aplicații de tip ERP, SAP) nu e implementată decât într-o proporție foarte mică de către companii. IMM-urile nu sunt conștiente de beneficiile digitalizării și nu știu cum să adopte tehnologiile digitale în afacerile lor. Programele de digitalizare trebuie să se concentreze pe furnizarea de produse și servicii integrate pentru IMM-uri, incluzând activități de conștientizare, programe de alfabetizare digitală, transfer de cunoaștere servicii de consultanță și investiții în tehnologii digitale. Pentru segmentul destinat cetățenilor și administrației, s-a luat în considerare faptul că utilizarea instrumentelor digitale de către reprezentanții administrației publice aduce îmbunătățiri consistente a fluxurilor de lucru, reducerea timpului de procesare a solicitărilor și creșterea satisfacției cetățenilor în relația cu instituțiile și autoritățile publice. Componenta de digitalizare destinată cetățenilor și administrației este asociată intervențiilor care susțin inițiativele de smart city pentru a fi plasată într-un context coerent și pentru a sublinia relația dintre informatizarea administrației și modernizarea modului de locuire a spațiului urban în beneficiul cetățenilor.</p> <p>RIS3 Centru prevede necesitatea intervenției pentru îndepărtarea barierelor în difuzarea digitalizării, accesul la finanțare fiind unul dintre cei mai puternici determinanți. În strategiile de dezvoltare urbana, unitatile administrativ teritoriale au identificat o serie de nevoi/probleme ce tin de creșterea gradului de digitalizare: <u>governanță, economie, mediu, capital uman, locuire.</u></p>
	<p>a (iii) Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor</p>	<p>Având în vedere orientarea industrială a Regiunii Centru, precum și faptul că aproape 90% din companiile din regiune sunt IMM, creșterea competitivității acestui segment economic este esențială. Nevoile IMM țin, mai ales, de accesul la resurse pentru investiții, ele fiind într-o poziție de inferioritate față de întreprinderile mari. În special în sectorul industrial, dar nu numai, adoptarea noilor tehnologii este, pentru IMM, răspunsul optim pe care îl au la tensionarea pieței muncii din Regiune (șomaj foarte scăzut) și singurul instrument cu care pot contracara absorbția forței de muncă din piață de către companiile mari, cu care nu pot concura în termeni de salarizare la aceeași intensitate a utilizării forței de muncă pe unitatea de produs. Necesitatea intervenției destinată modernizării industriale a IMM este demonstrată de interesul manifestat de microîntreprinderi și IMM-uri pentru AP 2 POR 2014-2020 în Regiune. Prin orientarea acestui interes spre cele mai noi tehnologii efectul în economia regională se va maximiza. Într-un raport privind tehnicile avansate de manufacturare, un grup de lucru condus de Institutul Fraunhofer a conceput o listă a principalelor tehnologii: Tehnologii de Manufacturare de Înaltă Performanță, Tehnologii cu suport IT, Tehnologii de manufacturare sustenabilă. Orientarea investițiilor în modernizarea industrială nu se poate referi doar la aceste tehnologii, însă ținerea celor mai avansate echipamente și tehnologii este un obiectiv legitim, fără a exclude de la finanțare tehnologiile mature, dar care au capacitatea de a susține progresul tehnologic al utilizatorilor. Susținerea competitivității IMM în sectoarele de excelență identificate prin RIS3 Centru, prin susținerea investițiilor, va contribui la consolidarea și avansarea poziționării în lanțurile valorice, alimentând și procesul</p>

		de inovare în condițiile în care, conform RIS3 Centru, achiziția de tehnologie este un important driver al achiziției de cunoaștere.
	a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat	În conformitate cu o analiză a WEF, desfășurată în 2018, 59% din companii (cel mai mare procent) au identificat lipsa abilităților în piața locală drept principală barieră în adoptarea noilor tehnologii. De asemenea, introducerea de noi modele de inovare sau de business (ex.: inovarea deschisă, digitalizarea, robotizarea, direct manufacturing) presupun adaptări care se traduc în achiziția de noi competențe individuale ale angajaților. România are a doua cea mai mică rată de participare a adulților la educația formală (1,7%) față de o medie la nivel de UE de 5,8%. În cazul educației non-formale, în România rata de participare a adulților este de 5,6%, fiind cea mai mică valoare. Cele mai mari rate de participare sunt în Olanda (61,5%), Austria (58,4%) și Suedia (56,5%). În cazul României, tendința este acum de scădere puțin mai accelerată (1 pp în perioada 2011-2016), divergentă față de media UE. Cea mai dramatică scădere este înregistrată de rata de participare a adulților la învățământul formal (de la 3,3% până la 1,7%) în timp ce rata de participare la învățământul non-formal a crescut de la 4,7% în 2007 la 5,6% în 2016. Aceste realități, care se exprimă egal și la nivel regional, demonstrează necesitatea susținerii IMM, organizații de CDI, alte organizații implicate, de a dubla achiziția de competențe prin recrutare cu achiziția de competențe prin învățare. Se vizează astfel dezvoltarea unor competențe profesionale adecvate cerințelor mediului de afaceri în contextul unei economii bazate pe cunoaștere, cuplarea centrelor educaționale și vocaționale la ecosistemul național și regional de inovare și la sistemul de reskilling, inclusiv corelarea cu susținerea inovării și adaptarea la noile paradigme tehnologice. Acest tip de intervenții sunt prevăzute în RIS3 Centru complementar cu susținerea inovării, achiziției de tehnologie și digitalizării, pentru a valorifica la maxim oportunitățile de creștere intensivă și de transformare a economiei regionale.
2. O Europa mai verde	b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	Tabloul regional arată că pentru a aborda în mod eficient performanța energetică a clădirilor, a sistemelor de iluminat public și încălzire, sunt necesare de investiții și sprijin suplimentar. Statisticile arată că, deși în ultimii ani la nivel regional s-au înregistrat progrese pentru reabilitarea energetică a clădirilor, consumul final de energie a scăzut foarte puțin, în timp ce necesitățile și posibilitatea de economisire sunt foarte mari. Nevoia de a asigura măsuri pentru creșterea EE și reducerea emisiilor de GES este dată și de performanța scăzută a fondului construit ¹⁰ . Totodată, gradul de acoperire a municipalităților cu servicii eficiente de iluminat este relativ scăzut, iar extinderea, modernizarea și eficientizarea infrastructurii de iluminat rămâne o prioritate pentru multe comunități locale urbane ce are beneficii sociale, economice și de mediu
	b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	Prioritățile regionale în materie de dezvoltare teritorială sustenabilă, îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, dezvoltarea infrastructurii verzi și atenuarea efectelor schimbărilor climatice sunt identificate prin PDR Centru 2021-202711 (DS1 și DS4), fiind în acord cu documentele de politică de la nivel european și național și contribuie la îndeplinirea obiectivului general asumat prin Pactul Ecologic European ¹² . De asemenea, obiectivele sunt în concordanță și cu strategiile și documentele politice naționale: PNIESC ¹³ , precum și cu SDTR ¹⁴ un document programatic prin care sunt stabilite liniile directoare de dezvoltare teritorială a României și direcțiile de implementare la scara regională, interregională, națională, cu integrarea aspectelor relevante la nivel transfrontalier și transnațional (art.14, alin. (3) din Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul). Calitatea vieții în mediul urban și sănătatea locuitorilor depind în mod considerabil de infrastructura și serviciile existente, inclusiv de suprafața zonelor verzi, cu toate

¹⁰ Statisticile și analizele regionale arată că din totalul locuințelor existente la nivel regional, 89,3% fuseseră construite înainte de anul 2000 și aproximativ 53% din acestea au fost construite înainte de 1970 și peste 90% înainte de 1989, toate având o performanță energetică slabă. În ceea ce privește clădirile publice, administrate de autoritățile locale, analiza regională relevă faptul că peste 60% din acestea sunt construite înainte de anul 1990, având un grad scăzut de măsuri privind EE (fără izolare termică sau cu izolare termică minimă, ferestre duble cu standarde reduse), au deficiențe structurale și puține (sau deloc) lucrări de întreținere după zeci de ani de utilizare. Sursa: Institutul Național de Statistică, 2018 și prelucrări de date regionale.

¹¹ Planul de Dezvoltare al Regiunii Centru 2021-2027, versiune în lucru disponibil aici: <http://www.adrcentru.ro/dezvoltare-regionala-cat/pdr-centru-2021-2027/>

¹² Pactul Ecologic European disponibil aici <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>

¹³ Planul Național Integrat de Energie și Schimbări Climatice, versiune în lucru disponibil aici <http://energie.gov.ro/wp-content/uploads/2020/01/Anunt-consultare-publica-proiect-PNIESC-revizuit.pdf>

¹⁴ Proiectul strategiei poate fi accesat pe site-ul web sdr.mdrap.ro la secțiunea consultare publică

		acestea dezvoltarea orașelor din Regiunea Centru a ținut cont într-o măsură redusă de exigența extinderii zonelor verzi ¹⁵ .
	b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile	Creșterea semnificativă a traficului în orașe (cu zonele metropolitane aferente) cauzează aglomerație/ întâzieri/ blocaje, acest lucru afectând toți participanții la trafic. Aglomerația are un impact negativ asupra mediului economic, social și asupra calității mediului înconjurător. De asemenea, ea influențează accesibilitatea, dar și atractivitatea unui teritoriu pentru turiști, investitori, etc. O caracteristică a Regiunii Centru este dezvoltarea transportului urban specific asigurării de servicii pentru transportul pasagerilor pe distanțe scurte și cu o capacitate medie de transport. La nivelul regional, transportul urban este asigurat în principal de autobuze și microbuze la care se adaugă troleibuze și taxi. Se pune din ce în ce mai mare accent și pe dezvoltarea rețelelor metropolitane de transport, în special în zonele metropolitane Brașov și Târgu Mureș, dar și în cazul zonelor urbane funcționale ale celorlalte municipii reședință de județ. Extinderea transportului public către localitățile din zona urbană funcțională poate rezolva o bună parte din problemele cauzate de utilizarea pe scară largă a autovehiculelor personale, în special pentru a veni la servicii, sau pentru a avea acces la serviciile publice (sanatate, educație, etc.). În acest sens, prin măsurile/ activitățile propuse se va urmări îmbunătățirea eficienței, timpilor de parcurs, accesibilității, transferului către transportul public de călători și modurile nemotorizate de transport, atât la nivelul municipiilor reședință de județ, cât și la nivelul celorlalte municipii și orașe.
3. O Europă mai conectată	c (iii) <i>Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere</i>	Cu excepția tronsoanelor de autostradă care traversează Regiunea, precum și a porțiunilor din drumurile europene, unde există 3 benzi de circulație, majoritatea drumurilor de la nivel regional sunt pe două benzi de circulație, acest fapt îngreunând foarte mult deplasarea și timpii de deplasare. De asemenea, mare parte din aceste drumuri traversează orașele și municipiile, generând congestionarea traficului în aceste localități și făcând dificilă implementarea măsurilor de mobilitate urbană durabilă. Deși au existat investiții în construcția și modernizarea de drumuri, totuși 51% din rețeaua rutieră de la nivel regional este nemodernizată. Din perspectiva priorităților de dezvoltare regionale și locale, dar și datorită faptului că o mare parte din aceste drumuri județene traversează localitățile, în principal cele urbane, au fost identificate o serie de investiții prioritare la nivel regional care să asigure conexiunea localităților din extremitățile Regiunii, în special din zonele montane și turistice către centrele urbane principale și rețele principale de transport. În plus, ținând cont de necesitatea de a decongestiona și fluidiza traficul din orașe și de exigența devierii, pe cât posibil, în afara localităților a traficului greu și a traficului de tranzit, este necesară sprijinirea investițiilor în centuri ocolitoare și noi drumuri locale care să deservească zonele urbane, cele metropolitane și zonele urbane funcționale. În conformitate cu PDR Centru este necesară în continuare modernizarea și creșterea capacității de transport a drumurilor de importanță regională care asigură conexiunile la rețeaua TEN-T precum și realizarea de noi conexiuni rutiere acolo unde situația o impune. Calitatea slabă și fiabilitatea infrastructurii de transport rutiere este subliniată și de Raportul de Țară 2019. De asemenea în cadrul Raportului de evaluare pentru AP 6 a POR 2014-2020 se subliniază faptul că dezvoltarea și modernizarea drumurilor județene, cât și accesul la coridoarele TEN-T și, implicit la orașe și municipii, au în continuare o relevanță mare și foarte mare pentru comunități.
4. O Europă mai socială	d (ii) <i>îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și favorabile inclusiunii în educație, formare și învățarea pe tot</i>	Ameliorarea rezultatelor din sistemul de educație și creșterea relevanței educației și formării profesionale pentru piața muncii se va face în acest program prin intervenții care au ca scop: Creșterea Accesului la servicii de îngrijire, educație și formare profesională, favorabile incluziunii prin dezvoltarea infrastructurii, în special în învățământul antepreșcolar și preșcolar, accesibilizarea infrastructurii unităților școlare existente la toate nivelurile și crearea/ modernizarea spațiilor de cazare pentru a permite accesul la servicii de formare profesională (în ÎPT) și educație terțiară elevilor nerezidenți, inclusiv prin asigurarea transportului de la reședința elevilor la unitățile școlare.

¹⁵ Statisticile demonstrează (www.insse.ro), că suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe a scăzut la nivelul regiunii cu 2,1% în 2018 comparativ cu 2014, ajungând la un total de 2560 hectare. Indicatorul suprafața spațiilor verzi/locuitor în municipii și orașe s-a menținut la 19,2 m², sensibil mai mică față de standardul minim la nivelul Uniunii Europene de 26 m²/locuitor sau față de cei 50 m²/locuitor recomandați de Organizația Mondială a Sănătății.

	<i>parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv prin îmbunătățirea adaptării la educație și formare la distanță și on-line”;</i>	<p>Îmbunătățirea Condițiilor de siguranță și funcționare a unităților școlare</p> <p>O problemă majoră a unităților de învățământ, la toate nivelurile este asigurarea condițiilor minime de funcționare conform standardelor de autorizare a funcționării, stabilite prin Hotărârea de Guvern nr. 21/2007. Sunt prioritare investițiile în asigurarea îndeplinirii standardelor necesare obținerii autorizațiilor de funcționare, îmbunătățirea standardelor sanitare și de siguranță pentru elevi și profesori.</p> <p>Creșterea calității și relevanței mediilor de învățare pentru procesul de învățare și piața muncii, inclusiv învățământ la distanță și online prin dotarea unităților de învățământ cu biblioteci, laboratoare, spații de recreere, la nivelul standardelor reglementate prin legislația în vigoare inclusiv crearea condițiilor pentru educația on-line în școlile din Regiunea Centru. Formare profesională și învățământ terțiar adaptat nevoilor actuale le pieței muncii</p> <p>Creșterea relevanței educației și formării profesionale pentru piața muncii are în vedere cel puțin două aspecte în actualul program operațional: dotarea atelierelor școală, laboratoarelor altor facilități care au ca scop formarea și pregătirea practică a elevilor și studenților și echiparea unităților din învățământul profesional și tehnic și universități cu echipamente moderne; dezvoltarea competențelor cheie în acord cu cerințele pieței.</p>
	<i>d(v) Creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială;</i>	<p>Prin acest obiectiv specific ne propunem să contribuim la creșterea incluziunii sociale a copiilor și tinerilor din grupuri și comunități defavorizate, acționând asupra creșterii calității infrastructurii și programelor de educație formală și non-formală derulate prin centrele de agrement din Regiunea Centru.</p> <p>Centrele de Agrement reprezintă principalul element de infrastructură pe care MTS și autoritățile locale/județene îl au la dispoziție pentru dezvoltarea și implementarea politicii naționale de tineret, inclusiv organizarea de proiecte de tineret (învățare nonformală pentru organizații de tineret și pentru tineri) și organizarea de tabere (ca formă de organizare a activităților complexe de învățare nonformală și agrement pentru tineri).</p> <p>Tinerii și copiii reprezintă categorii sociale vulnerabile, iar serviciile oferite în centrele MTS, atât cele de agrement/ tabără, cât și acelea care promovează educația nonformală au avantajul accesibilității financiare. Totodată, este esențial ca aceste servicii să se furnizeze în condiții de siguranță deplină, dar și să respecte standarde de calitate, în special având în vedere sutele de mii de copii și tineri care le sunt beneficiari în fiecare an. În acest context, reabilitarea și/ sau reamenajarea centrelor de agrement ale MTS / autorităților locale va crește considerabil impactul calitativ al serviciilor oferite și implicit numărul potențialilor beneficiari.</p> <p>Dintr-un număr total de 88¹⁶ de Centre de Agrement/ Baze turistice pentru tineret funcționale la nivel național (din 147 existente), la nivelul Regiunii Centru se regăsesc 14 centre, ceea ce reprezintă un procent de 16% din numărul total.</p> <p>Infrastructura centrelor de agrement necesită investiții pentru creșterea calității serviciilor de cazare și masă oferite copiilor și tinerilor, beneficiari ai taberelor școlare, dar și pentru creșterea calității serviciilor oferite prin diversificarea paletei de activități educaționale și recreative pe care le oferă copiilor și tinerilor.</p>
5. O Europă mai aproape de cetățeni	<i>e (i) favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în <u>zonele urbane</u>;</i>	<p>PDR Centru 2021-2027 DS5, vizează conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear, modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret și reabilitarea spațiilor cu destinație culturală, dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare, precum și îmbunătățirea accesibilității zonelor turistice.</p> <p>Conform PATN Secțiunea a VIII-a Zone cu resurse turistice, în Regiunea Centru există 288 de UAT care beneficiază de resurse naturale și antropice mari și foarte mari, dar 199 dintre acestea se confruntă cu probleme ale infrastructurii turistice și 120 cu probleme ale infrastructurii tehnice.</p> <p>Potrivit SNCP 2016-2022, doar 16% din totalul monumentelor se află în condiție medie, bună sau foarte bună, în timp ce 38% se află în stare proastă, 3% s-au prăbușit (sau sunt aproape deteriorate), iar 43% rămâne în continuare neinventariat, din punctul de vedere al stării de conservare.</p> <p>Dezvoltarea inegală a turismului în interiorul regiunii, în condițiile în care avem un potențial turistic ridicat în toate cele șase județe ale regiunii, este edificatoare</p>

¹⁶ Conform declaratiei MTS

		<p>pentru a arăta importanța aplicării unor strategii de stimulare a turismului care includ toate aspectele ce concurează la dezvoltarea acestui domeniu.</p> <p>În Regiunea Centru doar 6 stațiuni balneoclimatice au fost acreditate, un număr mic în comparație cu cele 40 localități în care există resurse balneare atestate.</p> <p>Unul din domeniile care sprijină dezvoltarea locală este cultura, aceasta fiind un instrument de revitalizare socială și economică, jucând un rol important în protejarea și promovarea identităților culturale și în susținerea creativității.</p> <p>Majoritatea clădirilor și spațiilor destinate activităților culturale din Regiune, fie că este vorba de muzee, galerii de artă, săli de spectacol sau cinematografe, au o vechime considerabilă, și puține au reușit să fie reabilitate, modernizate și dotate corespunzător.</p> <p>Având în vedere tendința de creștere rapidă și de diversificare a activităților culturale, pe lângă reabilitarea spațiilor actuale cu destinație culturală, va fi nevoie în unele centre urbane mari și mijlocii de crearea de noi spații/ clădiri multifuncționale care să servească mai bine noile nevoi de dezvoltare a sectorului cultural.</p>
	<p><i>e (i) favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității înafara zonelor urbane</i></p>	<p>Majoritatea obiectivelor de patrimoniu de importanță UNESCO sau națională sunt situate în mediul rural.</p> <p>De asemenea, în mediul rural se găsesc importante resurse balneare, iar zona montană de la nivel regional este situată în mare parte în mediul rural.</p> <p>Regiunea Centru are un potențial semnificativ în câteva subdomenii de turism alternativ precum turismul gastronomic, turismul viticol, turismul de aventură etc. Susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternativ (turism gastronomic, viticol, ciclaturism, turism de aventură etc) este una din măsurile propuse în cadrul PDR Centru 2021-2027.</p> <p>Strategia Nationala pentru Dezvoltarea Durabila a Romaniei 2030, dar si Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului National 2007-2026 includ ca si prioritati dezvoltarea patrimoniului natural si ecoturismul. De asemenea se sustine dezvoltarea durabila a turismului intr-o maniera in care resursele de mediu, culturale si de patrimoniu sa fie apreciate in prezent si pastrate pentru generatiile viitoare si recunoasterea turismului ca factor cheie in cadrul economiei</p>

2. Priorities

Reference: Article 17(2) and 17(3)(c) CPR

ID	Title [300]	TA	Basis for calculation	Fund	Category of region supported	Specific Objective selected
1	Priority 1 O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice	No		ERDF	Less developed	a (i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate
						a (iii) Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor
						a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat
2	Priority 2 O regiune digitală	No		ERDF	Less developed	a (ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor
						a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat
3	Priority 3	No		ERDF	Less developed	b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

	O regiune cu comunități prietenoase cu mediul					b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării
						b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile
4	Priority 4 O regiune accesibilă	No		ERDF	Less developed	c (iii) Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere
5	Priority 5 O regiune educată	No		ERDF	Less developed	d (ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv prin îmbunătățirea adaptării la educație și formare la distanță și on-line” d(v) Creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială
6	Priority 6 O regiune atractivă	No		ERDF	Less developed	e (i) Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane e (ii) Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității înafara zonelor urbane
7	Priority technical assistance Asistență Tehnică	Yes		ERDF		NA

2.A Priorities other than technical assistance

2.A.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)*

Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare si intreprinderi dinamice pentru o economie inteligenta

2.A.2 Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFF) [This was point 2.1.1.3 in the Commission proposal and has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR]

Reference: Article 17(3)(c) CPR

Table 4: Dimension 1 – intervention field				
Priority No	Fund	Category of region ¹⁷	Code	Amount (EUR)

¹⁷ Not relevant for CF

1 – OS a (i)	FEDR	Mai puțin dezvoltată	001, 002, 002 bis, 003, 004, 005, 005 bis, 006, 007, 008, 008 bis, 009, 019, 020, 021	79.611.888
1 – OS a (iii)	FEDR	Mai puțin dezvoltată	014 - Business infrastructure for SMEs (including industrial parks and sites)	16.625.878
			015 - SME business development and internationalisation, including productive investments	96.984.286
			018 - Incubation, support to spin offs and spin outs and start ups	24.992.591
1.3 – OS a (iv)	FEDR	Mai puțin dezvoltată	016 - Skills development for smart specialisation, industrial transition and entrepreneurship	9.698.429
			017 - Advanced support services for SMEs and groups of SMEs (including management, marketing and design services)	2.078.235

Table 5: Dimension 2 – form of support				
Priority No	Fund	Category of region ¹⁸	Code	Amount (EUR)
1.0	FEDR	Mai puțin dezvoltată	01	229.991.307

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus				
Priority No	Fund	Category of region ¹⁹	Code	Amount (EUR)

¹⁸ Not relevant for CF

¹⁹ Not relevant for CF

1.0	FEDR	Mai puțin dezvoltată	48	229.991.307	
-----	------	----------------------	----	-------------	--

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

2.A.3 Specific objective²⁰ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

a (i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

<p>Text field [8 000]</p> <p>Acest obiectiv specific se regăsește în Axa 1 O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă prin 3 obiective specifice la nivel regional: (1) Dezvoltarea structurilor CDI și TT în folosul întreprinderilor, (2) Dezvoltarea conexiunilor și sinergiilor, integrarea în rețele de inovare și cunoaștere, în relație cu sectoarele de specializare inteligentă regionale și (3) Întreprinderi inovative pentru o regiune inovativă. Concentrarea teritorială a investițiilor publice în CDI generează și o o cvasi – concentrare a centrelor de cercetare private în aceleași zone, având ca efecte majore migrația interregională a talentelor și e migrația start-up-urilor. Necesitatea unui asemenea sistem regional este cu atât mai actuală cu cât, chiar și în condițiile cvasi-absenței susținerii, Regiunea Centru s-a plasat pe locul 2 la nivel național, în anul 2019, după numărul de start-up-uri. Astfel, în 2019, un număr de 72 start-up-uri românești au primit finanțare de tip venture capital, din care 7 sunt din Regiunea Centru. Intensitatea regională a CD este 0,32 iar procentul de cercetători din total angajați este 0,14, în condițiile în care procentul de resurse umane în Știință și Tehnologie din total populație activă este 29,1. Conform RIS, scorurile regionale sunt modeste în ce privește Numărul de publicații științifice care au cel puțin un co-autor din afara granițelor (80% din media națională și aproximativ 38% din media UE), Inovarea de produs / proces în IMM (80% față de media națională, sub 10% din media UE), Inovare de marketing / organizațională (sub pragul de 10% din media UE și la 60% din media națională), IMM care inovează intern (80% din media națională, sub 10% din media UE), IMM inovative care colaborează (20% din media națională și aproape 0 față de media UE), Colaborarea public – privată în publicarea de rezultate ale cercetării (la 86% din media națională dar la 26% din media UE). Pe de altă parte, indicatorul Cheltuieli de CDI ale sectorului de business, (peste media națională, aproape 50% din media UE) arată că există o apetență spre CDI la nivel de companii, care, dacă ar fi susținută de sectorul public atât prin cercetare congruentă sau complementară, cât și prin subvenții, poate să devină o bază de creștere cu impact semnificativ. Un semnal pozitiv ne furnizează și indicatorul Angajați în domenii de producție mediu sau înalt tehnologizate (126% față de media națională și la 92% față de media UE)</p> <p>În ce privește cooperarea internațională pornim de la premisa că integrarea ecosistemului de inovare regional în Spațiul de cercetare și inovare european este deficitară în condițiile în care doar 48 de entități din Regiunea Centru se regăsesc în consorții care au câștigat proiecte în cadrul Horizon 2020, cu un buget total de 12.631.730,34 euro, (5,42 Euro/locuitor) (doar 12 sunt IMM cu buget de de 3.393.104 euro). Poziționarea în</p>

²⁰ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

lanșurile de valoare europene este exemplificată de KET Observatory, care identifică pe lanțul valoric al uneia din cele 7 tehnologii mai avansate – Sisteme de producție Cyber – fizice – un IMM din regiune – Ropardo SRL, fiind singura analiză în care un IMM din Regiune este prezent. Numărul de aplicații de patente la EPO / PIB este la 96% din media națională și 15% din media UE. Numărul de aplicații pentru înregistrarea de mărci comerciale la EUIPO / PIB este la 87% din media națională și 31% din media UE. Numărul de aplicații pentru protejarea design-ului la EUIPO / PIB este la 105% din media națională și la 61% din media UE

Acțiunile prevăzute ca intervenții pentru acest obiectiv specific sunt:

- participarea IMM-urilor și organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare
- sinergii cu programe similare din alte State Membre sau State Asociate
- specializare inteligentă la nivel regional și inovare de produs, serviciu, de proces, organizațională și de model de afaceri în IMM-uri, inclusiv brevetare
- Dezvoltarea infrastructurilor proprii de CDI ale organizațiilor de CDI și companiilor;
- sprijinirea ecosistemului antreprenorial de inovare care favorizează crearea și maturizarea start-up/spin-off în domenii de specializare inteligentă,;
- Susținerea inovării deschise
- Dezvoltarea parcurilor științifice și tehnologice

Raționalitatea acestor intervenții este de a acționa pentru structurarea unui ecosistem regional de cercetare dezvoltare inovare și susținerea cooperării internaționale a actorilor de CDI implicați.

Pentru primul palier, intervenția se adresează actorilor de CDI și organizațiilor suport din domeniul CDI și transfer tehnologic și nevoilor acestora de a investi în structuri de CDI și TT. Facilitarea acestor investiții răspunde și unei nevoi regionale de a crea și dezvolta mediul fizic necesar generării de cunoaștere și inovare, de a valorifica potențialul regional și de a compensa tendința de concentrare teritorială a infrastructurilor de CDI. O altă provocare este structurarea unei piețe regionale a cunoașterii. Componenta de cooperare între actori este încurajată atât ca interacțiune directă și nemijlocită, cât și prin utilizarea unor instrumente de intermediere a interacțiunilor, cum sunt entitățile punte de tip EITT. Acest palier de intervenție va susține, de asemenea, accelerarea inovării, precum și deschiderea spre colaborare a IMM-urilor inovative. Un alt aspect esențial în sprijinul inovării este susținerea directă și indirectă a start-up-urilor și spin-off-urilor inovative

Pentru structurarea unui ecosistem regional de inovare, este necesar ca programul să se adreseze pilonului de organizații de sprijin cum sunt incubatoarele, acceleratoarele, clusterelor de inovare și parcurile științifice și tehnologice, care pot complementa finanțările directe adresate actorilor de inovare prin servicii. De asemenea, este necesar ca facilitățile de mai sus să fie circumscrie teritorial pentru a acorda o mai mare șansă inițiativelor provenite din regiune.

Transferul unei idei în piață necesită o abordare conjugată a întregului ciclu de inovare, suficient de flexibil.. Programul va putea adresa aceste necesități printr-o abordare integrată, și o abordare în etape. IMM-urile mature ezită să inoveze în sensul tare deoarece piața este dominată de companiile mari și administrație, care nu sunt orientate spre inovare deschisă (ceea ce ar duce la diminuarea riscurilor) și preferă să inoveze incremental, la solicitarea clienților sau ca urmare a achizițiilor de tehnologie modernă.

Cel de al doilea palier de intervenție este susținerea cooperării internaționale între actorii de CDI prin crearea de sinergii cu programe similare din alte state membre, susținerea participării entităților regionale în parteneriate și comunități de cunoaștere europene, inclusiv prin susținerea înrolării ca parteneri fără finanțare în proiecte de CDI internaționale, scopul fiind acumularea de capital social și deschiderea spre zonele de vârf ale cercetării europene.

Intervențiile prevăzute prin POR Centru sunt complementare celor realizate prin **POCID 2021-2027**. Demarcația între cele două programe este asigurată prin dimensiunea teritorială. POCID va finanța proiecte de importanță națională și inter-regională, inclusiv asigurarea sinergiilor cu programele europene, sprijin pentru participarea la proiectele de cercetare internaționale, susținerea marilor infrastructuri CDI prioritizate prin Roadmap. De asemenea, POCID va finanța proiectele de parteneriate pentru transferul de cunoștințe (PTI și KTP) POR Centru va asigura finanțare pentru inițiative cu relevanță la regională, în linie cu prioritățile S3 Centru, inclusiv activități de inovare în IMM-uri, brevetare, investiții în infrastructurile proprii de CDI ale organizațiilor de CDI/ întreprinderilor din regiune, proiecte CDI aferente specializării inteligente la nivel regional, proiecte de transfer tehnologic.

Domeniile vizate sunt domeniile cuprinse în S3 Centru.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Centre de cercetare dezvoltare inovare publice și private

Universități

Centre de transfer tehnologic

Administrație publică locală

Companii

ONG

Cluster-e

Angajații din entitățile enumerate mai sus, activi în sectoarele / ariile de specializare inteligentă

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru, spațiul urban și rural

The interregional and transnational actions –Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

Ațiunile și intervențiile prevăzute la acest obiectiv specific ating parțial și componența interregională și transnațională.

Componența interregională - participarea IMM-urilor și organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare

Componența transnațională:

- *participarea IMM-urilor și organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare;*
- *sinergii cu programe similare din alte State Membre sau State Asociate;*
- *intervenții aliniate la KIC-urile (Knowledge Innovation Community) în relație cu sectoarele/ ariile de specializare inteligentă regionale;*
- *aderarea, afilierea, apartenența la rețele de inovare europene pentru IMM-uri sau alte organizații.*

Penetrarea rețelelor de inovare constituite în timp, mai ales pentru a concura pentru grant-urile de cercetare și inovare oferite în cadrul programelor de profil ale UE (în special Horizon 2020) este dificilă, mai ales pentru noii actori în special pentru cei proveniți din noile state membre. Pentru a contracara acest deficit, a cărui sursă o identificăm în lipsa unui capital de încredere al noilor actori (capital care nici nu poate fi acumulat fără integrarea în aceste rețele, creându-se, astfel un cerc vicios) considerăm că este necesară facilitarea și susținerea asocierii actorilor locali la aceste rețele, printr-un program pilot care să finanțeze înrolarea ca tester, third party sau alte forme de participare în proiecte de tip Horizon.

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3 Specific objective²¹ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

²¹ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

OS a (iii) Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor , inclusiv prin investiții productive și crearea de noi locuri de munca în IMM

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Text field [8 000]

Acest obiectiv specific se regăsește în Axa 1 O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă prin 2 obiective specifice la nivel regional: (1) Creșterea IMM prin investiții, modernizare industrială, avans tehnologic și o economie regională sustenabilă, (2) Structuri de sprijin pentru dezvoltare IMM.

Raportul privind Semestrul European identifică creșterea rapidă a costului cu forța de muncă drept o amenințare la adresa competitivității. Un alt factor care afectează competitivitatea este lipsa îmbunătățirilor în ceea ce privește abilitățile forței de muncă, criza de talente și personal calificat afectând, în primul rând, IMM. Conform Raportului de țară, firmele autohtone sunt, în medie, mai mici, mai puțin productive și mai puțin inovative decât companiile mari, în majoritate cu capital străin. Firmele mici tind să investească mai puțin în noi tehnologii, chiar și în sectoarele knowledge intensive, utilizarea roboților, spre exemplu, fiind de 5 ori mai scăzută decât în firmele mari. Valoarea foarte scăzută a cheltuielilor de inovare fără CDI în Regiunea Centru (conform RIS 2019) arată necesitatea de susținere a investițiilor de gen în IMM regionale și este evident că în lipsa susținerii, difuzarea inovării în companii, în special IMM, va fi mult încetinită. IMM sunt defavorizate față de companiile mari în accesul la resurse, în special financiare, pentru modernizare tehnologică și adoptarea de tehnici avansate de manufacturare. Fără o susținere publică, nivelul de competitivitate al IMM regionale va fi erodat accelerat prin adâncirea diferențelor tehnologice, ceea ce va afecta fundamental nivelul de dezvoltare al regiunii. De asemenea, susținerea generării de cunoaștere, sub forma cercetării și inovării, trebuie să fie însoțită de formarea unei piețe pentru cunoaștere iar în această privință intervenția publică este esențială. În regiunea Centru, întreprinderi cu rata mare de creștere reprezintă 3% Regiunea Centru are o bază industrială solidă, cu un sector manufacturier mediu tehnologizat și cu elemente încurajatoare de înaltă tehnologie, există o tendință puternică de scădere a sectoarelor manufacturiere care se bazează pe utilizarea intensivă a muncii în detrimentul tehnologiei. Nivelul de sofisticare tehnologică a proceselor de producție este în creștere iar nivelul de sofisticare tehnologică a produselor este și el în creștere (posibil, ca urmare a avansului tehnologic).

*În cadrul POR 2014-2020, axa 2 este dedicată îmbunătățirii competitivității IMM. În privința susținerii activităților inovative ale întreprinderilor, sunt relevante prioritățile de investiții 2.1A și 2.2. Numărul total de cereri de finanțare depuse în cadrul apelurilor PI 2.1A și 2.2 este 716. Dintre acestea, 493 cereri de finanțare au fost înaintate de microîntreprinderi și 223 de întreprinderi mici și mijlocii. Totalul ajutorului nerambursabil solicitat a fost de aproape 970 milioane lei, din care peste 325 milioane lei au fost solicitate de microîntreprinderi și peste 644 milioane lei au revenit apelului aferent PI 2.2. Aceste cifre arată un interes sporit din partea companiilor de a investi în tehnologie. Prin orientarea acestui interes spre cele mai noi tehnologii efectul în economia regională se va maximiza. În raportul *An analysis of drivers, barriers and readiness factors of EU companies for adopting advanced manufacturing products and technologies*, un grup de lucru condus de Institutul Fraunhofer a conceput o listă a principalelor tehnologii: Tehnologii de Manufacturare de Înaltă Performanță, Tehnologii cu suport IT, Tehnologii de manufacturare sustenabilă. Este evident faptul că orientarea investițiilor în modernizarea industrială a IMM-urilor din Regiune nu se poate referi doar la acestea, însă țintirea celor mai avansate echipamente și tehnologii este un obiectiv legitim, fără a exclude de la finanțare tehnologiile mature, dar care au capacitatea de a susține progresul tehnologic al utilizatorilor și inovarea în sens larg. Sunt vizate aici facilitarea investițiilor tehnologice în IMM-uri, inclusiv tehnologii IT&C, IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială, customizare de masă, linii pilot, testare prototipuri, certificare produse/ servicii, instruire pentru angajați – în sectoarele de specializare inteligentă, Tehnici avansate de manufacturare - investiții în active corporale și necorporale în legătură cu modernizarea industrială pentru sectoarele de specializare inteligentă, investiții în active corporale și necorporale în microîntreprinderi și IMM-uri, inclusiv scale-up. Facilitarea modernizării industriale a IMM va fi realizată și prin susținerea dezvoltării parcurilor industriale de tip smart (în domeniile de specializare inteligentă). Aceste structuri favorizează o concentrare economică sectorială în care companii mari colaborează pe lanțurile de furnizori cu IMM, intermediind inclusiv un transfer de cunoaștere pe lanțul valoric.*

In ce privește intervențiile privind economia circulară, stadiul actual de dezvoltare a pieței defavorizează aceste abordări atât prin prisma unor indicatori economici clasici (ex. rentabilitatea capitalului, rata profitului), cât și prin prisma unor pre-rechizite necesare în ecosistemul de consum, mai ales (utilizatori ai produselor re-manufacturate, reprezentarea teritorială a elementelor de lanț de valoare). Temele de economie circulară s-au generat din analiza rezultatelor întâlnirilor de descoperire antreprenorială (EDP) desfășurate în 2016 în pregătirea celei de a doua versiuni a RIS 3 Centru și a Concept Note și au fost validate în seria de întâlniri de descoperire antreprenorială desfășurate în 2018-2019. În portofoliul de proiecte regionale se regăsesc momentan 15 proiecte care se pot încadra în tematica Economie circulară, Economie colaborativă, Lanțuri de valoare locale. Sunt vizate aici Investiții în economia circulară, Design responsabil al produselor, Soluții de economie colaborativă în IMM-uri și alte organizații, susținerea proceselor de re- și de-manufacturing, crearea de lanțuri de valoare locale.

Prin intervențiile prevăzute vizăm următoarele efecte în economia regională: Modernizarea industrială a IMM, respectiv accelerarea preluării tehnicilor avansate de manufacturare; Creșterea nivelului de robotizare, atât în sectorul productiv cât și în sectorul de servicii; Favorizarea valorificării resurselor prin măsuri de economie circulară, facilitarea inovării în IMM.

Acțiunile prevzute ca intervenții pentru acest obiectiv specific sunt:

- *facilitarea investițiilor tehnologice în IMM-uri, inclusiv IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială, customizare de masă, linii pilot, testare prototipuri, certificare produse / servicii, instruire pentru angajați – în sectoarele de specializare inteligentă*
- *Tehnici avansate de manufacturare - investiții în active corporale și necorporale în legătura cu modernizarea industrială pentru sectoarele de specializare inteligentă*
- *investiții în active corporale și necorporale în microîntreprinderi și IMM-uri, inclusiv scale-up*
- *Design responsabil al produselor*
- *Soluții de economie colaborativă în IMM și alte organizații*
- *sustinerea proceselor de re- și de-manufacturing*
- *crearea de lanțuri de valoare locale*
- *structuri de sprijin pentru IMM (incubatoare, acceleratoare, parcuri industriale, cluster)*

Mecanismele de intervenție cuprind ajutoare regionale, de stat și de minimis, care vor putea fi accesate direct sau indirect (sub forma de vouchere de acces la servicii de sprijin). Accesul este condiționat de participarea la competiții de proiecte pentru care se va utiliza mecanismul de apel competitiv cu termen limită. Pentru vouchere este permisă utilizarea mecanismului de delegare a gestionării. În cazul incubatoarelor și acceleratoarelor, vor fi prevăzute fonduri pentru scheme de granturi adresate start-up-urilor rezidente în cadrul unor intervenții specifice destinate creșterii rezilienței și maturizării accelerate.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Principalul grup țintă este reprezentat de companii din Regiunea Centru – microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii, la care se pot adăuga, în anumite cazuri, și întreprinderi mari (pentru operațiuni selectate sau în parteneriat cu IMM-uri). La acestea se adaugă cluster-e și ONG-uru (în special pentru componenta de economie circulară)

În subsidiar, un grup țintă suplimentar este reprezentat de angajații companiilor susținute, în cazul în care proiectele sau operațiunile prevăd instruire pentru angajați în noile tehnologii.

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru, spațiul urban și rural.

Pentru spațiul rural va trebui avută în vedere evitarea suprapunerii cu obiectivele, acțiunile, măsurile, tipurile de beneficiari eligibili, activitățile și sectoarele eligibile care vor fi incluse în viitorul program finanțat din FEADR.

Text field [2 000]

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3 Specific objective²² (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

OS a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Text field [8 000]

Acest obiectiv specific se regăsește în Axa 1 O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă prin două tipuri de intervenții, respectiv o intervenție directă și o intervenție complementară cu intervențiile asociate OS a (i) și OS a (iii).

Conform unei cercetări a World Economic Forum, cea mai importantă barieră în adoptarea noilor tehnologii o reprezintă lipsa abilităților în piața locală de forță de muncă, la egalitate cu lipsa de înțelegere a oportunităților. Raspunsul companiilor din Europa Centrală și de Est la această realitate se concentrează pe acțiuni de tipul automatizare a muncii, instruirea angajaților existenți, încorporarea de angajați temporari cu abilități relevante, externalizarea unor funcțiuni de business, angajarea de freelancers cu abilități relevante și dublarea strategică a echipelor care nu au abilități pentru noile tehnologii. Aceste provocări sunt cu atât mai acute în România, unde gradul de participare a adulților în formarea continuă este cel mai scăzut din UE (7% înrolare în educație formală și non formală pentru adulți în vârsta de muncă 25-64 ani), trendul fiind de scădere. Pe de altă parte, conform Eurostat²³, întreprinderile din România asigură instruirea de tip vocational angajaților doar în proporție de 26,7% (al doilea cel mai mic procent din UE, după Grecia, departe de media europeană de 61,2%). Un alt aspect interesant este faptul că, la nivel anulului 2019, proporția noilor angajați (care se află la actualul loc de muncă de maxim 12 luni) era în România de numai 4,8%, conform Eurostat²⁴, față de o medie europeană de 16,3% ceea ce indică o mobilitate scăzută a forței de muncă. Această mobilitate scăzută poate fi corelată cu înrolarea scăzută în formare profesională de-a lungul vieții, ceea ce pentru companii înseamnă reducerea drastică a importanței unui factor esențial în achiziția de cunoaștere, respectiv noii angajați. Nici intensitatea instruirii angajaților nu este ridicată. Conform Eurostat²⁵, în regiunea Centru, în 2019, doar 1,1% din forța de muncă a parcurs un program de instruire în ultimele 4 săptămâni, față de o medie națională de 1,3% și o medie europeană de 11,3%. România are o rată foarte scăzută și a persoanelor angajate care parcurg programe de instruire, în anul 2016 (ultimele date disponibile pe Eurostat²⁶) rata de participare fiind de 8,2% față de o medie europeană de 53,2%.

Complementaritatea OS a (iv) cu OS a (i) și (iii) este prevăzută să valorifice, în primul rând, investiția în active ca vector de catalizare a achiziției de cunoaștere, accentuând componenta soft a transferului de cunoaștere care se realizează odată cu transferul de tehnologie. Promotorii proiectelor vor avea posibilitatea de a prevedea în proiect activități de instruire specifică a angajaților care vor fi implicați în operarea noilor tehnologii.

²² Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

²³ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

²⁴ https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_enewasn&lang=en

²⁵ https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=trng_lfse_04&lang=en

²⁶ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

OS a(iv) poate sustine, complementar proiectelor de colaborare in cercetare si inovare, procese de invatare nonformala sub forma stagiilor de mobilitate a echipelor intre parteneri. O abordare similara a mobilitatii poate fi inclusa in proiecte prin care entitatile regionale sunt sustinute sa participe in comunitati de cunoastere sau a proiectelor care valorifica sinergiile cu alte programe. Dezvoltarea de abilitati pentru Specializare Inteligenta, Tranzitie Industriala si Antreprenoriat acopera, ca parte componenta a proiectelor, educatie formala si non formala de la ISCED 3 (filiera tehnologica) si pana la ISCED 7, diferenta fata de alte tipuri de interventii fiind ca se adreseaza angajatilor din entitati direct implicati in proiectele de inovare, investii, cooperare, si, posibi, partenerilor acestora.

Comaniile active in domeniile de specializare inteligenta vor putea sa se asocieze pentru a dezvolta programe comune de instruire pentru angajati, in care pot implica asociatii profesionale, patronale sau furnizori de educatie acreditati.

Fiind în special o abordare orizontală, asociată proiectelor finanțate din OS i și OS iii, complementaritatea cu POCIDIF este determinată de complementaritatea din OS i, în special.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Principalul grup țintă este reprezentat angajatii companiilor din Regiunea Centru

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru, spațiul urban și rural.

Pentru spațiul rural va trebui avută în vedere evitarea suprapunerii cu obiectivele, acțiunile, măsurile, tipurile de beneficiari eligibili, activitățile și sectoarele eligibile care vor fi incluse în viitorul program finanțat din FEADR.

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Table 2: Output indicators

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)

O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	SO 1 - a (i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	ERDF	Less developed	ROI2	13RCO ²⁷ 01 - Enterprises supported (of which: micro, small, medium, large)*	Întreprinderi	30	297
					13 RCO 02 - Enterprises supported by grants*	Întreprinderi	30	292
					13 RCO 04 - Enterprises with non-financial support*	Întreprinderi	20	199
					13 RCO 06 - Researchers working in supported research facilities	Numar de angajati norma intreaga echivalent anual	10	139
					13 RCO 07 - Research institutions participating in joint research projects	Entitati de cercetare	10	100
					13 RCO 08 - Nominal value of research and innovation equipment	Euro	15.500.000	58.938.064
					13 RCO 10 - Enterprises cooperating with research institutions	Întreprinderi	30	228
					13 RCO 96 – Interregional investments for innovation in EU projects	Euro	0	8.318.033
	SO 2- a (iii) Împulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor	ERDF	Less developed	ROI2	13 RCO 01 - Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari)	Întreprinderi	20	209
					13 RCO 02 - Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi	Întreprinderi	20	209
					13 RCO 04 - Întreprinderi care beneficiază de sprijin nefinanciar	Întreprinderi		
					13 RCO 05 Întreprinderi nou înființate care beneficiază de sprijin	Întreprinderi	0	367
					13 RCO 15 - Capacități create pentru pepinierele de afaceri	Întreprinderi	0	15

²⁷ RCO: REGIO Common Output Indicator.

					13 RCO 103 - High growth enterprises supported*	Întreprinderi	0	38
	SO 3- a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat				13 RCO 101 – SMEs investing in skills for smart specialisation , <u>for industrial transition and entrepreneurship</u>	Întreprinderi	50	482

Table 3: Result indicators											
Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	a (i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	FE DR	Less developed	RO 12	13 RCR 01 - Locuri de muncă create în entitățile care beneficiază de sprijin	Număr de angajați normă întreagă echivalent anual	0	2020	512	Situațiile anuale ale entităților sprijinite	La un an de la finalizarea sprijinului
					13 RCR 02 - Investiții private care completează sprijinul public (din care: granturi, instrumente financiare)	Euro	0	2020	66.762.678	Execuția bugetară a proiectelor finanțate	Contribuție privată la costuri eligibile + costuri neeligibile+TVA
					13 RCR 03 - IMM-uri care introduc inovații în materie de produse sau procese	Întreprinderi	0	2020	199	Proiecte finanțate + furnizori de CDI susținuți	

				13 RCR 04 - IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare	Întreprinderi	0	2020	140	Proiecte finanțate + furnizori de CDI susținuți	
				RCR 05 - IMM-uri care introduc inovații la nivel intern	Întreprinderi	0	2020	140	Proiecte susținute	
				13 RCR 06 - Cereri de brevete depuse la Oficiul European de Brevete	Cereri de brevete	0	2020	87	Proiecte susținute, + informații de la EITT susținute pentru servicii de IPR	
				13 RCR 07 - Cereri de înregistrare a mărcilor și desenelor	Cereri de înregistrare a mărcilor și designului	0	2020	87	Proiecte susținute, + informații de la EITT susținute pentru servicii de IPR	
				13 RCR 08 – Publicații din proiectele susținute	Nr. de publicații	0	2020	12	Proiectele sprijinite	La un an după finalizarea sprijinului
				13 RCR 102 – Research jobs created in supported entities	Număr de angajați cercetători normă întreagă echivalent anual	0	2020	699	Proiectele sprijinite	La un an după finalizarea sprijinului
	a (iii) Impulsivitatea și competitivitatea IMM-urilor	ER DF	Less developed	RO 12	13 RCR 01 Locuri de muncă create în entitățile care beneficiază de sprijin	Număr de angajați normă întreagă echivalent anual	0	2020	1791	

				13 RCR 02 - Investiții private care complete ază sprijinul public (din care: granturi, instrumen te financiare)	<i>Euro</i>	0	2020	81.841. 697	<i>Execuți a bugeta ră a proiect elor finanța te</i>	<i>Contribuție privată la costuri eligibile + costuri ne- eligibile+TVA</i>
				13 RCR 03 - IMM-uri care introduc inovații în materie de produse sau proces	<i>Întreprinde ri</i>	0	2020	167	<i>Proiect e finanța te + furnizo ri de CDI susținu ți</i>	
				13 RCR 04 - IMM-uri care introduc inovații în materie de comercial izare sau organizar e	<i>Întreprinde ri</i>	0	2020	173	<i>Proiect e finanța te + furnizo ri de CDI susținu ți</i>	
				13.RCR 05 - IMM-uri care introduc inovații la nivel intern	<i>Întreprinde ri</i>	0	2020	81		
				13.RCR 07 - Cereri de înregistra re a mărcilor și desenelor	<i>Întreprinde ri</i>	0	2020	111		
				RCR 17 - Întreprind eri înființate cu 3 ani în urmă aflate încă pe piață	<i>Întreprinde ri</i>	0	2020	245	<i>Proiect e susținu te</i>	<i>La finalul următorului an după finalizarea sprijinului</i>
				RCR 18 - IMM-uri care utilizează servicii	<i>Întreprinde ri</i>	0	2020	308	<i>Proiect e susținu te</i>	<i>La un an de la finalizarea capacității de incubare. Pentru</i>

				pentru pepinierele de afaceri la un an de la crearea pepinierii						proiectele de dezvoltare de incubatoare existente vom lua în considerare doar sporul de capacitate după finalizarea proiectului
				RCR 19 - Întreprinderi cu cifră de afaceri mare	Întreprinderi	0	2020	?	Situațiile financiare ale proiectelor sprijinite	La finalul anului următor după finalizarea sprijinului
				RCR 25 – IMM cu o mai mare valoare adăugată / angajat	Întreprinderi	0	2020	168	Situațiile financiare ale proiectelor sprijinite	IMM cu minim 2% creștere a valorii adăugate/ angajat, la finalul anului următor după finalizarea sprijinului față de anul anterior demarării proiectului
	<i>a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat</i>			13 RCR 98 – Angajați din IMM-uri care finalizează programe de educație și formare profesională continuă (CVET)	Persoane	0	2020	2772	Proiecte susținute	La finalizarea activităților de instruire și formare profesională

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

2.A Priorities other than technical assistance

2.A.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)*

Prioritatea 2 - O regiune digitală

2.A.2 Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFF) *[This was point 2.1.1.3 in the Commission proposal and has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR]*

Reference: Article 17(3)(c) CPR

Table 4: Dimension 1 – intervention field				
Priority No 2	Fund	Category of region²⁸	Code	Amount (EUR)
OS a (ii)	FEDR	Mai puțin dezvoltată	011 Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale	82.752.181
			010 Digitalizarea IMM-urilor (inclusiv comerț electronic, activități economice electronice și procese economice în rețea, huburi de inovare digitală, laboratoare vii, antreprenori web și start-upuri în domeniul TIC, B2B)	31.550.727
OS a (iv)	FEDR	Mai puțin dezvoltată	016 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat	2.078.235

Table 5: Dimension 2 – form of support				
Priority No	Fund	Category of region²⁹	Code	Amount (EUR)
2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	01	116.381.143

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus				
Priority No	Fund	Category of region³⁰	Code	Amount (EUR)
2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	48	116.381.143

²⁸ Not relevant for CF

²⁹ Not relevant for CF

³⁰ Not relevant for CF

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes				
Priority No 2	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

2.A.3 Specific objective³¹ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

OS - a (ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

<p><i>Text field [8 000]</i></p> <p>Acțiunile din Prioritatea 2 – O regiune digitală prevăzute ca intervenții pentru acest obiectiv specific sunt:</p> <p><u>Operațiune 1 Comunități digitale pentru o regiune inteligentă cu trei suboperațiuni:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> sprijin pentru intervenții de tip smart-city, aplicabile municipiilor și orașelor pe baza abordării dezvoltării urbane durabile; susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, inclusiv securitate cibernetică, interoperabilitate pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local; Platformă regională pilot de open innovation în domeniul smart-city – proiect strategic regional. <p><u>Operațiune 2 Întreprinderi digitale pentru o economie avansată - sectoarele de specializare inteligentă:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Sprijinirea digitalizării IMM-urilor Creare și susținere de hub-uri digitale inovative. <p>Economia europeană își asigură competitivitatea la nivel global și pe premisele digitalizării, care se constituie ca o condiție esențială pentru inovare și creștere sustenabilă. În contextul pandemic al anului 2020, avantajele instrumentelor digitale și competențele de utilizare a acestora au devenit mai clare și au asigurat susținerea economiilor și societăților. Indicele economiei și societății digitale (DESI) pentru anul 2020, arată că digitalizarea va juca un rol esențial în redresarea economică, întrucât Consiliul European și Comisia s-au angajat să structureze sprijinul pentru redresare în conformitate cu dubla tranziție către neutralitatea climatică și transformarea digitală rezilientă. În acest cadru, implementarea tehnologiei 5G și a rețelelor de foarte mare capacitate (very high capacity networks - VHCN), competențele digitale, digitalizarea întreprinderilor și a administrației publice sunt esențiale pentru o redresare solidă.</p> <p>În urma unei chestionări cu privire la proiectele de digitalizare implementate și intențiile pentru proiecte viitoare ale administrațiilor urbane din Regiunea Centru, s-au primit răspunsuri de la 11 orașe. Acestea au implementat până în prezent în medie câte 2 proiecte și intenționează continuarea dezvoltării în această direcție. Din cele 57 de orașe din Regiune, au fost identificate doar 7 care au implementat soluții de smart-city, conform Asociației Române de Smart-city. Beneficiile orașelor smart nu sunt încă bine cunoscute și popularizate. Nevoia de abordare digitală rezidă din dificultățile locuirii și administrării aglomerațiilor urbane. Conform unui raport din iunie 2020, al VegaComp Consulting, care citează Smart Cities World, piața de Smart City, la nivel Mondial, se menține într-o evoluție accelerată, cu o creștere medie anuală estimată la 20%, până în 2025, când piața este estimată că va ajunge la 2 trilioane de dolari. Conform aceleiași surse, Europa va avea până atunci cele mai mari investiții în proiecte smart-city.</p>
--

³¹ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

În Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru este susținută dezvoltarea urbană prin tehnologii noi și procese inovatoare. Prioritatea 1.5 Susținerea orașelor smart a acestei strategii identifică nevoi precum dezvoltarea de politici cuprinzătoare ce necesită a fi aplicate consecvent și adaptate în funcție de dinamica evoluției societății. De asemenea, în dezvoltarea acestor direcții este necesară atragerea de investitori cu potențial de creativitate care să susțină și să îmbunătățească continuu instrumentele specifice de adresare a nevoilor administrației.

Spre deosebire de POCIDIF, POR Centru vizează intervenții la nivel regional și local. Astfel, chiar dacă sunt asigurate finanțări din OS(ii) prin POCIDIF, se specifică în cadrul acestuia că intervențiile sub acest obiectiv vizează digitalizarea în zona administrației publice centrale. O viitoare intervenție la nivel central, asigurată prin POCIDIF poate viza asigurarea securității, a disponibilității de integrare într-un sistem de management și gestiune comun. Acțiunile complementare prin POR 2021-2027 pot viza construirea și îmbunătățirea sistemelor locale necesare.

În Regiunea Centru se înregistrează și extinderea dezvoltării de tip smart city în prima comunitate rurală din țară. O altă comună din regiune a fost selectată ca partener fără finanțare într-un proiect ce are în vedere aplicare de soluții smart în comunitate. În condițiile exprimării interesului mediului rural în această direcție, merită explorată posibilitatea adresării finanțării și către acesta.

Susținerea digitalizării în companii este justificată și de poziționarea României în clasamentele europene de profil (cel mai cunoscut fiind DESI). România se situează pe locul 27 din cele 28 de state membre ale UE în cadrul Indicelui economiei și societății digitale (DESI) pentru 2019 al CE. România înregistrează cele mai bune rezultate la dimensiunea „Conectivitate”, dar digitalizarea economiei a rămas în urmă. Întreprinderile din România profită de posibilitățile oferite de big data (11% față de media UE de 12%), dar doar 9% utilizează rețelele de socializare (comparativ cu media UE de 21%). Doar 8% din totalul IMM-urilor fac vânzări online (față de media UE de 17%), în timp ce 2% dintre acestea efectuează vânzări online transfrontaliere (comparativ cu media UE de 8%). Doar 8% din IMM-urile din Bulgaria și România sunt digitalizate.

Un alt efect urmărit este structurarea unei piețe regionale de soluții de digitalizare pentru companii. În lipsa unei piețe locale, dezvoltarea ofertei de soluții este încetinită, companiile regionale de ITC rămân inferioare în lanțul valoric sectorial, în lipsa unor clienți locali pentru care să furnizeze soluții. Catalizarea cererii de soluții de digitalizare din partea companiilor va avea ca efect o creștere a ofertei. Furnizorii locali vor fi stimulați să dezvolte soluții adaptate acestor nevoi. Tipuri de operațiuni susținute: investiții pentru servicii și echipamente necesare pentru transformarea digitală a IMM-urilor, adoptarea tehnologiilor și a instrumentelor digitale care conduc la inovarea modelului de afaceri, sprijin pentru dezvoltarea și implementarea de noi modele de afaceri pentru IMM-uri, inclusiv internaționalizare.

De asemenea, pentru partea de servicii asociate digitalizării, este important ca IMM-urile să fie sprijinite în identificarea soluțiilor potrivite, adaptate nevoilor și capacităților tehnice și financiare, inclusiv în etapa post-intervenție. Această componentă poate fi susținută prin vouchere pentru accesarea de servicii, inclusiv prin intermediul Hub-urilor Inovative Digitale. O altă orientare a intervenției poate fi ansamblarea de pachete de produse și servicii de digitalizare care să fie accesate de IMM-uri cu susținere de la POR, cu finanțări între 50.000 și 150.000 euro. Finanțările se pot orienta spre achiziții de licențe software, dar și utilizare pe bază de subscripție a serviciilor de tip software-as-a-service (SaaS), soluții care pot fi gestionate de un Digital Innovation Hub.

Dimensiunea actuală a pieței de servicii pe care le poate presta un hub digital, cum rezultă din date și din discuții cu actorii regionali este mică. Șansele de supraviețuire a DIH după epuizarea sprijinului public sunt reduse, mai ales dacă sunt finanțate mai multe și concurează între ele. Este nevoie să se finanțeze unul, maximum două huburi la nivel de regiune, care să fie sprijinite să intre în rețele europene. Este necesar ca hubul să reunească universități din regiune, clusterelor de profil și actori privați interesați, pe principii de proximitate geografică și neutralitate tehnologică.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

- Grupul țintă este format din următoarele categorii și persoane:
- UAT,
- Angajații UAT, organizații private (antreprenori, ONG) pentru soluții de tip smart city,
- Locuitorii din zonele care beneficiază de implementarea proiectelor,
- Întreprinderi private din zonele care beneficiază de implementarea proiectelor,
- Antreprenori interesați de dezvoltare în zonele beneficiare,

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru

Suboperatiunea smartcity va contribui la dezvoltarea urbana durabila. Astfel aceasta va acoperi Regiunea Centru, mediul urban și mediul rural aferent ZUF și zonelor metropolitane (ZM). Intervențiile vor trebui justificate din perspectiva includerii în SIDU.

In conformitate cu OUG 156/2020 privind unele măsuri pentru susținerea dezvoltării teritoriale a localităților urbane și rurale din România cu finanțare din fonduri externe nerambursabile, art. 6, fondurile destinate dezvoltării urbane durabile sunt împartite între categoriile de municipii și orașe în funcție de ponderea pe care o reprezintă populația categoriilor respective de municipii și orașe în total populație urbană la nivel regional. Astfel fondurile sunt împartite pe 3 categorii de municipii și orașe:

Municipiile reședință de județ - 50,14% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Municipii – 27,30% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Orașe – 22,56% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Pentru municipiile reședință de județ și municipii va exista o alocare predefinită care va avea la bază un procent de 35% din fondurile totale repartizate în mod egal și 65% va fi repartizate în funcție de numărul total al populației.

Investitiile de la nivelul orașelor vor fi selectate pentru finanțare în baza unui apel competitiv la nivel regional

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

Este de așteptat ca, pentru serviciile de digitalizare, cel puțin o parte din întreprinderi să apeleze la serviciile unui Hub Inovativ Digital (ceea ce va fi, de altfel, încurajat). Aceste Hub-uri, pentru a putea îndeplini rolul de facilitator al difuzării tehnologiilor digitale, vor fi nevoite să coopereze cu structuri similare din alte state membre, în special cu cele reunite în I4MS, Smart Anything Everywhere (SAE), Data Pitch Innovation Programme, ODINE, ECHORD++, ROBOTNET, RODINE, ACTPHAST 4.0, EPRISE, SESAME.NET, EIT Digital, MIDIH, coordonate inclusiv prin dihnet.eu.

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

-

2.A.3 Specific objective³² (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

OS a (iv) - Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

<p>Text field [8 000]</p> <p>Acțiunile prevăzute în cadrul Priorității 2 O regiune digitală în legătură cu obiectivul specific (Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat) sunt:</p> <p>Operațiune 1 Comunități digitale pentru o regiune inteligentă</p> <ul style="list-style-type: none">- instruirea personalului din administrație pentru operarea platformelor digitale;- instruirea elevilor și a personalului didactic în vederea utilizării instrumentelor digitale; <p>Operațiune 2 Întreprinderi digitale pentru o economie avansată</p> <ul style="list-style-type: none">- Instruirea personalului din companii în vederea îmbunătățirii utilizării instrumentelor digitale; <p>Pentru utilizarea la scară extinsă a serviciilor digitale, este nevoie și de instruirea adecvată a publicului receptor. Chiar dacă există o plajă de manevră generoasă, ținta de utilizatori de servicii propusă pentru atingere nu va putea niciodată depăși totalul persoanelor cu abilități practice minimale în domeniul tehnicii informatice. Deși la nivel regional nu există o statistică care să reflecte gradul de alfabetizare informatică al populației, se pot considera relevante datele existente la nivel național. Marja de abatere față de estimările naționale este neglijabilă. Conform raportului DESI 2020, digitalizarea economiei românești a rămas în urmă în condițiile în care aproape o cincime dintre români nu au utilizat niciodată internetul și mai puțin de o treime au competențe digitale cel puțin elementare. Mai puțin de o treime dintre persoanele cu vârsta între 16 și 74 de ani au competențele digitale elementare, față de 58%, media UE. Pe de altă parte, România are rezultate bune în ceea ce privește absolvenții în domeniul TIC, situându-se pe locul 5 în rândul statelor membre, cu 5,6% dintre toți absolvenții.</p> <p>Conectivitatea gospodăriilor și utilizarea internetului pot fi indicatori relevanți. 66% din gospodării utilizează servicii fixe de bandă largă și 72% din cetățeni sunt utilizatori de internet, în creștere susținută din 2018 până în prezent. Media la nivel european a utilizatorilor de internet este 85%. Surprinzător este nivelul de 82% din totalul utilizatorilor de internet care recurg la soluții de e-guvernare. Acest nivel ridică țara pe locul 8 la nivel european, în privința nevoii de depunere a formularelor. Cu toate acestea, la calcularea punctelor pe baza numărului de formulare precompletate și a serviciilor realizate integral online, țara noastră ocupă ultimele locuri, ceea ce reflectă o interacțiune greoaie și parțială a utilizatorilor cu autoritățile publice prin intermediul soluțiilor disponibile în online.</p> <p>Dezvoltarea competențelor digitale la nivelul populației, atât cea activă în cadrul administrației publice, cât și în cadrul IMM-urilor este o prioritate orizontală care se adresează nevoilor de achiziție de competențe pentru toți actorii implicați, la nivel de proiecte. Susținerea achiziției de competențe în relație cu Obiectivul specific a (ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor, este o condiție esențială pentru valorificarea la maxim a oportunităților. Trebuie avut în vedere că la nivel național, implicarea adulților în procesul de învățare de-a lungul vieții este mult diminuat față de media europeană (și față de nevoile reale de re-skilling și pregătire pentru noile paradigme tehnologice), competențele digitale ale capitalului uman plasează România pe ultimul loc în UE (conform rapoartelor DESI), ceea ce contribuie la menținerea în minoritate a integrării tehnologiilor digitale (conform acelorași rapoarte), antreprenoriatul este și el la minim, iar una din barierele majore a inovării este tocmai lipsa de resursă umană disponibilă să opereze cu acestea (conform unui raport al World Economic Forum). Prin integrarea la nivel de proiect a acestei priorități ca temă orizontală, se deschide pentru promotorii de proiecte posibilitatea ca resursele umane existente sau necesare pentru punerea în practică a proiectelor să fie înrolate în programe de pregătire specifice în strânsă legătură cu profilul proiectului, inclusiv în ce privește operarea tehnologiilor achiziționate.</p> <p>DG Connect identifică drept provocare cheie în procesul de digitalizare al IMM-urilor golul de cunoaștere (Knowledge Gap): de cele mai multe ori IMM-urile nu sunt conștiente de beneficiile digitalizării și nu știu cum să adopte tehnologiile digitale în afacerile lor. Programele de digitalizare de succes ar trebui să se concentreze pe furnizarea de produse și servicii integrate pentru IMM-uri, incluzând activități de conștientizare, programe de</p>
--

³² Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

alfabetizare digitală, transfer de cunoaștere servicii de consultanță și investiții în tehnologii digitale. Succesul acestor servicii este condiționat și de proximitatea teritorială a DIH față de piața pe care o țintește, pentru a-i permite o bună cunoaștere a specificului și accesibilitate față de fiecare client în parte. Conform Digital Transformation Scoreboard, ediția 2017, România se află pe ultimul loc în indexul EU Digital Transformation Enablers. Cererea de competențe digitale în afara industriei de profil este evaluată la zero, iar în ce privește investițiile și accesul la finanțare pentru transformare digitală, România este pe antepenultimul loc, la fel și în ceea ce privește infrastructura digitală pentru transformare digitală. În lipsa unor date în profil regional, se poate presupune că o eventuală variație marginală a acestor date nu influențează tabloul general și acesta se aplică în foarte mare măsură și Regiunii Centru, fiind, astfel, utilizabil pentru fundamentarea acestor intervenții. Mecanismele de intervenție cuprind ajutoare regionale, de stat și de minimis, care vor putea fi accesate direct sau indirect (sub forma de vouchere de instruire sau acces la servicii de sprijin). Accesul este condiționat de participarea la competiții de proiecte pentru care se va utiliza mecanismul de apel competitiv cu termen limită.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Grupul țintă este format din următoarele categorii și persoane:

- Angajații UAT, ai organizațiilor private (antreprenori, ONG) care sunt instruiți,
- Organizațiile care susțin cursurile de formare,
- Locuitorii din zonele care beneficiază de interacțiune cu personalul instruit,
- Întreprinderi private din zonele care beneficiază de implementarea proiectelor de instruire de către administrațiile publice

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru, mediul urban și rural

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

Instruirile oferite în cadrul Huburilor Inovative Digitale, care îndeplinesc rolul de facilitator al difuzării tehnologiilor digitale, vor putea oferi servicii de instruire în colaborare cu structuri similare din alte state membre, în special cu cele reunite în I4MS, Smart Anything Everywhere (SAE), Data Pitch Innovation Programme, ODINE, ECHORD++, ROBOTNET, RODINE, ACTPHAST 4.0, EPRISE, SESAME.NET, EIT Digital, MIDIH, coordonate inclusiv prin dihnnet.eu.

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

-

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Table 2: Output indicators

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
	a (ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 14	RCO 01 - Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari)	Număr întreprinderi	4	49
					RCO 14 - Public institutions supported to develop digital services,	Număr instituții	4	40

					products and processes					
	OS a (iv) - Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat				RCO 17 - Investiții în ecosistemele locale/regionale pentru dezvoltarea competențelor	Număr Proiecte care includ activități pentru dezvoltarea competențelor	0			2
					RCO 101 - IMM-uri care investesc în dezvoltarea competențelor	Număr întreprinderi	3			34

Table 3: Result indicators											
Prio rity	Specific objective (Investm ent for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fu nd	Categ ory of region	ID [5]	Indicat or [255]	Measure ment unit	Baseli ne or refere nce value	Refere nce year	Targ et (202 9)	Sou rce of data [200]	Comm ents [200]
	<i>a (ii) Fructific area avantajel or digitaliză rii, în beneficiu l cetățenil or, al companii lor și al guvernel or</i>	<i>FE DR</i>	<i>Mai puțin dezvol tată</i>	<i>R C R 11</i>	<i>RCR 11 - Users of new and upgrade d public digital services, product s and process es</i>	<i>Număr persoane</i>	<i>0</i>		300. 000		
					<i>RCR 13 - Întrepri nderi care ating un nivel ridicat de intensita te digitală</i>	<i>Număr întreprin deri</i>			2		
	<i>OS a (iv) - Dezvolta</i>				<i>RCR 98 - Angajați</i>	<i>Număr persoane</i>	<i>0</i>		68		

	rea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat				din IMM-uri care finalizează programe de educație și formare profesională continuă (CVET)					
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

Prioritatea 3 - O regiune cu comunități prietenoase cu mediul

2.A.2 Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFF) [This was point 2.1.1.3 in the Commission proposal and has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR]

Reference: Article 17(3)(c) CPR - **Articolul 17 (3)(c)** Fiecare program stabilește pentru fiecare prioritate, cu excepția asistenței tehnice, obiectivele specifice

Table 4: Dimension 1 – intervention field				
Priority No	Fund	Category of region ³³	Code	Amount (inEUR)
OS b (i)	FEDR	Mai puțin dezvoltate	025	25.000.000
			026	76.617.000
OS b (vii)	FEDR	Mai puțin dezvoltate	050	75.046.500
			131	54.105.500
OS b (viii)	FEDR	Mai puțin dezvoltate	073 (062)	93.752.400
			074	64.785.600
			075	47.913.000
			076	9.816.000
			077	4.500.000

Table 5: Dimension 2 – form of support				
Priority No	Fund	Category of region ³⁴	Code	Amount (EUR)
3.	FEDR	Mai puțin dezvoltate	01	451.536.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus				
Priority No	Fund	Category of region ³⁵	Code	Amount (EUR)
3.0	FEDR	Mai puțin dezvoltate	48	
3.0	FEDR	Mai puțin dezvoltate	42	

³³ Not relevant for CF

³⁴ Not relevant for CF

³⁵ Not relevant for CF

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

2.A.3 Specific objective³⁶ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

OS 1b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

Creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale, renovarea fondului construit și eficientizarea serviciilor de iluminat contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră de la nivelul Regiunii Centru, fiind priorități regionale identificate în DS 4 al PDR Centru. Aceste priorități sunt în concordanță cu obiectivele politicilor europene și naționale în ceea ce privește eficiența energetică și schimbările climatice și reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră. Conform statisticilor INSSE³⁷, în anul 2018, în Regiunea Centru erau cca 10,51 milioane locuințe, 98% din acestea fiind în proprietate privată și 59,5% dintre acestea fiind în mediul urban. Recensământul populației și locuințelor 2011 arată că din totalul locuințelor recenzate la nivel național, 89,3% fuseseră construite înainte de anul 2000. Aproximativ 53 % din clădirile rezidențiale au fost construite înainte de 1970 și peste 90 % înainte de 1989, toate având o performanță energetică slabă. Iluminatul public reprezintă un alt sector important cu potențial mare pentru îmbunătățirea eficienței energetice. În ciuda potențialului mare de economisire în acest sector, ritmul de modernizare a infrastructurii și a serviciului de iluminat public de la nivel regional este lent, iar gradul de acoperire a municipalităților cu serviciul de iluminat public este scăzut, inclusiv în municipiile reședințe de județ, iar extinderea / modernizarea infrastructurii de iluminat și de servicii rămâne o prioritate pentru multe comunități locale urbane.

Actiuni prioritare:

Acțiunea 3.1. Renovarea fondului construit regional (clădiri rezidențiale și nerezidențiale, publice și private) sisteme de iluminat eficiente energetic, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin ce contribuie la creșterea eficienței energetice în Regiunea Centru

Operațiuni cu caracter orientativ:

- *sprijin în vederea asigurării/îmbunătățirii eficienței energetice a clădirilor rezidențiale din Regiunea Centru, inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri;*
- *sprijin în vederea asigurării/îmbunătățirii eficienței energetice a clădirilor publice din Regiunea Centru, inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri.*
- *intervenții ce vizează reabilitarea/modernizarea și re tehnologizarea sistemelor existente de iluminat, dezvoltarea unor sisteme de iluminat public performant și eficient energetic în Regiunea Centru, , inclusiv dezvoltarea unor sisteme inteligente (smart grids) de distribuție și stocare a energiei electrice produse din surse locale de energie regenerabilă.*

Contribuția preconizată la realizarea obiectivului de politica 2 O Europa mai verde

- Tipurile de operațiuni indicate în ACȚIUNEA 3.1 din POR 2021-2027 Centru fac posibilă intervenția eficientă asupra fondului de clădiri publice și rezidențiale din Regiunea Centru, îmbunătățind eficiența energetică globală a teritoriului. Reabilitarea clădirilor rezidențiale (a locuințelor private din condominii, locuințelor sociale) și a clădirilor publice va face posibilă intervenția asupra fondului construit pentru a reduce sărăcia de combustibil, consumul de energie

³⁶ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

³⁷ Sursa: Institutul National de Statistica, www. insse.ro

și nivelul emisiilor de gaze cu efect de seră în vederea conturării unei regiuni mai ecologice și mai durabile. Renovările pot, de asemenea, să stimuleze dezvoltarea sectorului construcțiilor și reprezintă o oportunitate de a sprijini IMM-urile și locurile de muncă locale. Dezvoltarea proiectelor demonstrative/ pilot care să aibă în vedere valorificarea surselor regenerabile de energie în funcție de specificul zonei (biomasă, energie solară etc.) constituie o oportunitate Regiune, deoarece acestea permit dezvoltarea de noi soluții tehnice și însușirea lor de către actorii regionali implicați în reabilitarea/ construirea (specialiști din sectorul clădirilor și construcțiilor, arhitecții, inginerii) și, inclusiv dezvoltarea unui portofoliu de exemple ce pot sprijini și autoritățile locale în abordarea obstacolelor în materie de renovare/ reabilitare a clădirilor. Pe fondul creșterii performanței energetice și reducerii emisiilor de carbon, acțiunile privind modernizarea sistemelor de iluminat indicate în cadrul acestei priorități contribuie la atingerea privind îmbunătățirea eficienței energetice.

Contribuția preconizată la realizarea strategiilor macroregionale și strategiilor privind bazele maritime, precum și planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, prevăzute la articolul [7] din Regulamentul (UE) [Regulamentul FTJ] sprijinite de FTJ, după caz:

Acțiunile indicate în AP 3.1 din POR 2021-2027 Centru vor contribui la implementarea Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), prin promovarea unor investiții în conformitate cu ariile prioritare SUERD în scopul maximizării impactului acesteia la nivel regional. Aceste operațiuni sunt în concordanță cu ariile prioritare SUERD, definite în Planul de acțiune ce însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor³⁸, respectiv aria prioritară 2 „Energie Sustenabilă”.

Complementaritati cu alte programe operaționale

Intervențiile prevăzute în cadrul acestei priorități sunt complementare cu cele incluse în Programul Operational Dezvoltare Durabilă (PODD) 2021-2027. În ceea ce privește promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, PODD finanțează proiecte demonstrative și de eficiență energetică în IMM-uri și în întreprinderile mari și măsuri de sprijin adiacente. POR Centru susține măsuri de eficiență energetică a clădirilor rezidențiale și publice, având ca scop reabilitarea energetică profundă (deep renovation), inclusiv măsuri de consolidare ale acestora, reabilitarea și modernizarea sistemului de iluminat public.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

- Principalele grupuri țintă pentru această prioritate sunt defalcate după cum urmează:
 - a) pentru clădiri rezidențiale:
 - locuitorii din mediul urban, asociațiile de proprietari, locatarii clădirilor rezidențiale
 - b) pentru clădiri publice:
 - utilizatorii clădirilor publice din mediul urban și rural; entități și instituții publice locale și centrale, autorități publice locale și centrale care au în proprietate clădiri publice cu diferite funcțiuni: administrative, educaționale, de sănătate, culturale, sociale, sportive, din sistemul de apărare, siguranță națională și ordine publică, etc.;
 - universități de stat
 - c) iluminat public performant și eficient energetic:
 - comunități din mediul urban și rural de la nivelul Regiunii Centru

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

a) clădiri rezidențiale

Investițiile vor fi realizate în Regiunea Centru, în **mediul urban**, de către autoritățile publice locale în parteneriat/ ca reprezentanți ai asociațiilor de proprietari.

b) clădiri publice

Investițiile vor fi realizate în Regiunea Centru, atât în **mediul urban** cât și **rural**, de către autoritățile și instituțiile publice centrale și structurile teritoriale ale acestora, autoritățile și instituțiile publice județene, autoritățile și instituțiile publice locale, precum și parteneriate între acestea.

c) iluminat public performant și eficient energetic:

Investițiile vor fi realizate în Regiunea Centru, atât în **mediul urban** cât și **rural**, de către autoritățile publice locale/autoritățile publice județene sau de parteneriate între acestea.

³⁸ Plan de acțiuni privind SUERD, publicat în Comunicarea Comisiei SWD(2020) 59 final, 2020, disponibil <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final.pdf>

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Articolul 17(3)(d) Fiecare program stabilește pentru fiecare obiectiv specific:

(v) acțiunile interregionale și transnaționale ai căror beneficiari se află în cel puțin un alt stat membru;

Text field [2 000]

Cooperarea este un element esențial în dezvoltarea regională și un obiectiv al politicii de coeziune. De-a lungul timpului, Regiunea Centru a dezvoltat o rețea de parteneriate cu regiuni și organizații din UE care i-au facilitat participarea în 34 de proiecte de cooperare transnațională și interregională. Implicarea în aceste programe a oferit și oferă regiunii oportunitatea de a participa la procese de învățare, schimb de experiență și împărtășire de bune practici cu alți actori europeni implicați în valorificarea sustenabilă a energiei și creșterea eficienței energetice, dar și în alte domenii relevante pentru dezvoltarea sustenabilă a regiunii, precum: specializare inteligentă, adaptarea la schimbările climatice, mobilitate urbană durabilă, abordarea conceptului de economie circulară etc. Participarea la aceste programe a permis de-a lungul timpului realizarea de studii, organizarea de cursuri de formare pentru reprezentanții autorităților publice și/ sau potențiali solicitanți (de ex.: curs nZeB organizat la Sfântu Gheorghe, atelier de scriere proiecte organizat cu sprijinul Centrului Comun de Cercetare al Comisiei Europene), dar și întâlniri cu factorii cheie de la nivel regional (autorități publice locale și județene, universități, mediul de afaceri, cluster, organizații neguvernamentale etc.), includerea pe agenda publică a unor teme de interes, calibrarea documentelor de programare la tendințele și direcțiile de dezvoltare ale Europei și, nu în ultimul rând, a contribuit la promovarea Regiunii Centru la nivel european. Această demers va continua și în perioada de programare 2021-2027 prin participarea la Programele de Cooperare Teritorială, precum Interreg Europe 2021-2027, ce va permite implementarea unor acțiuni comune, schimb de practici și strategii de intervenție care să contribuie la dezvoltarea sustenabilă a regiunii.

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

Table 2: Output indicators								
Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
3.1.	SO 1b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 18	Gospodării care beneficiază de sprijin pentru îmbunătățirea performanței energetice a locuinței	Nr.	1565	5216
3.1.	SO 1b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 19	Clădiri publice care beneficiază de sprijin pentru îmbunătățirea performanței energetice	mp	21800	72600
3.1.	SO 1b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO nou	Consum anual de energie primară în iluminat public (datele vor fi preluate de la INS si PAEDuri)	kwh/an	133500	445000

Table 3: Result indicators											
Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
3.1	SO 1b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu 41 efect de seră	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCR 26	Consum final anual de energie (din care: utilizatori rezidențiali, privați nerezidențiali, publici nerezidențiali)	MWh / an	522259,58	2020	208903,83	Rapoarte de monitorizare POR-MYSMIS	Calculul indicatorului i se va face pe baza certificatelor de performanță energetică (EPC).
3.1	SO 1b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu 41 efect de seră	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCR 29	Emisii de gaze cu efect de seră estimate	toneCO ₂ echivalent/an of	215.899	2020	15129	Rapoarte de monitorizare POR-MYSMIS	

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

SO 3.b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Zonele urbane din Regiunea Centru adăpostesc peste jumătate din populația regiunii, ceea ce determină un consum crescut de energie și resurse și poluare care deseori depășesc limitele de siguranță umană recomandate. Reconfigurarea orașelor din regiune ca urmare a încetării unor activități industriale, depopulării au adus în atenție nevoia gestionării unor zone/terenuri aflate în stare de degradare și care își pun amprenta asupra calității mediului și, implicit, asupra calității vieții în orașe.

Aceste spații au un potențial ridicat de reconstrucție și reintegrare în comunitate și pentru crearea de spații noi sau refăcute, care pot fi transformate în diferite facilități și pot contribui semnificativ la creșterea calității vieții cetățenilor la atractivitatea zonei pentru locuire și pentru investiții.

Lipsa spațiilor verzi accentuează puternic riscurile ecologice urbane și au un impact negativ asupra calității vieții și a stării de sănătate a populației. Deși în perioada 2010-2018 s-a observat și o creștere a suprafeței de spații verzi din mediul urban regional, totuși această este sub minimul stabilit de regulamentele CE (19 mp/locuitor față de minimul cerut de CE 26 mp/locuitor). Pentru dezvoltarea sustenabilă a zonelor urbane se are în vedere sprijinirea investițiilor ce contribuie la îmbunătățirea infrastructurii verzi, reducerea poluării, revitalizarea terenurilor degradate cu impact pozitiv asupra ecologiei, economiei (prin promovarea de noi investiții) și asupra contextului social (prin angajarea forței de muncă) și inclusiv modernizarea, reutilizarea și refuncționalizarea diferitelor zone din interiorul orașelor Regiunii Centru. Proiectele de regenerare urbană din interiorul orașelor/ZUF vor avea o abordare holistică, integrând factorii sociali economici și politici și vor contribui la creșterea atractivității acestor zone, inclusiv la atragerea investițiilor și crearea unor noi oportunități.

La nivelul Regiunii Centru municipiile și orașele dezvoltă Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană, documente ce prezintă viziunile de dezvoltare ale acestora la nivel de localitate și/sau zone funcționale urbane sau zone metropolitane. Aceste documente strategice vor constitui baza pentru finanțarea investițiilor propuse pentru regenerare urbană.

Pandemia SARS COV 2 ne-a demonstrat că la nivel regional este nevoie de o planificare sustenabilă a localităților în baza unor SIDU-uri și PMUD-uri. S-a demonstrat că fiind prioritare investițiile ce vizează mobilitatea urbană și regenerarea urbană (reabilitarea spațiilor publice și înființarea unor spații recreative și culturale, inclusiv extinderea spațiilor verzi), investiții ce trebuie să fie în deplină concordanță cu nevoile locuitorilor regiunii dar și cu obiectivele CE privind clima și mediu.

Pentru regenerarea urbană sustenabilă la nivel regional se au în vedere următoarele acțiuni cu caracter orientativ:

- regenerarea spațiilor urbane degradate, inclusiv reintroducerea în circuitul urban a terenurilor neutilizate; valorificarea terenurilor neutilizate, inclusiv investiții în modernizarea și asigurarea de utilități în aceste zone
- măsuri și investiții ce promovează **infrastructura verde și/sau infrastructura albastră din zonele urbane/ zonelor urbane funcționale din Regiunea Centru, inclusiv inovații tehnologice care susțin infrastructura verde/ infrastructura albastră, inclusiv investiții în modernizarea și asigurarea de utilități în aceste zone**
- **Înființarea/modernizarea/ extinderea spațiilor verzi/ spațiilor publice/ spațiilor recreative spațiilor /culturale din zonele urbane/ zonelor urbane funcționale din Regiunea Centru, inclusiv investiții în modernizarea și în asigurarea de utilități în aceste zone**

Contribuția preconizată la realizarea obiectivului de politica 2 O Europa mai verde

• Tipurile de operațiuni prevăzute contribuie la dezvoltarea unor orașe verzi în Regiunea Centru, inclusiv la conservarea biodiversității în spațiile urbane, sprijinind totodată orașele să valorifice oportunitățile pe care le oferă dezvoltarea sustenabilă. Dezvoltarea unor soluții inovatoare și reducerea emisiilor de GES contribuie la creșterea calității vieții și îmbunătățirea condițiilor de locuire, asigurând și noi locuri de muncă.

Contribuția preconizată la realizarea strategiilor macroregionale și strategiilor privind bazinele maritime, precum și planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, prevăzute la articolul [7] din Regulamentul (UE) [Regulamentul FTJ] sprijinite de FTJ, după caz:

• Acțiunile indicate vor contribui la implementarea Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), prin promovarea unor investiții în conformitate cu ariile prioritare SUERD în scopul maximizării impactului acesteia la nivel regional. Aceste operațiuni sunt în concordanță cu ariile prioritare SUERD, definite în Planul de acțiune ce însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul

Regiunilor³⁹, respectiv aria prioritară 2 „Energie Sustenabilă”, aria prioritară 5 „Gestionarea riscurilor de mediu” și aria prioritară 6. „Conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și a solurilor”.

Complementaritati cu alte programe operaționale

Intervențiile privind îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării sunt complementare celor din PODD. POR Centru susține adoptarea unor soluții care să permită dezvoltarea infrastructurii verzi/albastre în mediul urban din Regiunea Centru, inclusiv ZUF și ZM, reducerea amprentei ecologice și îmbunătățirea condițiilor de viață pentru locuitorii regiunii. Complementar acestor activități, PODD finanțează investiții în rețeaua Natura 2000, îmbunătățirea calității aerului și decontaminarea și ecologizarea siturilor contaminate și potențial contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor naturale și asigurarea calitatii factorilor de mediu, în vederea protejării sănătății umane.

•

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Grup țintă:

- *comunitățile locale din mediul urban și zonele funcționale urbane și zone metropolitane, inclusiv mediul rural*

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru, mediul urban și mediul rural aferent ZUF și zonelor metropolitane (ZM). Intervențiile vor trebui justificate din perspectiva includerii în SIDU.

Această prioritate de investiții va contribui la dezvoltarea urbană durabilă.

În conformitate cu OUG 156/2020 privind unele măsuri pentru susținerea dezvoltării teritoriale a localităților urbane și rurale din România cu finanțare din fonduri externe nerambursabile, art. 6, fondurile destinate dezvoltării urbane durabile sunt împartite între categoriile de municipii și orașe în funcție de ponderea pe care o reprezintă populația categoriilor respective de municipii și orașe în total populație urbană la nivel regional. Astfel fondurile sunt împartite pe 3 categorii de municipii și orașe:

Municipiile reședință de județ - 50,14% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Municipii – 27. 3% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Orașe – 22,56% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Pentru municipiile reședință de județ și municipii va exista o alocare predefinită care va avea la bază un procent de 35% din fondurile totale repartizat în mod egal și 65% va fi repartizat în funcție de numărul total al populației.

Investițiile de la nivelul orașelor vor fi selectate pentru finanțare în baza unui apel competitiv la nivel regional

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Articolul 17(3)(d) Fiecare program stabilește pentru fiecare obiectiv specific:

(v) acțiunile interregionale și transnaționale ai căror beneficiari se află în cel puțin un alt stat membru;

Text field [2 000]

Acțiunile propuse se referă la măsuri concrete de investiții, în sinergie cu proiectele de cooperare interregională și transnațională implementate la nivel regional. Coordonarea orizontală între POR Centru 21/27 și Programele de Cooperare Teritorială se va realiza la nivel de grupuri regionale.

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

Not applicable.

³⁹ Plan de acțiuni privind SUERD, publicat în Comunicarea Comisiei SWD(2020) 59 final, 2020, disponibil <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final.pdf>

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Table 2: Output indicators								
Prior ity	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measure ment unit	Milestone (2024)	Target (2029)
3.2.	<i>SO 3.b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 26	Green infrastructure built or upgraded for adaptation to climate change /Infrastructura verde construita sau modernizata in vederea adaptarii la schimbările climatice	Hectare	0.5	3
3.2.	<i>SO 3.b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 36	Green infrastructure supported for other purposes than adaptation to climate change/Suprafața infrastructurii verzi care beneficiază de sprijin în zonele urbane	Hectare	5	30
3.2.	<i>SO 3.b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO X (113) -	Open space created or rehabilitated in urban areas	mp	4700	15700

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Table 3: Result indicators											
Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
3.2.	SO 3.b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCR 95	<i>Populația care are acces la infrastructuri verzi noi sau modernizate în zonele urbane</i>	persoane	0	2020	159600	<i>Rapoarte de monitorizare POR-MYSMIS (pe baza numărului de proiecte și a suprafeței reabilitate</i>	<i>Population living within a 2 km radius from the public green infrastructure built or significantly upgraded in urban areas and supported by the projects (see COM 2012 in references).</i>

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

SO 4.b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Deși s-au făcut investiții importante în mijloace de transport public noi în perioada 2014-2020, **necesarul de material rulant ecologic** este crescut în continuare la nivelul multor municipalități din Regiune.

În Regiunea Centru există proiecte de bună practică privind mobilitatea urbană, dar sunt și foarte multe situații în care **infrastructura de transport local** este insuficient dezvoltată și modernizată. În plus, s-a observat o **accentuare a problemelor** privind **mobilitatea urbană durabilă**, cum ar fi: aglomerație și **lipsa unui sistem de prioritizare a mijloacelor de transport în comun** pe anumite artere, lipsa **sistemului de semaforizare inteligentă, piste pentru biciclete** insuficiente, **rute pietonale** insuficient amenajate, **centuri rutiere** insuficiente, **stații și terminale de transport** public nemodernizate etc.)

În ce privește infrastructura de **transport la nivel urban/ metropolitan** este nevoie de construirea de **centuri rutiere ocolitoare**, extinderea, reconstruirea sau modernizarea **liniilor de troleibuz**, liniilor dedicate transportului public, modernizarea de **material rulant ecologic** (autobuze, troleibuze, tren urban), **reabilitarea/ modernizarea depourilor** societăților de transport public local.

O dată cu **creșterea transportului ecologic** și utilizarea mijloacelor de transport electrice sau pe bază de biocombustibili, sunt necesare investiții semnificative în **infrastructuri pentru combustibili alternativi**, în special puncte de realimentare sau reîncărcare. Conform datelor colectate, la nivelul Regiunii Centru există doar 49 de stații de încărcare pentru mașinile electrice.

De asemenea, este nevoie de extinderea, reconstruirea sau modernizarea **pistelor ciclabile**, preconizându-se o creștere a numărului anual de utilizatori ai acestor tipuri de piste.

Realizarea sistemelor de tip **Park and Ride** (parcări la intrarea în marile municipii care permit parcare autoturismului și continuarea călătoriei cu mijloacele de transport public) va avea rolul de a facilita transferurile de la autoturismul personal la transportul public și intermodalitatea.

Este nevoie de un sistem de măsurare și monitorizare a calității aerului și reducerea zgomotului la nivel local, județean și regional care să permită ulterior luarea celor mai potrivite măsuri privind creșterea calității aerului și reducerea poluării acustice (care mai este denumită și poluare fonică sau poluare sonoră).

Este nevoie la nivel regional de o creștere semnificativă a numărului de orașe și localități cu **sisteme de transport urban digitalizate noi sau modernizate**. Pe termen mediu și lung, acest aspect se poate reflecta într-o creștere vizibilă de la an la an a numărului de pasageri ai transporturilor publice, precum și în reducerea emisiilor poluante.

Calitatea infrastructurii rutiere, rămâne o provocare, mai ales în orașele mici. Pentru a putea asigura condiții sigure de deplasare în mediul urban dar și pentru a putea dezvolta proiecte de mobilitate urbană este nevoie de susținerea procesului de modernizare a infrastructurii de transport rutier. Acest aspect este valabil mai ales la orașele mici și foarte mici care nu au capacitatea financiară de a realiza investiții majore cum ar fi cele de modernizare a infrastructurii de transport rutier.

Pandemia SARS COV 2 ne-a demonstrat că la nivel regional este nevoie de o planificare sustenabilă a localităților în baza unor SIDU-uri și PMUD-uri. La nivel regional s-a identificat necesitatea conectării și extinderii transportului public urban și peri-urban în corelare cu noile zone de dezvoltare urbană și cu efectele de expansiune teritorială a localităților, realizarea nodurilor intermodale pentru eficientizarea transportului public de persoane care să asigure conexiunea transportului metropolitan cu cel urban și transferul facil între diverse moduri de transport descurajând transportul individual în zonele urbane dense, dar și investițiile în infrastructuri durabile de transport, care să crească calitatea și fiabilitatea rețelelor rutiere de la nivelul zonelor urbane funcționale din regiune.

În acest sens, prin măsurile/ activitățile propuse se va urmări îmbunătățirea eficienței, timpilor de parcurs, accesibilității, transferului către transportul public de călători și modurile nemotorizate de transport, atât la nivelul municipiilor reședință de județ, cât și la nivelul celorlalte municipii și orașe.

Operațiuni cu caracter orientativ:

- **Dezvoltarea infrastructurii urbane curate:** dezvoltarea unor culoare de mobilitate urbană durabilă, infrastructurii pentru mersul cu bicicleta, amenajarea de zone pietonale, introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc, inclusiv infrastructura de utilități existente aflată în proprietate publică.
- **Dezvoltarea și optimizarea transportului public prin investiții în material rulant și infrastructura de transport aferentă;**
- Dezvoltarea de infrastructuri pentru combustibili alternativi;
- Dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane, cum ar fi sisteme de management traffic, aplicații de mobilitate, sisteme park & ride, etc.

Acțiunile prevăzute vor contribui la dezvoltarea unui transport modern, eficient și accesibil la nivel urban sau de zonă urbană funcțională / metropolitană, cu accent pe infrastructuri de transport, ciclism, material rulant, combustibili alternativi și spații pietonale.

Contribuția preconizată la realizarea strategiilor macroregionale și strategiilor privind bazinele maritime, precum și planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, prevăzute la articolul [7] din Regulamentul (UE) [Regulamentul FTJ] sprijinite de FTJ, după caz:

Acțiunile indicate vor contribui la implementarea Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), prin promovarea unor investiții în conformitate cu ariile prioritare SUERD în scopul maximizării impactului acestora la nivel regional. Aceste operațiuni sunt în concordanță cu ariile prioritare SUERD, definite în Planul de acțiune ce însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor⁴⁰, respectiv aria prioritară 1.B „Îmbunătățirea mobilității și a multimodalității - legături rutiere, feroviare și aeriene” pentru OS. 3.4.

Complementaritati cu alte programe operaționale

- Intervențiile privind îmbunătățirea mobilității urbane din Regiunea Centru sunt complementare intervențiilor finanțate prin Programul Operațional Transport 2021/2027 (investiții ce vizează material rulant).

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

comunitățile locale din mediul urban și ZUF, ZM vizate – locuitori, autorități, mediul social și de afaceri

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru, mediul urban și mediul rural aferent ZUF și zonelor metropolitane (ZM). Intervențiile vor trebui justificate din perspectiva includerii în SIDU.

Această prioritate de investiții va contribui la dezvoltarea urbană durabilă.

În conformitate cu OUG 156/2020 privind unele măsuri pentru susținerea dezvoltării teritoriale a localităților urbane și rurale din România cu finanțare din fonduri externe nerambursabile, art. 6, fondurile destinate dezvoltării urbane durabile sunt împartite între categoriile de municipii și orașe în funcție de ponderea pe care o reprezintă populația categoriilor respective de municipii și orașe în total populație urbană la nivel regional. Astfel fondurile sunt împartite pe 3 categorii de municipii și orașe:

Municipiile reședință de județ - 50,14% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Municipii – 27. 3% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Orașe – 22,56% din fondurile alocate la nivel regional pentru dezvoltare urbană

Pentru municipiile reședință de județ și municipii va exista o alocare predefinită care va avea la bază un procent de 35% din fondurile totale repartizat în mod egal și 65% va fi repartizat în funcție de numărul total al populației.

Investițiile de la nivelul orașelor vor fi selectate pentru finanțare în baza unui apel competitiv la nivel regional

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Articolul 17(3)(d) Fiecare program stabilește pentru fiecare obiectiv specific:

(v) acțiunile interregionale și transnaționale ai căror beneficiari se află în cel puțin un alt stat membru;

Text field [2 000]

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Table 2: Output indicators

⁴⁰ Plan de acțiuni privind SUERD, publicat în Comunicarea Comisiei SWD(2020) 59 final, 2020, disponibil <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final.pdf>

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
3.3	<i>b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile</i>	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCO 44	Lungimea drumurilor noi sau reabilitate – altele (non TEN-T)	km	15	50
				RCO 46	RCO 46 – Lungimea drumurilor reconstruite sau modernizate – altele (non TEN-T)	km	17	57
				RCO 57	Material rulant ecologic pentru transportul public	numar de pasageri	0	9.660.000,00
				RCO 58	Piste ciclabile care beneficiază de sprijin	km	26	130
				RCO 59	Infrastructuri pentru carburanți alternativi (puncte de realimentare/reîncărcare) care beneficiază de sprijin	Nr.	60	200
				RCO 60	Orașe și localități cu sisteme de transport urban digitalizate noi sau modernizate	Nr.	0	20

Table 2: Output indicators

Table 3: Result indicators

Pri ority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Categor y of region	ID [5]	Indicator [255]	Meas urement unit	Basel ine or refer ence value	R efer ence year	Tar get (20 29)	Source of data [200]	Comm ents [200]
3.3	<i>SO 4.b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile</i>			<i>RCR 62</i>	<i>Număr anual de pasageri ai transporturilor publice</i>	<i>Nr persoane</i>	<i>151298</i>	<i>2019</i>	<i>166427</i>	<i>INS Tempo</i>	<i>https://insse.ro/cms/ro/tags/transpartul-de-pasageri-si-marfur</i>
				<i>RCR 64</i>	<i>Numărul anual de utilizatori ai pistelor ciclabile</i>						

Priority No	Fund	Category of region ⁴³	Code	Amount (EUR)
4.0	FEDR	Mai puțin dezvoltată	48	168.031.000

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

2.A.3 Specific objective⁴⁴ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

OS c (iii) Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Text field [8 000]

În cadrul acestei priorități este vizată finanțarea următoarelor categorii de infrastructuri:

- legături rutiere secundare reabilitate și nou construite către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T (drumuri județene, drumuri expres, centuri ocolitoare cu statut de drum județean care asigură conectivitatea directă sau indirectă la rețeaua de bază – TEN-T) care vor fi prioritizate la nivel regional în baza unei Hotărâri a CDR Centru. Pentru acest tip de intervenție se va aplica un apel necompetitiv pe bază de portofoliu de proiecte prioritare.
- soluții pentru decongestionarea/ fluidizarea traficului (pasaaje, extinderi la 4 benzi, măsuri de siguranță) cu aplicant UAT municipii reședință de județ, UAT - Consiliile Județene, Parteneriate. La acest tip de intervenție se vor implementa acele soluții de decongestionare/ fluidizare a traficului de la nivelul municipiilor reședință de județ (în cazul și altor orașe) care sunt prioritizate în cadrul PMUD-lor și care vor face obiectul unui apel competitiv.

Finanțarea intervențiilor propuse va determina o mai bună conectivitate la nivel regional. Implementarea proiectelor pe partea de infrastructură de transport județean se va face în baza unei liste de proiecte prioritare aprobate prin Hotărâre de CDR Centru și care va include proiecte ce vor realiza conectivitatea la rețeaua TEN-T, completând investițiile realizate până în momentul de față prin POR, luând în considerare conectivitatea zonelor încă rămase izolate la nivel regional sau a zonelor cu potențial turistic ridicat.

⁴³ Not relevant for CF

⁴⁴ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

De asemenea, prin aceste investiții se va sprijini și implementarea măsurilor de mobilitate urbană integrate în PMUD-uri și se vor crea condiții pentru fluidizarea traficului, atât la nivelul municipiilor reședință de județ, cât și la nivelul ZUF sau zonei metropolitane.

Proiectele de reabilitare/ modernizare/ extindere a infrastructurilor de transport finanțate prin POR vor identifica toate presiunile existente și potențialele amenințări asupra infrastructurii verzi și vor include măsuri pentru reducerea/ evitarea impacturilor semnificative. O atenție sporită va fi acordată refacerii conectivității ecologice în zona coridoarelor ecologice (detalii: <http://corehabs.ro/ro/rapoarte-produse>). Proiectarea măsurilor de menținere/ refacere a conectivității ecologice, pentru fiecare proiect POR, se va realiza într-o manieră integrată, ținând cont de impactul cumulat cu alte presiuni și amenințări din zona de implementare a proiectelor, precum și de contribuția schimbărilor climatice. Măsurile de evitare a fragmentării și/ sau de defragmentare trebuie să fie eficiente la nivelul coridorului ecologic și nu doar la nivelul zonei de proiect.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Grupurile țintă vizate:

Locuitorii zonelor traversate de drumurile finanțate, turiștii și operatorii economici din zonele respective.

Locuitorii municipiilor reședința de județ

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
4.0	OS c (iii) Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 44	Length of new or upgraded roads –non-TEN-T	km	3	10
				RCO 46	Length of roads reconstructed or modernised - non-TEN-T	km	79	266

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
----------	--	------	--------------------	--------	-----------------	------------------	-----------------------------	----------------	---------------	----------------------	----------------

4.0	<i>OS c (iii) Dezvoltare a unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor or climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere</i>	FE DR	Mai puțin dezvoltată	RCR 55	Annual users of newly built, reconstructed, upgraded or modernised roads	passenger-km/year	678769	2015	1024892	<i>Costuri de trafic</i>
------------	---	--------------	-----------------------------	--------	--	-------------------	--------	-------------	----------------	--------------------------

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

Prioritatea 5 - O regiune educată

2.A.2 Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFF) [This was point 2.1.1.3 in the Commission proposal and has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR]

Reference: Article 17(3)(c) CPR

Table 4: Dimension 1 – intervention field				
Priority No	Fund	Category of region⁴⁵	Code	Amount (EUR)
5	ERDF	less developed	085 Infrastructure for early childhood education and care	15,049,692
5	ERDF	less developed	086	25.291.844

⁴⁵ Not relevant for CF

			Infrastructure for primary and secondary education	
5	ERDF	less developed	088 Infrastructure for vocational education and training and adult learning	20.693.326
5	ERDF	less developed	087 Infrastructure for tertiary education	16.802.480
5	ERDF	Less developed	Tourism infrastructure for solial inclusion	5,852,658

Table 5: Dimension 2 – form of support				
Priority No	Fund	Category of region⁴⁶	Code	Amount (EUR)
5.0	ERDF	less developed	01	83,690,000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus				
Priority No	Fund	Category of region⁴⁷	Code	Amount (EUR)
5.0	ERDF	less developed	48	83,690,000

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
5.0	ERDF	less developed		

2.A.3 Specific objective⁴⁸ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

⁴⁶ Not relevant for CF

⁴⁷ Not relevant for CF

⁴⁸ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

OP 4: OS 4.ii Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Rețeaua școlară din Regiunea Centru cuprindea în anul 2018: 904 unități școlare de toate nivelurile, dintre care 530 erau situate în mediul urban, fiind în scădere constantă față de anul 2007 când s-a redus cu aproape 20%. Din totalul populației școlare (2017), de 429541 persoane, 72.1% era concentrată în mediul urban în timp ce doar 27,9 în mediul rural. Ponderi însemnate ale populației școlare în mediul rural (față de media regională de 27,9%) se înregistrează în trei dintre județele Regiunii Centru: Harghita, Covasna și Mureș (între 32% și 43%).

Una din specificitățile Regiunii Centru este diversitatea etnică, culturală și lingvistică. Datele de la recensământul populației din 2011, indică o pondere a populației de etnie maghiară de 28,6% în totalul populației Regiunii Centru, 4,7% a celei de etne roma și cca 5,5% alte etnii.

Accesul copiilor la servicii de îngrijire și educație este încă redus, raportul de țară al CE din 2020 indică faptul că doar 15,7 % dintre copiii cu vârsta cuprinsă între 0 și 3 ani sunt înscriși la creșă (UE: 34 %), inclusiv din cauza lipsei de creșe. **Condorm specialiștilor în educație, participarea la educația timpurie** poate avea efecte pozitive asupra părăsirii timpurii a școlii în special pentru grupurile dezavantajate care sunt cele mai expuse acestui fenomen.

De asemenea, în condițiile optimizării infrastructurii școlare care a dus la desființarea a cca 20% din școlile din regiune în ultimii 10 ani, ne confruntăm cu provocarea asigurării accesului elevilor la școli, în special la școlile din ÎPT, liceal sau universitar, prin asigurarea condițiilor de transport și cazare.

O problemă încă nerezolvată a unităților de învățământ este asigurarea condițiilor minime de funcționare conform standardelor de funcționare provizorie a unităților de învățământ preuniversitar, și a Standardelor de acreditare și de evaluare periodică a unităților de învățământ preuniversitar, stabilite prin Hotărârea de Guvern nr. 21/2007. Astfel, conform SMIE⁴⁹ 2.220 de școli din România nu au grupuri sanitare în interior, iar diferența dintre mediul urban și cel rural este evidentă: 38% în mediul rural, comparativ cu 7% în mediul urban⁵⁰.

Dotarea școlilor cu echipamente care permit o dezvoltare cognitivă bazată pe experiment, simulare, demonstrație precum: laboratoare, ateliere, biblioteci este deficitară în multe școli. Conform analizei SMIE două din zece școli din mediul urban și șase din zece școli din mediul rural nu sunt dotate cu bibliotecă. Diferențele dintre județe sunt semnificative. De exemplu în județele Alba, și Mureș, sub 40% dintre unitățile de învățământ primar și secundar au bibliotecă. 72% dintre unitățile de învățământ secundar din mediul rural nu sunt dotate cu laborator, comparativ cu 30% dintre unitățile din mediul urban.

Esențială pentru creșterea adaptabilității sistemului de educație la provocări precum cea generată de pandemia SRS-COV 2 este dotarea și pregătirea școlilor și a elevilor pentru a se adapta educației online și la distanță

La nivelul Regiunii Centru, în 2018 , peste **13700 elevi erau înscriși în școli profesionale**, peste 8200 elevi erau înrolați în învățământul postliceal și de maiștri iar 21000 elevi studiau în licee tehnologice.. Învățământul profesional înregistrează o pondere însemnată în totalul elevilor înscriși în această formă de învățământ la nivel național, cca 15,16%.. Învățământul profesional dual înregistra în anul școlar 2019-2020, 2394 de elevi care funcționau în 32 de unități școlare din regiune.

Evoluția tehnologică a dus la schimbări în cererea de competențe pentru piața muncii traduse în multe cazuri în specializări noi. În timp ce pentru companii aceste schimbări s-au produs deja și continuă să se producă progresiv,

⁴⁹ Strategia pentru Modernizarea Infrastructurii Educaționale 2018-2023

⁵⁰ Strategia privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017/2023 [SMIE 2017-2023](#)

pentru școală schimbarea este lentă și depinde de doi factori importanți: baza materială pentru practica elevilor dar și profesori și mentori/tutori pregătiți.

Din perspectiva PRAI Centru 2016/2025, este necesară continuarea investițiilor în infrastructura pentru formarea profesională, prin construcția/consolidarea/reabilitarea/modernizarea/extinderea infrastructurii de formare profesională și dotarea cu mijloace didactice și echipamente pentru a se îmbunătăți condițiile de învățare în ÎPT din Regiunea Centru.

În anul 2018 în Regiunea Centru funcționau 10 instituții de învățământ superior (7 în proprietate publică și 3 în proprietate privată). În instituțiile învățământ superior din regiune erau înscriși 56.803 studenți⁵¹ (10,5% din numărul total de studenți la nivel național).

În ultimii 5 ani se constată o scădere a interesului pentru instituțiile de educație terțiară din Regiunea Centru, numărul anual de absolvenți scăzând cu aproape 3000, iar numărul de studenți înscriși cu cca 1000. **Dacă analizăm evoluția regională a ponderii persoanelor cu studii superioare în totalul populației din grupa de vârstă 30-34 de ani, se observă că aceasta a crescut de la 21,3% în 2013 la 26,6% în 2017, însă se menține sub valorile la nivelul Uniunii Europene (39,9% în 2017), dar în apropierea țintei naționale de 26,7%.**

Învățământul universitar este un pilon esențial al creșterii inteligente, educația superioară joacă un rol important în societate, contribuind la accelerarea inovării, creșterea economică și prosperitatea societății. Odată cu evoluția tehnologică, digitalizarea proceselor de producție, a apărut necesitatea de noi competențe, universitățile fiind în prima linie atât în ceea ce privește generarea evoluției tehnologice cât și crearea competențelor necesare utilizării acestora.

Subfinanțarea educației și întârzierea modernizării infrastructurii educaționale și a actului de predare-învățare au avut efecte în lanț asupra calității și relevanței educației și formării pentru piața muncii. O parte importantă a absolvenților din învățământul secundar superior cu rezultate deosebite sunt preluați de universități de prestigiu iar o altă pondere foarte mare a absolvenților din învățământul superior sunt absorbiți pe piața muncii din statele membre ale uniunii Europene sau din afară.

Intervențiile prevăzute în cadrul acestui obiectiv specific au în vedere creșterea calității și relevanței educației și formării profesionale pentru piața muncii.

Acțiunea 5.1 Creșterea gradului de participare la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu-cu excepția ÎPT (învățământ antepreșcolar, preșcolar, primar, gimnazial, inclusiv, inv. Liceal, învățământul special)

Tipuri de operațiuni:

- Asigurarea accesului la serviciile de educație în unitățile școlare din Regiunea Centru prin: Îmbunătățirea accesului la servicii de educație în zonele insuficient deservite, grupuri dezavantajate și în unitățile de învățământ supraaglomerate, o mai bună utilizare a spațiilor, flexibilizarea spațiilor, astfel încât să poată fi realizată și adaptarea la situații precum cea generată de pandemia COVID 19, Creșterea capacității de școlarizare în învățământul antepreșcolar (creșe și grădinițe); Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi;
- Creșterea calității, condițiilor de siguranță și funcționare în unitățile școlare din Regiune prin respectarea unor standarde minime pentru infrastructură și alinierea modului de proiectare a facilităților la principiile de învățare; adecvarea utilităților școlare, în care se includ sistemele de încălzire și de ventilație, canalizarea, colectarea deșeurilor și condițiile sanitare.
- Îmbunătățirea calității și relevanței mediilor de învățare prin Asigurarea și dezvoltarea unor medii de învățare de calitate care să sprijine procesul de învățare și stimularea dezvoltării competențelor solicitate pe piața forței de muncă sau a celor fundamentale pentru succesul în viață și în societate: asigurarea spațiilor necesare și dotărilor pentru biblioteci școlare, laboratoare etc.

⁵¹Studenți și cursanți înscriși în învățământul superior (licență, master, cursuri postuniversitare, doctorat și programe postdoctorale)

Acțiunea 5.2 Creșterea gradului de participare la învățământul profesional și tehnic

Tipuri de operațiuni:

Intervențiile din cadrul acestei axe vizează creșterea gradului de participare la ÎPT prin asigurarea condițiilor și cadrului necesar dobândirii competențelor și calificărilor în acord cu cerințele pieței muncii.

- Intervenții în infrastructura unităților școlare din ÎPT, inclusiv în sistem dual, care vizează creșterea standardelor sau conformarea cu standardele de funcționare în vigoare, adaptarea infrastructurii pentru accesul elevilor cu deficiențe/ nevoi speciale, investițiile vor viza pe lângă lucrările de modernizare/extindere/construcție și dotarea atelierelor școlare cu echipamente didactice/aparatură pentru practica elevilor, dotarea laboratoarelor, bibliotecilor, sălilor și terenurilor de sport etc Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi;

Acțiunea 5.3 Creșterea relevanței învățământului terțiar

Tipuri de operațiuni:

Intervențiile vizate în această prioritate vor duce la consolidarea poziției universităților din Regiune ca furnizori de cunoaștere și competențe în sprijinul economiei regionale.

- intervenții asupra infrastructurii educaționale din învățământul terțiar pentru aducerea bazei materiale și a dotărilor la standarde comparabile cu universitățile din Europa, în acord cu nevoile de specializare inteligentă și competențele cerute pe piața regională.
- crearea condițiilor pentru atragerea de noi studenți (din mediul rural sau din alte localități sau județe), prin asigurarea condițiilor de cazare și alte facilități care sunt complementare actului educațional (săli de sport, terenuri de sport), precum și prin accesibilizarea infrastructurii pentru persoanele cu dizabilități.

Contribuția la strategia regională

Măsurile prevăzute în cadrul acestei priorități vor contribui în mod direct la realizarea obiectivelor **PDR Centru 2021/2027**, Direcția Strategică 3 – Prioritatea 3.1. Îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile precum și la: Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii, Strategia Națională Pentru Învățământ Terțiar 2015–2020, Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ Profesional și Tehnic, Strategia Europa 2030.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Grupul țintă vizat, în principal, este reprezentat de copiii, elevii și studenții care beneficiază de infrastructura de învățământ și formare profesională asupra căreia se va interveni din: creșe, grădinițe, unități de învățământ primar și gimnazial, licee, inclusiv școli speciale, școli profesionale și licee tehnologice, universități etc

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Teritoriul vizat de aceste intervenții este Regiunea Centru, România, cu zona urbană și rurală aferentă unităților administrativ teritoriale componente.

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Table 2: Output indicators								
Priority 5	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
5.1	4.ii îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 66	Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor pentru îngrijirea copiilor care beneficiază de sprijin (noi sau modernizate)	<i>Nr. persoane Antepresolar si prescolar</i>	108	1085⁵²
				RCO 67	Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor din domeniul învățământului care beneficiază de sprijin (noi sau modernizate)	<i>Nr. personae Primar, gimnazial, liceal cu exceptia IPT (inclusiv invatamant special)</i>	396	3967⁵³
5.2	4.ii îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 67	Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor din domeniul învățământului care beneficiază de sprijin (noi sau modernizate)	<i>Nr. Elevi/persoane IPT</i>	112	1129

⁵² Anteprescolar si prescolar

⁵³ Primar si gimnazial, liceal, inclusiv invatamantul special special 6960 persoane, IPT 6862 persoane, terțiar 2704

5.3	4.ii îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 67	Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor din domeniul învățământului care beneficiază de sprijin (noi sau modernizate)	Nr. Elevi/persoane	118	1180
-----	--	------	----------------------	--------	---	---------------------------	------------	-------------

Table 3: Result indicators											
Priority 5	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
5.1	Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 70	Numărul anual al copiilor care utilizează infrastructurile pentru îngrijirea copiilor ce beneficiază de sprijin	<i>Nr persoane</i>		2020-2027	1085	<i>Beneficiarii proiectelor prin declarati a din cererile de finantare / ISI dupa caz</i>	
				RCR 71	Numărul anual al elevilor care utilizează infrastructurile din domeniul învățământă	<i>Nr persoane</i>			3967	<i>Beneficiarii proiectelor prin declarati a din cererile</i>	

					ntului ce beneficiază de sprijin					<i>de finantare / ISJ dupa caz</i>
5.2	Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățare a pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii		Mai puțin dezvoltate	R C R 71	Numărul anual al elevilor care utilizează infrastructurile din domeniul învățământului ce beneficiază de sprijin	<i>Nr persoane</i>			1129	<i>Beneficiarii proiectelor prin declarati a din cererile de finantare / ISJ dupa caz</i>
5.3		FE DR	Mai puțin dezvoltate	R C R 71	Numărul anual al elevilor care utilizează infrastructurile din domeniul învățământului ce beneficiază de sprijin	<i>Nr persoane</i>			1180	<i>Beneficiarii proiectelor prin declarati a din cererile de finantare /MEC</i>

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

2.A.3 Specific objective⁵⁴ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

OP 4: d(v) Creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială;

⁵⁴ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

<p>38,1% din copii cu vârste între 0-17 ani se aflau în risc de sărăcie și excluziunea socială în anul 2018 față de o medie de 23,4% în Uniunea Europeană.</p> <p>Raportul de Țară 2020 indică faptul că riscul de sărăcie în rândul copiilor este corelat indirect cu nivelul de instruire al părinților, iar această corelație s-a accentuat. În plus, se preconizează că, din cauza deficiențelor sistemelor de învățământ și de sănătate, copiii născuți în prezent vor intra pe piața forței de muncă cu doar 60 % din potențialul lor real, cel mai scăzut nivel din UE.</p> <p>Copiii cu handicap au acces limitat la structurile preșcolare și abandonează studiile cu o frecvență de două ori mai mare decât alți copii. Sistemul de educație nu îi pregătește suficient pentru a duce o viață independentă.</p> <p>În centrele de agrement din structura MTS se desfășoară anual taberele școlare, tabere tematice, tabere naționale, Tabere sociale, Taberele pentru preșcolari, elevi și studenți cu handicap dar și alte tabere. Prin intermediul acestor acțiuni se oferă copiilor și tinerilor din categorii sociale vulnerabile sau copiilor cu dizabilități posibilitatea desfășurării unor activități cu caracter educativ pentru sprijinirea integrării sociale și profesionale a acestora.</p> <p>Dintr-un număr total de 88 de Centre de Agrement/Baze turistice funcționale la nivel național (din 147 existente), la nivelul Regiunii Centru regăsim un număr de 14 centre, ceea ce reprezintă un procent de 16% din numărul total. Centrele de Agrement reprezintă principalul element de infrastructură pe care Ministerul Tineretului și Sportului îl are la dispoziție pentru dezvoltarea și implementarea politicii naționale de tineret, inclusiv organizarea de proiecte de tineret (învățare nonformală pentru organizații de tineret și pentru tineri) și organizarea de tabere (ca formă de organizare a activităților complexe de învățare nonformală și agrement pentru tineri).</p> <p>Centrele de agrement sunt structuri fără personalitate juridică care fac parte din patrimoniul destinat activității de tineret conform art. 30 alin (1) al Legii Tinerilor nr. 350/2006 cu modificările și completările în vigoare. Ținând cont de apartenența lor la domeniul public, centrele de agrement sunt inalienabile, imprescriptibile și insesizabile, putând fi date în administrare, concesionate sau închiriate în conformitate cu art. 861 cod civil. De asemenea, ținând cont de faptul că destinația lor este stabilită prin Legea Tinerilor nr. 350/2006 cu modificările și completările în vigoare, indiferent de modul în care proprietatea asupra centrelor de agrement este administrată, ele trebuie să își păstreze destinația pentru organizarea activităților de tabere pentru copii și tineri (turism pentru tineret).</p> <p>Activitățile care se desfășoară în centrele de agrement au ca scop integrarea socio-profesională a copiilor și elevilor și fac parte din conceptul de învățare pe tot parcursul vieții, reglementat de art 328 din Legea educației naționale. Patrimoniul destinat activităților de tineret trebuie să servească scopurilor și obiectivelor de asigurare a condițiilor adecvate integrării socio-profesionale a tinerilor, conform necesităților și aspirațiilor acestora.</p> <p>Serviciile oferite în centrele MTS, atât cele de agrement/tabără, cât și acelea care promovează educația non-formală au avantajul accesibilității financiare. Astfel, este esențial ca aceste servicii să se furnizeze în condiții de siguranță deplină dar și să respecte standarde de calitate, în special având în vedere sutele de mii de copii și tineri care le sunt beneficiari în fiecare an.</p> <p>Centrele de agrement se află în administrarea Direcțiilor Județene de Tineret și Sport. În lipsa investițiilor în modernizarea și echiparea lor, aceste tabere oferă doar condiții minime de funcționare, unele dintre aceste obiective, chiar dacă se află în zone cu o valoare peisagistică deosebită, nu pot fi valorificate la adevăratul lor potențial din lipsa infrastructurii de acces sau a infrastructurii de recreere sau infrastructurii destiată activităților de educație formală și non-formală.</p> <p>În acest context, reabilitarea și/sau reamenajarea centrelor de agrement ale MTS va crește considerabil impactul calitativ al serviciilor oferite și implicit numărul potențialilor beneficiari.</p>
--

Infrastructura centrelor de agreement necesită investiții pentru creșterea calității serviciilor de cazare și masă oferite copiilor și tinerilor, beneficiari ai taberelor școlare dar și pentru creșterea calității serviciilor oferite prin diversificarea paletei de activități educaționale și recreative pe care le oferă copiilor și tinerilor.

Prin acest program se vor finanța intervenții în infrastructura centrelor de agreement: **a spațiilor de cazare, a spațiilor destinate pregătirii și servicii mesei**, precum și a infrastructurii pentru activități educaționale și de recreere (terenuri de sport, alte spații pentru activități sportive, săli de conferință/evenimente, etc).

Scopul acestor intervenții este de a contribui la creșterea incluziunii socio-profesionale a copiilor și tinerilor aflați în risc de sărăcie și excluziune socială, a copiilor și tinerilor cu nevoi speciale prin creșterea accesului la servicii de calitate și programe de educație formală și non-formală acordate în centrele de agreement.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Grupul țintă vizat, în principal, este reprezentat de copiii, elevii și tinerii care beneficiază de infrastructura de educație formală și non-formală a centrelor de agreement din Regiunea Centru care derulează programe de tipul taberelor școlare pentru copii din familii aflate în risc de sărăcie și excluziune socială, copii/tineri din grupuri dezavantajate și copii cu dizabilități.

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Teritoriul vizat de aceste intervenții este Regiunea Centru, România, cu zona urbană și rurală aferentă unităților administrativ teritoriale componente.

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Table 2: Output indicators								
Priority 5	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
5		FEDR	Mai puțin dezvoltate			<i>Nr. persoane</i>		
						<i>Nr. persoane</i>		

Table 3: Result indicators											
Priority 5	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
5		FEDR	Mai puțin dezvoltate								

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

Prioritatea 6 - O regiune atractivă

2.A.2 Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFF) [This was point 2.1.1.3 in the Commission proposal and has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR]

Reference: Article 17(3)(c) CPR

Table 4: Dimension 1 – intervention field				
Priority No	Fund	Category of region⁵⁵	Code	Amount (EUR)
6.0	FEDR	Mai puțin dezvoltate	128	26.362.375
			129	46.641.125
			130	8.111.500

Table 5: Dimension 2 – form of support				
Priority No	Fund	Category of region⁵⁶	Code	Amount (EUR)
6.0	FEDR	Mai puțin dezvoltate	01	81.115.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus				
Priority No	Fund	Category of region⁵⁷	Code	Amount (EUR)
6.0	FEDR	Mai puțin dezvoltate	42	65.703.150
	FEDR	Mai puțin dezvoltate	47	15.411.850

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes				
---	--	--	--	--

⁵⁵ Not relevant for CF

⁵⁶ Not relevant for CF

⁵⁷ Not relevant for CF

Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

2.A.3 Specific objective⁵⁸ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

SO e (i) Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Text field [8 000]

Dezvoltarea urbană este un **proces complex** cu provocări și **dinamici specifice**. Orașele constituie atât **sursa** cât și **soluția provocărilor** actuale economice, de mediu și sociale. Orașele se confruntă cu provocări majore privind adaptabilitatea și sustenabilitatea dezvoltării pe termen lung. În acest sens este nevoie de o abordare integrată a dezvoltării la nivelul zonelor urbane atât pentru municipiile reședință de județ, cât și pentru celelalte municipii și orașe de la nivel regional.

La nivelul Regiunii Centru s-a observat o **creșterea disparităților** între **centrele urbane mari** care au beneficiat de finanțări și **orașele mici și mijlocii** care au avut un acces redus la **finanțare nerambursabilă**.

Potrivit datelor statistice din 2019, peste trei sferturi din rețeaua urbană din Regiunea Centru are o populație sub 30.000 locuitori (77,2%, 44 din cele 57 de municipii și orașe). Amintim că 35 de orașe au o populație mai mică de 20.000 locuitori, dintre care 26 de orașe au o populație mai mică de 10.000 locuitori.

În acest sens **este nevoie de o abordare diferențiată pe categorii de orașe la nivel regional**.

Astfel orașele mici și mijlocii se confruntă cu o atractivitate redusă determinată de oportunitățile limitate de dezvoltare economică și de starea necorespunzătoare a infrastructurii de educație, sănătate și cultură și capacitate redusă de atragere a investițiilor private și de susținere a investițiilor publice, precum și de existența unor zone mai restrânse din orașe, locuite de comunități cu probleme de ordin social și economic. Multe orașe mici din Regiunea Centru au evidente trăsături rurale, putându-se observa în multe contexte "ruralul" în mediul urban.

Majoritatea municipiilor și orașelor din Regiunea Centru dispun de obiectivele importante de patrimoniu, parte dintre ele fiind reabilite, restaurate și reincluse în circuitul turistic prin finanțări anterioare, dar mare parte dintre ele, inclusiv obiective de patrimoniu importante la nivel național și mondial, sunt în stare avansată de degradare și au nevoie de îmbunătățiri pentru a crește atractivitatea zonelor urbane. Pentru a fi menținut interesul turiștilor români și străini pentru patrimoniul cultural istoric este nevoie de continuarea sprijinului financiar pentru reabilitarea/ conservarea obiectivelor importante de patrimoniu care nu au beneficiat până acum de astfel de investiții.

Beneficiarii de sprijin în cadrul acestei axe vor realiza în mod obligatoriu planuri de conservare/ mentenanță a obiectivelor de patrimoniu. De asemenea, vor beneficia de sprijin activitățile care au ca finalitate dezvoltarea planurilor de interpretare pentru public. În acest scop, se va finanța digitalizarea obiectivelor de patrimoniu și utilizarea mijloacelor tehnologice de ultimă oră pentru promovarea patrimoniului, care pot asigura atât atragerea unui număr mai mare de turiști, cât și conservarea laturii imateriale a patrimoniului național.

⁵⁸ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

De asemenea la nivel regional avem orașe cu profil turistic (stațiuni balneare sau balneo-climatice, stațiuni turistice de interes național sau local) care necesită sprijin pentru diversificarea activității economice și dezvoltarea infrastructurii de îngrijire, tratament, prevenție și recuperare, dar și pentru dezvoltarea infrastructurii publice de turism. În ultimii ani s-au finanțat prin intermediul POR mai multe proiecte vizând reabilitarea și modernizarea stațiilor din Regiunea Centru, impactul pozitiv al acestor proiecte fiind deja vizibil. Dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear va presupune investiții în rețele de captare și transport, modernizare și crearea bazelor de tratament, parcuri balneare, crearea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente, amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică, precum și crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică, dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice, activități de marketing și promovare turistică ale obiectivului finanțat, îmbunătățirea accesului către resursele turistice (ca activitate complementară celorlalte).

Unul din domeniile care sprijină dezvoltarea urbană este cultura, aceasta fiind un instrument de revitalizare socială și economică. Majoritatea clădirilor și spațiilor destinate activităților culturale din Regiunea Centru, fie că este vorba de muzee, galerii de artă, săli de spectacol sau cinematografe, au o vechime considerabilă, însă puține au reușit să fie reabilitate, modernizate și dotate corespunzător (instalații și echipamente moderne necesare desfășurării activităților culturale și cele care țin de siguranța și confortul participanților).

Prin intermediul acestui obiectiv specific se dorește inclusiv finanțarea infrastructurii culturale, în măsura în care investiția face parte dintr-o strategie teritorială. Pe lângă reabilitarea/ modernizarea/ dotarea spațiilor actuale cu destinație culturală, va fi nevoie în unele centre urbane mari și mijlocii din regiune de crearea și dotarea de noi spații/ clădiri multifuncționale care să servească nevoile de dezvoltare a sectorului cultural.

În cadrul acestei Priorități se propune a se avea în vedere dezvoltarea cadrului dezvoltării urbane, inclusiv finanțarea elaborării/actualizării documentelor strategice, în principal SIDU și PMUD. În acest sens se va dezvolta un Document Cadru care va include linii directoare atât pentru municipii reședință de județ, cât și pentru celelate orașe și municipii.

Investițiile prevăzute în cadrul acestui obiectiv specific continuă intervențiile finanțate în perioadele anterioare de programare și vizează următoarele tipuri de acțiuni:

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural;
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros;
- Dezvoltarea turismului balnear și de agrement;
- Promovarea unor nise turistice inovative;
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca activitate complementară celorlalte);
- Dezvoltarea infrastructurilor integrate cu rol în administrare, protejare, informare și exploatare turistică sustenabilă;
- Investiții în infrastructura din domeniul cultural
- Dezvoltare urbană integrată

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Locuitorii zonelor respective, autoritățile locale, Turisții, consumatorii de cultură
Locuitorii zonelor urbane modernizate
Autoritățile locale și partenerii socio-economici

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Zonele urbane, zonele urbane functionale, zone metropolitane

Accesul la finanțare este condiționat de existența SIDU și de justificări bazate pe dovezi în ceea ce privește oportunitatea și rolul investițiilor în ansamblul dezvoltării.

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
6.0	<i>e (i) Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane</i>	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCO 77	Număr de obiective culturale și turistice finanțate	Nr.	3	7
				RCO 74	Population covered by projects in the framework of strategies for integrated territorial development	Nr.	50,000	200,000
				RCO (new)	Open space created or rehabilitated in urban areas	mp.	10,000	40,000

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
6.0	<i>e (i) Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane</i>	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCR 77	Vizitatori ai obiectivelor culturale și turistice finanțate	Nr.	40,000		50.000	Baza de date a beneficiarilor	La un an de la finalizarea sprijinului

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

2.A.3 Specific objective⁵⁹ (Investment for Jobs and Growth goal) repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance

SO e (ii) Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în afara zonelor urbane

2.A.3.1 Interventions of the Funds

Reference: Article 17(3)(d)(i),(iii),(iv),(v),(vi);

The related types of actions – Article 17(3)(d)(i) CPR; Article 6(2) ESF+

Text field [8 000]

La nivelul Regiunii Centru în anul 2018, comparativ cu anul de referință 2013, numărul turiștilor cazați a crescut cu aproape două treimi (64,2%, similar și a nivel național, 62,5%). În anul 2018 din numărul total de turiști cazați la nivelul Regiunii Centru aproape jumătate au fost din județul Brașov (45,2%, 1380277 turiști), urmat cu aproape o cincime de județele Mureș (18,7%, 571454 turiști) și Sibiu (18,6%, 566705 turiști), la polul opus fiind Covasna cu doar 3,9% (119372 turiști). În condițiile în care există un potențial turistic ridicat în toate cele șase județe ale regiunii, dezvoltarea inegală a turismului în interiorul regiunii este edificatoare pentru a arăta importanța aplicării unor strategii de stimulare a turismului care includ toate aspectele ce concurează la dezvoltarea acestui domeniu.

Ca și principiu de ierarhizare a investițiilor în domeniul turismului, vor avea prioritate investițiile în obiectivele turistice care fac parte dintr-o strategie teritorială și care pot genera creștere economică, printr-o creștere importantă a numărului de turiști.

Resursele balneare plasează Regiunea Centru pe locul doi la nivel național ca număr de stațiuni balneare și balneoclimatice (6 din 33 declarate la nivel național). Într-un inventar al potențialului balnear existent, realizat pentru RIS3 Centru, au fost evidențiate peste 40 de localități, pe tot teritoriul Regiunii, cu potențial balnear. Majoritatea acestora nu sunt însă exploatare din lipsa bazelor de tratament și a infrastructurii turistice.

În ultimii ani s-au finanțat prin intermediul POR mai multe proiecte vizând reabilitarea și modernizarea stațiilor din Regiunea Centru, impactul pozitiv al acestor proiecte fiind deja vizibil.

În materie de investiții în turism, această prioritate de investiții va sprijini dezvoltarea turismului balnear și balneoclimateric în stațiuni, dar și în alte localități cu resurse balneare importante, dacă sunt respectate condițiile menționate mai sus: încadrarea într-o strategie teritorială și generarea creșterii economice, printr-o creștere importantă a numărului de turiști.

Regiunea Centru dispune de condiții naturale excepționale, aproape jumătate din suprafața regiunii fiind ocupată de arealele montane. Diversitatea peisagistică, ariile naturale protejate, cu numeroase specii endemice de floră și faună, traseele rutiere spectaculoase, stațiunile montane, situează Regiunea Centru pe primul loc la nivel național din punctul de vedere al potențialului turistic montan. În acest sens, menționăm faptul că Regiunea include părți însemnate din suprafața a 6 din cele 28 de parcuri naționale sau naturale ale României și cuprinde numeroase alte arii protejate și rezervații naturale. Portofoliul de proiecte al Regiunii Centru relevă existența unor nevoi reale de dezvoltare a turismului montan, fiind necesare investiții ca înființare/ modernizare/ extindere centre de vizitare pentru situri Natural 2000 sau creare/ modernizare/ extindere/ dotare de baze și adăposturi Salvamont, dar și dezvoltarea de trasee montane.

Posibile proiecte fanion la nivelul Regiunii sunt proiectele care vizează dezvoltarea unei rețele de piste de biciclete. Intervențiile pot viza reabilitarea și extinderea pistelor existente, precum și crearea unor noi piste de biciclete. Infrastructura creată astfel oferă condiții optime de practicare a cicloturismului și facilitează introducerea în circuitul turistic a mai multor obiective turistice culturale și naturale aflate pe traseul vizat de piste. Este vorba despre proiecte complexe, care vor putea fi elaborate în complementaritate cu axele adresate IMM-uri și digitalizării, prin dezvoltarea de aplicații de tipul ghid turistic virtual pe traseul pistelor sau dezvoltarea infrastructurii de cazare adaptată acestei forme de turism.

Una din lecțiile învățate este importanța abordării promovării turistice bazată pe managementul destinațiilor turistice. Conform Legii nr. 275/2018, activitatea de promovare a destinațiilor turistice se realizează prin implementarea

⁵⁹ Except for a specific objective set out in Article 4(1)(c)(xi) of the ESF+ Regulation.

strategiilor de marketing al destinației, elaborate de organizația de management al destinației. Astfel, aceste organizații ar trebui să fie beneficiari POR, astfel încât să se creeze sinergii cu alte acțiuni de promovare a turismului la nivel național implementate în strânsă colaborare cu alți actori instituționali (Ministerul turismului).

O mulțime de obiective de patrimoniu valoroase împânzesc teritoriul regiunii: ansamblul bisericilor fortificate, castelul Bran, cetatea Sighișoara, Sibiu, Brașov, Alba Iulia etc. Distanța relativ mică dintre obiectivele turistice culturale favorizează integrarea acestora în diferite circuite tematice.

Pentru a fi menținut interesul turiștilor români și străini pentru patrimoniul cultural istoric al regiunii este nevoie de continuarea sprijinului financiar pentru reabilitarea/ conservarea obiectivelor importante de patrimoniu care nu au beneficiat până acum de astfel de investiții.

În vederea finanțării proiectelor regionale vizând protejarea, conservarea, restaurarea și promovarea obiectivelor de patrimoniu de la nivelul Regiunii Centru vor fi considerate prioritare acele obiective de patrimoniu care fac parte dintr-o strategie teritorială, care pot atrage un număr important de turiști și care pot fi parte a unor trasee tematice.

Beneficiarii de sprijin în cadrul acestei axe vor realiza în mod obligatoriu planuri de conservare/ mentenanță a obiectivelor de patrimoniu. De asemenea, vor beneficia de sprijin activitățile care au ca finalitate dezvoltarea planurilor de interpretare pentru public. În acest scop, se va finanța digitalizarea obiectivelor de patrimoniu asupra cărora se intervine și utilizarea mijloacelor tehnologice de ultimă oră pentru promovarea patrimoniului, care pot asigura atât atragerea unui număr mai mare de turiști, cât și conservarea laturii imateriale a patrimoniului național.

Investițiile prevăzute în cadrul acestui obiectiv specific continuă intervențiile finanțate în perioadele anterioare de programare și vizează următoarele tipuri de acțiuni:

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural;
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros;
- Dezvoltarea turismului balnear și de agrement;
- Promovarea unor nise turistice inovative;
- Promovarea și dezvoltarea de piste de biciclete pentru cicloturism
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca activitate complementară celorlalte);
- Dezvoltarea infrastructurilor integrate cu rol în administrare, protejare, informare și exploatare turistică sustenabilă.

The main target groups - Article 17(3)(d)(iii):

Text field [1 000]

Turiști, locuitori ai zonelor vizate de intervenții

Specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – Article 17(3)(d)(iv)

Text field [2 000]

Regiunea Centru în funcție de zonele prioritare identificate prin intermediul strategiilor teritoriale, locale sau de la nivelul județelor sau altor teritorii identificate

The interregional and transnational actions – Article – 17(3)(d)(v)

Text field [2 000]

The planned use of financial instruments – Article – 17(3)(d)(vi)

Text field [1 000]

2.A.3.2 Indicators

Reference: Article 17(3)(d)(ii) CPR

Table 2: Output indicators

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestones (2024)	Target (2029)
6.0.	<i>e (ii) Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității în afara zonelor urbane</i>	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCO 77	Număr de obiective culturale și turistice finanțate	Nr.	1	3

Priority	Specific objective (Investment for Jobs and Growth goal or EMFF)	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
6.0.	<i>e (ii) e (ii) Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității în afara zonelor urbane</i>	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCR 77	Vizitatori ai obiectivelor culturale și turistice finanțate	Nr.	500	2019	3000	Baza de date a beneficiarilor	La un an de la finalizarea sprijinului

[Point 2.1.1.3 in the Commission proposal has been moved up following changes in Article 17(3)(c) CPR and it is now point 2.1.1.bis]

2.B.2 Priority for technical assistance pursuant to Article 32 – repeated for each TA priority

Reference: Article 17(3)(e)

2.B.2.1 Description of technical assistance under financing not linked to costs – Article 32

Text field [3 000]

Intervențiile în domeniul asistenței tehnice vizează următoarele paliere de sprijin:

- Asigurarea funcționării sistemului de management
- Dezvoltarea capacității administrative și asigurarea instrumentelor necesare pentru coordonarea și managementul POR.

In acest sens sunt prevazute urmatoarele tipuri de activități:

- sprijinirea AM POR Centru (inclusiv costuri administrative, respectiv de personal) pentru implementarea diferitelor etape ale POR Centru, inclusiv identificarea și dezvoltarea proiectelor, întocmirea de documentații tehnico-economice pentru proiecte, pregătire, selecție, verificare și monitorizare, evaluare, control și audit;
- sprijin în asigurarea serviciilor necesare implementării POR Centru: servicii de evaluare, elaborare de studii și analize specifice, servicii de instruire a personalului propriu din cadrul AM POR, dar și a beneficiarilor
- asigurarea bazei materiale necesare implementării POR Centru. Această activitate se referă la acțiunile de asigurare cu echipamente, periferice de calcul, aparatură birotică, mobilier, piese de schimb, materiale consumabile și obiecte de inventar și alte active corporale necesare derulării activităților
- sprijinirea organizatorică și logistică a CM POR Centru și a altor comitete/ grupuri de lucru implicate în implementarea POR Centru, inclusiv structurile de guvernare RIS3 Centru
- sprijinirea implementării activităților de comunicare și vizibilitate POR Centru (dezvoltarea și gestionarea instrumentelor de comunicare, inclusiv pagina web dedicată programului, realizarea și distribuirea materialelor informative și promovare, organizarea de evenimente de informare și promovare, campanii de promovare, etc);
- sprijinirea pregătirii / implementării/monitorizării POR Centru și PDR Centru, inclusiv pregătirea următoarei perioade de programare;

Cheltuielile realizate în cadrul acestei axe prioritare vor fi rambursate pentru costuri directe, în conformitate cu art.30 (4) al RDC

De asemenea, activitățile preconizate a se realiza prin intermediul acestei axe prioritare vor fi corelate cu măsurile specifice din cadrul Programului Operațional Asistență Tehnică (POAT), în special în ceea ce privește instruirea, sprijinul acordat beneficiarilor, precum și activitățile de comunicare și informare. Activitățile de instruire specifice POR Centru vor fi realizate conform planului de instruire al AM POR Centru în funcție de nevoile identificate, în corelare cu măsurile generale sprijinite prin intermediul POAT. De asemenea, activitățile de comunicare și informare vor fi realizate conform planului de comunicare AMPOR Centru. Corelarea și coordonarea activităților de asistență tehnică se realizează în cadrul Comitetului de Coordonare al Asistenței Tehnice, gestionat de Ministerul Fondurilor Europene.

Beneficiari potențiali: - Entități din cadrul sistemului de management și control al POR Centru – AM POR din cadrul ADR Centru, CM POR Centru, potențiali beneficiari ai intervențiilor din POR

2.B.2.2. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference: Article 17(3)(e)

Table 8: Dimension 1 – intervention field				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

<u>7</u>	<u>FEDR</u>	<u>Mai puțin dezvoltate</u>	<u>132, 140, 141, 142, 143</u>	<u>50.880.439</u>
----------	-------------	-----------------------------	--------------------------------	-------------------

3. Financial plan

Reference: Article 17(3)(f)(i)-(iii); Article 106(1)-(3), Article 10; Article 21; CPR

3.A Transfers and contributions⁶⁰

Reference: Article 10; Article 21; CPR

☐ Programme amendment related to Article 10, CPR (contribution to Invest EU)
☐ Programme amendment related to Article 21, CPR (transfers to instruments under direct or indirect management or between shared management funds)

⁶⁰ Applicable only to programme amendments in line with Article 10 and 21, CPR.

Table 15: Contributions to InvestEU*

	Category of regions	Window 1 (a)	Window 2 (b)	Window 3 (c)	Window 4 (d)	Window 5 (e)	Amount (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ERDF	More developed						
	Less developed						
	Transition						
	Outermost and northern sparsely populated						
ESF+	More developed						
	Less developed						
	Transition						
	Outermost and northern sparsely populated						
JTF*	More developed						
	Less developed						
	Transition						
CF							
EMFF							
Total							

* Initial JTF allocation (without complementary resources transferred) within the limits set in Article 21.

Table 16: Transfers to instruments under direct or indirect management*

Fund	Category of regions	Instrument 1 (a)	Instrument 2 (b)	Instrument 3 (c)	Instrument 4 (d)	Instrument 5 (e)	Transfer amount (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ERDF	More developed						
	Transition						
	Less developed						
	Outermost and northern sparsely populated						
ESF+	More developed						
	Transition						
	Less developed						

	Outermost and northern sparsely populated						
CF							
EMFF							
Total							

* Cumulative amounts for all transfers during programming period.

Table 17: Transfers between shared management funds*

Receiving fund / instrument Transferring fund /instrument		ERDF				ESF+				CF	EMFF	AMIF	ISF	BMVI	Total
		More developed	Transition	Less developed	Outermost and northern sparsely populated	More developed	Transition	Less developed	Outermost and northern sparsely populated						
ERDF	More developed														
	Transition														
	Less developed														
	Outermost and northern sparsely populated														
ESF+	More developed														
	Transition														
	Less developed														
	Outermost and northern sparsely populated														
CF															
EMFF															
Total															

* Cumulative amounts for all transfers during programming period.

Table 18: Initial JTF allocation to the programme¹

Reference: Article 21 a

	Initial JTF allocation to the programme* per category of region		
	More developed	Transition	Less developed
Initial JTF allocation in the programme*			

* Programme with the JTF allocation.

¹ When JTF is the ‘fund concerned’ (basic data on the programme, p.1 of programme template).”

(5) Under point 3.A, a new ticking box is inserted, after Table 18:

“Obligatory transfer of ERDF and ESF+ resources as complementary support to the Just Transition Fund²

Transfer to JTF	☐ concerns internal transfers within the programme with JTF allocation (Table 18A)
	☐ concerns transfers from other programmes to the programme with JTF allocation (Table 18B)
	☐ N/A (ie no support from JTF to the programme)

² In case a programme supported by the JTF receives complementary support (cf Article 21a) within the programme and from other programmes both Tables 18A and 18B need to be filled in.”

Table 18A: Transfer of ERDF and ESF+ resources to the Just Transition Fund (JTF) within the programme

		JTF allocation in the programme* per category of region		
		More developed	Transition	Less developed
Transfer within the programme* (complementary support) per category of region				
ERDF	More developed			
	Transition			
	Less developed			
	Outermost and northern sparsely populated			
ESF+	More developed			
	Transition			
	Less developed			
	Outermost and northern sparsely populated			
Total	More developed			
	Transition			
	Less developed			
	Outermost and northern sparsely populated			

* Programme with the JTF allocation.”

Table 18B: Transfer of ERDF and ESF+ resources from other programme(s) to the Just Transition Fund (JTF) in this programme

		Complementary support to the JTF in this programme (CCI number)* per category of region		
		More developed	Transition	Less developed
Transfer(s) from other programme(s)** per category of region				
Programme 1 (CCI number)				
ERDF	More developed			
	Transition			
	Less developed			
	Outermost and northern sparsely populated			
ESF+	More developed			
	Transition			
	Less developed			
	Outermost and northern sparsely populated			
Programme 2 (CCI number)				
Programme 3 (CCI number)				
Total ERDF	More developed			

	Transition			
	Less developed			
	Outermost and northern sparsely populated			
Total ESF+	More developed			
	Transition			
	Less developed			
	Outermost			
Total				

* programme with JTF allocation, which receives complementary support from the ERDF and ESF+.

** programme providing the complementary support from the ERDF and ESF+ (source)."

3.1 Financial appropriations by year

Reference: Article 17(3)(f)(i)

Fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
ERDF	More developed								
	Transition								
	Less developed								

	Outermost and northern sparsely populated								
Total									
ESF+	More developed								
	Transition								
	Less developed								
	Outermost and northern sparsely populated								
Total									
Cohesion Fund	N/A								
EMFF	N/A								
Total									

3.2. Total financial appropriations by fund and national co-financing *

Reference: Article 17(3)(f)(ii), Article 17(6)

For the Investments for Jobs and Growth goal:

Table 11: Total financial appropriations by fund and national co-financing											
Policy/JTF objective or TA	Priority	Basis for calculation EU support (total or public)	Fund	Category of region**	EU contribution (a)	National contribution (b)=(c)+(d)	Indicative breakdown of national contribution		Total (e)=(a)+(b)***	Co-financing rate (f)=(a)/(e)***	
							public (c)	private (d)			
	Priority 1	P/T	ERDF	Less developed							
	Priority 2		ESF+	Less developed							
				More developed							
				Transition							
				Outermost and northern sparsely populated regions							
	Priority 3		JTF****	Less developed							
				More developed							
				Transition							
	Priority 4		CF								
TA	TA Art. 29 CPR		ERDF or ESF+ or CF or JTF								
	TA Art. 30 CPR		ERDF or ESF+ or CF or JTF								
Total ERDF				More developed							
				Transition							
				Less developed							
				Special allocation for outermost and northern sparsely populated regions							
Total ESF+				More developed							
				Transition							
				Less developed							
				Outermost and northern sparsely populated regions							
Total JTF				More developed							
				Transition							
				Less developed							

Total CF		N/A							
Grand total									

* Prior to the mid-term review in 2025 for the ERDF, the ESF+, the CF and the JTF, financial appropriations for the years 2021 to 2025 only.

**For ERDF: less developed, transition, more developed, and, where applicable special allocation for outermost and northern sparsely populated regions. For ESF+: less developed, transition, more developed and, where applicable, additional allocation for outermost and northern sparsely populated regions. For CF: not applicable. For technical assistance, application of categories of region depends on selection of a fund.

*** Where relevant for all categories of region.

**** Indicate the total JTF resources as a result of Table 18 (i.e. a JTF allocation and the complementary support transferred from the ERDF and the ESF+).”

4. Enabling conditions

Reference: Article 17(3)(h)CPR

Table 12: Enabling conditions							
Enabling conditions	Fund	Selected specific objective (N/A to the EMFF)	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
Buna guvernanta a strategiei nationale sau regionale de specializare inteligenta	FED R	(i) Dezvoltarea capacitatilor de cercetare si inovare si adoptarea tehnologiilor avansate (ii) Fructificarea avantajelor digitalizarii, in beneficiul cetatenilor, al companiilor si al guvernelor (iii) Impulsionarea cresterii si competitivitatii IMM-urilor (iv) Dezvoltarea competentelor pentru specializare inteligenta, tranzitie industrială si antreprenariat		<i>Strategia (strategiile) de specializare inteligenta trebuie sa fie sprijinita (sprijinite) de:</i> C1. O analiza la zi a factorilor care impiedica diseminarea inovarii, inclusiv digitalizarea C2. Existenta unei institutii sau a unui organism national/regional competent responsabil cu managementul strategiei de specializare inteligenta C3. Instrumente de monitorizare si evaluare pentru a măsura performantele in directia atingerii obiectivelor strategiei C4. Functiunea eficace a procesului de descoperire antreprenorială C5. Actiuni necesare pentru imbunatatarea sistemelor de cercetare si inovare nationale sau regionale, daca este relevant C6. Actiuni pentru managementul tranzitiei industriale, daca este relevant C7. Măsuri in sprijinul	Y/N	[500]	[1 000]

				colaborării internaționale			
					Y/N		
Un cadru de politică strategic pentru sprijinirea renovărilor destinate să îmbunătățească eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale		b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră		<p>C1. Este adoptată o strategie națională de renovare pe termen lung pentru sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, în conformitate cu cerințele Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor, care:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. implică obiective de etapă orientative pentru 2030 și 2040, și ținte pentru 2050 b. oferă o descriere orientativă a resurselor bugetare necesare pentru a sprijini implementarea strategiei c. definește mecanisme eficiente pentru promovarea investițiilor în renovarea clădirilor <p>C2. Măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice pentru a realiza economiile de energie necesare</p>			
Planificarea globală a transporturilor la nivelul corespunzător		c (iii) Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale		Se efectuează o cartografiere multinodală a infrastructurilor existente și a celor planificate până în 2030, care:			

		<p>durabile, reziliente în fața schimbărilor</p> <p>climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere</p>		<p>C1.conține o justificare economică a investițiilor planificate, susținută de o analiză solidă a cererii și de o modelare a traficului, care ar trebui să ia în considerare impactul preconizat al liberalizării sectorului feroviar</p> <p>C2.reflectă planurile privind calitatea aerului, ținând seama în special de planurile naționale de decarbonizare</p> <p>C3.include investițiile în coridoarele rețelei centrale TEN-T, astfel cum sunt definite în Regulamentul (UE) nr. 1316/2013, în conformitate cu respectivele planuri de lucru ale rețelei TEN-T</p> <p>C4.în ceea ce privește investițiile din afara rețelei centrale TEN-T, garantează complementaritate a prin asigurarea unei conectivități suficiente la rețeaua centrală TEN-T și la nodurile acesteia pentru regiunile și comunitățile locale</p> <p>C5. unde este cazul, raportează implementarea ERTMS conform cu Regulamentul de implementare al Comisiei EU 2017/6 din 5 ianuarie 2017 referitor la planul de implementare ERTMS.</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

				<p>C6.promovează multimodalitatea, identificând nevoile de terminale multimodale sau de transbordare din cadrul transportului de pasageri sau marfă, precum și nevoile de moduri active de transport</p> <p>C7.include măsuri vizând promovarea combustibililor alternativi, în conformitate cu cadrele naționale de politici C8.</p> <p>Include un rezumat al evaluării riscurilor de siguranță rutieră, în conformitate cu strategiile naționale de siguranță rutieră existente, împreună cu o cartografiere a drumurilor și secțiunilor afectate și furnizarea cu prioritate a investițiilor corespunzătoare relevante</p> <p>C9. furnizează informații privind resursele bugetare și de finanțare corespunzătoare investițiilor planificate și necesare pentru acoperirea costurilor de exploatare și de întreținere a infrastructurilor existente și a celor planificate</p>			
Un cadru de politică strategic pentru sistemul de educație și formare, la toate nivelurile		d (ii) îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație,		Existența unui cadru de politică strategic la nivel național și/ sau regional pentru sistemul de educație și formare, care cuprinde:			

		<p>formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii ;</p>		<p>C1.sisteme de anticipare și previziuni privind competențele, bazate pe date concrete, precum și mecanisme și servicii de monitorizare C2.măsuri care să garanteze un acces egal, participarea și absolvirea unor programe de educație și formare de calitate, relevante și incluzive și dobândirea de competențe-cheie la toate nivelurile, inclusiv în învățământul superior C3.un mecanism de coordonare la toate nivelurile sistemului de educație și formare, inclusiv la nivelul învățământului terțiar, și o atribuire clară a responsabilităților între autoritățile naționale relevante și/sau organismele regionale C4.modalități de monitorizare, evaluare și revizuire a cadrului de politică strategic C5.măsuri care să vizeze adulții cu calificări și competențe reduse și persoanele provenind din medii socioeconomice dezavantajate, și parcursuri de perfecționare profesională C6. Măsuri de sprijinire a cadrelor didactice, a formatorilor și a personalului universitar în ceea</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

				ce privește metode de învățare adecvate, evaluarea și validarea competențelor-cheie măsuri destinate a promova mobilitatea cursanților și a personalului și colaborarea transnațională a formatorilor și a personalului didactic, inclusiv prin recunoașterea rezultatelor studiilor și a calificărilor.			
--	--	--	--	--	--	--	--

5. Programme authorities

Reference: Article 17(3)(j); Article 65, Article 78 CPR

Table 13: Programme authorities			
Programme authorities	Name of the institution [500]	Contact name [200]	E-mail [200]
Managing authority	Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru	Simion Cretu – Director General	office@adrcentru.ro
Audit authority	Autoritatea de Audit – Organism independent pe lângă Curtea de Conturi a României		
Body which receives payments from the Commission	Ministerul Finanțelor Publice prin Autoritatea de Certificare și Plată		
Where applicable, body or, bodies which receive payments from the Commission in case of technical assistance pursuant to Article 30(5)			
Accounting function in case this function is entrusted to a body other than the managing authority	Ministerul Finanțelor Publice prin Autoritatea de Certificare și Plată		

Reference: 4th subparagraph of Article 17(3)

The repartition of the reimbursed amounts for technical assistance pursuant to Article 30(5) if more bodies are identified to receive reimbursements

The portion of the percentages set out in Article 30(5)(b) that would be reimbursed to the bodies which receive payments from the Commission in case of technical assistance pursuant to Article 30(5) (in percentage points)
--

Body 1	p.p.
Body 2	p.p.

6. Partnership

Reference: Article 17(3)(g)

Text field [10 000]

Pentru perioada de programare 2021-2027, MFE îndeplinește în continuare calitatea de coordonator național al elaborării documentelor de programare, respectiv a Acordului de Parteneriat și a programelor subsecvente, asigurând totodată cadrul partenerial prin implicarea tuturor părților interesate reprezentative pentru programarea și implementarea fondurilor aferente PC. Primele consultări parteneriale au avut loc în prima jumătate a anului 2019, fiind constituite 5 grupuri parteneriale aferente celor 5 Obiective de Politică prevăzute la nivelul propunerii de Regulament general. Componenta grupurilor de lucru a fost stabilită plecând de la membrii Comitetelor de Monitorizare ale Programelor Operaționale 2014-2020 și membri/ observatori/ invitați CCMAP, cărora li s-au alăturat o serie de parteneri care și-au exprimat interesul pentru a face parte din aceste grupuri.

În perioada 2019-2020, au avut loc numeroase consultări, atât prin organizarea de reuniuni parteneriale, cât și prin intermediul corespondenței electronice, fiind solicitate observații/ propuneri pe marginea priorităților de finanțare post 2020. În perioada mai-septembrie 2019 au fost realizate reuniuni de informare a structurilor parteneriale, în care au fost prezentate, pe de o parte, schimbările majore de la nivelul Regulamentelor UE ale Politicii de Coeziune, și, pe de altă parte, nevoile de intervenție (pornind de la concluziile Raportului de Țară – Anexa D) și prioritățile de investiție care au derivat din acestea aferente domeniilor de interes.

În luna octombrie 2019 au fost organizate 2 evenimente de informare și dezbateri la nivel local (Brașov, Botoșani), cu scopul informării cu privire la stadiul procesului de programare, precum și pentru dezbateri cu cei mai relevanți actori (autorități publice locale, primării, Consilii Județene, autorități și asociații locale reprezentative) a posibilităților de abordare a instrumentelor teritoriale (ITI, CLLD) în perioada 2021-2027.

În luna noiembrie 2019, MFE a organizat mai multe reuniuni parteneriale, atât la nivelul Grupurilor parteneriale, cât și pe grupuri tehnice de lucru, în care au fost dezbătute logicile de intervenție pe domenii, corespunzător celor 5 obiective de politică. Acestea au fost publicate pe site-ul MFE, la secțiunea Perioada de Programare 2021-2027, astfel încât să se asigure transparența dezbaterilor și posibilitatea de consultare cât mai largă a tuturor părților interesate.

În data de 28 noiembrie 2019 a avut loc un prim eveniment de amploare vizând consultarea asupra viitoare perioade de programare – 2021-2027, eveniment la care au participat reprezentanți ai mediului de afaceri, societății civile, autorităților publice centrale și locale, beneficiari de fonduri europene. În cadrul, acestui eveniment au fost prezentate: stadiul negocierilor documentelor de programare 2021-2027, logica intervențiilor pe domenii de intervenție, dar și arhitectura viitoarelor programe operaționale și mecanismul de consultare partenerială pentru viitor.

Odată cu definitivarea arhitecturii viitoarelor Programe Operaționale prin Memorandum la nivelul Guvernului în luna februarie 2020, grupurile de lucru organizate la nivelul celor 5 obiective de politică au fost restructurate la nivel de program ca urmare a unui *Apel Național pentru exprimarea interesului și pentru selecția partenerilor în cadrul structurilor parteneriale aferente Programelor Operaționale* care a fost organizat în perioada mai – iulie 2020.

Totodată, MFE implementează un proiect de Asistență Tehnică „*Sprijin pentru implementarea principiului parteneriatului în coordonarea și gestionarea fondurilor europene privind coeziunea*”, care își propune crearea unui sistem coordonat de informare și comunicare pentru parteneri și elaborarea *Codul Național de Conduită privind Parteneriatul pentru Fondurile Europene aferente Politicii de Coeziune*.

Dincolo de activitatea concretă a structurilor parteneriale, transparența în procesul de programare este asigurată prin intermediul secțiunii dedicate la nivelul site-ului MFE, în cadrul căreia sunt postate cu regularitate documentele relevante pentru procesul de programare supuse consultării: logicile intervențiilor, diversele versiuni ale Programelor Operaționale, precum și calendarul consultărilor publice (link web: <http://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/>).

Astfel, după publicarea la 31 iulie a primelor versiuni ale Programelor Regionale 2021-2027 a avut loc o consultare publică în sistem de videoconferință la care au participat prin intermediul platformei Webex aproximativ 180 de reprezentanți ai partenerilor. Observațiile/propunerile formulate în timpul reuniunii și/sau transmise ulterior în scris au fost analizate și, după caz, integrate în versiunea revizuită a programelor.

În paralel, pentru pregătirea POR Centru, la nivelul regiunii de dezvoltare Centru a fost constituit un cadru partenerial regional al cărui scop este facilitarea implicării actorilor regionali relevanți în pregătirea documentelor de planificare și programare a dezvoltării regionale pentru perioada 2021-2027 și, ulterior acestei etape, în punerea în aplicare a programelor. Pe tot parcursul procesului de stabilire și de operaționalizare a structurilor partenieriale au fost respectate prevederile din *Memorandumul Guvernului României cu tema: Pregătirea documentelor naționale de programare a finanțărilor din fonduri europene post 2020* din 5 septembrie 2018, precum și cele din *Regulamentul delegat (UE) nr. 240/2014 al Comisiei din 7 ianuarie 2014* privind Codul european de conduită referitor la parteneriat. Structura partenerială de la nivel regional a fost aprobată prin Hotărârea CDR Centru nr. 15/25.06.2019.

Structurile partenieriale de referință la nivel regional, implicate în programarea și implementarea fondurilor europene sunt:

Consiliul de Dezvoltare Regională (CDR Centru), organism cu rol deliberativ la nivel regional conform Legii 315/2004 privind dezvoltarea regională în România.

Comitetul Regional de Planificare "Centru" (CRP Centru) – structură partenerială având în componență 43 organizații reprezentative pentru cele 4 zone ale societății: administrația publică, mediul de afaceri, mediul academic și societatea civilă și cu o reprezentare echilibrată din punct de vedere teritorial

Grupuri de Lucru Județene, constituite la nivelul fiecărui județ, sub coordonarea consiliilor județene
Grupuri de Lucru Tematice, în domeniile de interes regional: infrastructură și dezvoltare teritorială; dezvoltare urbană durabilă; agricultură, silvicultură și dezvoltare rurală; CDI și competitivitate economică; mediu, eficiență energetică, resurse de energie regenerabile, schimbări climatice; resurse umane, incluziune socială; turism și patrimoniu cultural, alcătuite din experți în cele 7 domenii menționate mai sus.

Consortiul Regional de Inovare (CRI Centru), structură partenerială având 41 de organizații membre, cu rol în avizarea Strategiei de Specializare Inteligentă.

Primele consultări la nivel regional cu structurile partenieriale regionale au început în septembrie 2019. În perioada septembrie 2019- februarie 2020 au avut loc 13 întâlniri cu structurile partenieriale regionale (CRP, CRI, CDR), grupuri de lucru județene și tematice care a urmărit în principal două obiective majore:

- ✚ stabilirea priorităților regionale pe baza nevoilor de dezvoltare ale comunităților identificate în mod obiectiv și luând în considerare interesele legitime ale acestor comunități
- ✚ alcătuirea unui portofoliu solid de proiecte care să faciliteze implementarea priorităților de dezvoltare și să fie finanțabile prin fondurile europene aferente perioadei 2021-2027.

La aceste întâlniri au participat reprezentanți ai autorităților publice locale și județene, asociații de dezvoltare intercomunitară, clustere, instituții din domeniul educației, cercetării, mediul de afaceri, organizații publice cu atribuții în domeniul protecției mediului, organizații neguvernamentale și organisme însărcinate cu promovarea integrării sociale, egalității de gen și nediscriminării care, în conformitate cu abordarea bazată pe guvernanta pe mai multe niveluri se implică pe durata programării și, ulterior în implementare, inclusiv prin participarea la comitetul de monitorizare.

Cinci din cele 13 consultări au avut ca scop prezentarea, dezbateră și culegerea de opinii/sugestii cu privire la fiecare din cele 5 obiective de politică ale CE pe care se axează prioritățile politicii de coeziune în perioada 2021-2027. Sugestiile primite de la partenerii regionali, coroborate cu propunerile de proiecte transmise de organizațiile din regiune pentru a fi incluse în portofoliul regional de proiecte, mecanism dezvoltat de ADR Centru pentru a susține procesul de programare și planificare au contribuit la conturarea versiunii 0 a POR Centru.

Această primă versiune a POR Centru 2021-2027 a fost transmisă spre consultare Comitetului Regional de Planificare al Regiunii Centru, Consiliului de Dezvoltare Regională și Consortiului Regional de Inovare. De asemenea, în 31 iulie 2020 această versiune a fost publicată pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene.

În cursul anului 2020 aceste structuri partenieriale au fost consultate asupra structurii și propunerilor de intervenții ce se doresc finanțate prin POR 2021-2027. De asemenea, în perioada iunie-august 2020 au avut loc o serie de întâlniri fizice și online cu partenerii regionali, în cadrul cărora au fost prezentate propunerile privind intervențiile ce se doresc finanțate prin intermediul POR Centru, precum și portofoliul de proiecte aferent acestor propuneri.

Pe perioada implementării POR 2021-2027 vor fi menținute structurile partenieriale actuale CRP și CRI -pentru monitorizarea PDR Centru, a Strategiei de Specializare Inteligentă și pentru consultarea cu privire la progresul POR 2021-2027.

Comunicarea cu privire la progresul, rezultatele și performanțele POR 2021-2027 vor fi făcute cunoscute și publicului larg, prin intermediul mijloacelor electronice. ADR Centru în calitate de AM va informa cetățenii și partenerii regionali cu privire la rolul și realizările fondurilor prin intermediul unei pagini web precum și prin

portalul unic de internet al statului membru care oferă acces la toate programele. Partenerii regionali vor fi consultați și se va ține cont de opiniile acestora în dezvoltarea ghidurilor pentru apelurile de proiecte din cadrul POR 2021-2027 precum și în etapele de evaluare a progresului programului și stabilirea unor modificări.

CM POR Centru 2021-2027, instituit conform Regulamentului, va avea o reprezentare echilibrată a tuturor tipurilor de organizații implicate în dezvoltarea regională și va fi un organism fundamental pentru principiul partenerial, care va reuni reprezentanți ai mediului public, privat, academic și asociativ, cu rol important în implementarea și monitorizarea Programului. Criteriile și procesul de selecție a membrilor vor fi realizate ulterior, după aprobarea programului.

Pe site-ul ADR Centru a fost creată o secțiune dedicată procesului de programare pentru perioada 2021-2027 unde sunt publicate toate informațiile relevante pentru procesul de programare 2021-2027 la nivelul Regiunii Centru, precum și prima versiune a POR 2021-2027 Regiunea Centru care a fost transmisă spre consultare și partenerilor regionali. <http://regio-adrcentru.ro/programare-2021-2027/> .

7. Communication and visibility

Reference: Article 17(3)(i) CPR, Article 42(2) CPR

Text field [4 500]

La nivelul Regiunii Centru, coordonarea activităților de comunicare și de îmbunătățire a conștientizării publicului larg privind sprijinul european prin Programul Operațional Regional 2021-2027 va fi realizată de Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru.

Rolul ADR Centru este esențial în comunicarea mesajelor cheie la nivel regional și local, în creșterea gradului de încredere al cetățenilor, pe baza proximității și a faptului că potențialii solicitanți și beneficiarii pot vorbi față în față cu cei ce derulează fonduri și pot primi răspunsuri în timp foarte scurt. Activitatea de comunicare va respecta prevederile Regulamentului nr 1303/2013 al Parlamentului UE și al Consiliului European, precum și propunerea de Regulament din mai 2018.

ADR Centru va coordona măsurile de promovare a Programului, urmând să continue acțiunile de creștere a vizibilității, transparenței și comunicării, alături de toți partenerii săi locali și regionali. Agenția poate obține sprijin din partea Reprezentanței Comisiei Europene în România, poate colabora cu rețelele Enterprise Europe Network și a Centrelor Europe Direct (din care face parte) și cooperează cu instituțiile de învățământ și cercetare regionale. Pornind de la experiența anterioară, ADR Centru va elabora regulile de identitate vizuală ce se vor aplica de către beneficiarii în cadrul proiectelor finanțate prin POR 2021-2027, reglementări care vor include obligația utilizării identității vizuale a UE, publicarea anunțurilor de lansare și încheiere contract, amplasarea de afișe/panouri/plăci la locația proiectelor și de autocolante pe echipamente. Aceste reguli vor impune necesitatea publicării unui rezumat pe site-urile existente ale celor ce obțin finanțare și obligativitatea precizării surselor de finanțare, în momentul prezentării proiectelor.

Referitor la acțiunile de comunicare întreprinse de către ADR Centru pentru promovarea POR și creșterea gradului de absorbție, se vor adopta măsuri diverse în funcție de stadiul de implementare a programului, ținând cont de rolul grupurilor țintă; respectiv publicul larg, potențialii solicitanți, partenerii instituționali ai ADR Centru și, desigur, beneficiarii de finanțare. O atenție deosebită va fi acordată formatorilor de opinie, reprezentanților mass-media și stakeholderilor regionali.

În urma sondajelor realizate în anul 2019 și precizate în Strategia de Comunicare a ADR Centru, se evidențiază faptul că gradul de cunoaștere a Programului Operațional Regional la nivelul Regiunii Centru este destul de ridicat. **În rândul cetățenilor**, gradul de notorietate al POR/REGIO a ajuns în anul 2019 la 67,2%, de la 46% în 2015, pentru populația urbană, respectiv 32,8% pentru populația rurală. Deși cei chestionați cunosc generic programul, informații detaliate referitoare la obiectivele și proiectele finanțate prin program sunt destul de scăzute în rândul cetățenilor din Regiunea Centru, **motiv pentru care considerăm că este important ca viitoarele acțiuni de comunicare regionale să se concentreze pe cunoașterea destinației fondurilor și pe impactul proiectelor finanțate**. Pornind de la aceste date, indicatorii stabiliți în Strategia de comunicare pentru perioada 2021-2027, sunt creșterea gradului de notorietate a POR cu cel puțin 10%, precum și creșterea gradului cunoașterii rezultatelor/impactului proiectelor POR cu minim 5%.

Comparația ierarhiei mediilor de comunicare cel mai frecvent utilizate la nivel regional pentru informare, evidențiază faptul că: **internetul** este un mijloc de comunicare foarte important în **Regiunea Centru** (48,2%), **publicațiile și broșurile** sunt mai importante în **Regiunea Centru** (16,6%) decât în celelalte regiuni; **evenimentele** au o importanță mai mare în **Regiunea Centru** (10,4%), iar comunicarea prin media (radio-televiziune) este relevantă la nivelul

stațiilor naționale. Nu în ultimul rând, utilizarea de materialele informative și materialele promoționale, reprezintă cel de-al treilea mijloc de informare preferat de către grupurile țintă POR.

Vătoarele acțiuni de comunicare prevăzute de ADR Centru recomandă utilizarea unui limbaj simplificat și a exemplelor de bune practici, pentru maximizarea impactului programului în procesul de dezvoltare, pentru a ajunge și la grupurile țintă din mediul rural și la cei ce fac parte din categoriile de vârstă 19-29 sau 50-70 ani.

8. Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs

Reference: Articles 88 and 89 CPR

Table 14: Use of Union contribution based on unit costs, lump sums, flat rates and on financing not linked to costs

Indication of use of Articles 88 and 89 CPR*	Priority No	Fund	Specific objective (Jobs and growth goal) or area of support (EMFF)
Use of reimbursement of eligible expenditure based on unit costs, lump sums and flat rates under priority according to Article 88 CPR	Priority 1	ERDF	SO 1
			SO 2
	Priority 2	ESF+	SO 3
			SO 4
	Priority 3	CF	SO 5
			SO 6
	Priority 4	JTF	SO JTF
	Use of financing not linked to costs according to Article 89 CPR	Priority 1	ERDF
SO 8			
Priority 2		ESF+	SO 9
			SO 10
Priority 3		CF	SO 11
			SO 12
Priority 4		JTF	SO JTF

Appendix 1: Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates

Template for submitting data for the consideration of the Commission

(Article 88)

Date of submitting the proposal	
---------------------------------	--

Current version	
-----------------	--

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	Category of region	Estimated proportion of the total financial allocation within the priority to which the SCO will be applied in % (estimate)	Type(s) of operation		Corresponding indicator name(s)		Unit of measurement for the indicator	Type of SCO (standard scale of unit costs, lump sums or flat rates)	Corresponding standard scales of unit costs, lump sums or flat rates
					Code	Description	Code	Description			

B. Details by type of operation (to be completed for every type of operation)

Did the managing authority receive support from an external company to set out the simplified costs below?

If so, please specify which external company: Yes/No – Name of external company

Types of operation:

1.1. Description of the operation type	
1.2 specific objective	
1.3 Indicator name ⁶¹	
1.4 Unit of measurement for indicator	
1.5 Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	
1.6 Amount	
1.7 Categories of costs covered by unit cost, lump sum or flat rate	
1.8 Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation? (Y/N)	
1.9 Adjustment(s) method	
1.10 Verification of the achievement of the unit of measurement - what document(s) will be used to verify the achievement of the unit of measurement? - describe what will be checked during management verifications	

⁶¹ Several complementary indicators (for instance one output indicator and one result indicator) are possible for one type of operation. In these cases, fields 1.3 to 1.11 should be filled in for each indicator.

<p>(including on-the-spot), and by whom.</p> <p>- what arrangements to collect and store the data/documents described?</p>	
<p>1.11 Possible perverse incentives or problems caused by this indicator, how they could be mitigated, and the estimated level of risk</p>	
<p>1.12 Total amount (national and EU) expected to be reimbursed</p>	

C: Calculation of the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates

1. Source of data used to calculate the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates (who produced, collected and recorded the data; where the data are stored; cut-off dates; validation, etc.).

2. Please specify why the proposed method and calculation is relevant to the type of operation.

3. Please specify how the calculations were made, in particular including any assumptions made in terms of quality or quantities. Where relevant, statistical evidence and benchmarks should be used and attached to this annex in a format that is usable by the Commission.

4. Please explain how you have ensured that only eligible expenditure was included in the calculation of the standard scale of unit cost, lump sum or flat rate.

5. Assessment of the audit authority(ies) of the calculation methodology and amounts and the arrangements to ensure the verification, quality, collection and storage of data.

Appendix 2: Union contribution based on financing not linked to costs

Template for submitting data for the consideration of the Commission

(Article 89)

Date of submitting the proposal	
Current version	

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	Category of region	The amount covered by the financing not linked to cost	Type(s) of operation	Conditions to be fulfilled/results to be achieved	Corresponding indicator name(s)		Unit of measurement for the indicator	Envisaged reimbursement to the beneficiaries
							Code	Description		
The overall amount covered										

B. Details by type of operation (to be completed for every type of operation)

Types of operation:

1.1. Description of the operation type			
1.2 specific objective			
1.3 Conditions to be fulfilled or results to be achieved			
1.4 Deadline for fulfilment of conditions or results to be achieved			
1.5 Indicator definition for deliverables			
1.6 Unit of measurement for indicator for deliverables			
1.7 Intermediate deliverables (if applicable) triggering reimbursement by the Commission with schedule for reimbursements	Intermediate deliverables	Date	Amounts

1.8 Total amount (including EU and national funding)	
1.9 Adjustment(s) method	
<p>1.10 Verification of the achievement of the result or condition (and where relevant, the intermediate deliverables)</p> <ul style="list-style-type: none"> - describe what document(s) will be used to verify the achievement of the result or condition - describe what will be checked during management verifications (including on-the-spot), and by whom. - describe what are the arrangements to collect and store the data/documents 	
1.10a Use of grants in the form of financing not linked to costs	
<p>1.11 Arrangements to ensure the audit trail</p> <p>Please list the body(ies) responsible for these arrangements.</p>	

Appendix 2a: List of planned operations of strategic importance- Article 17(3)

Text field [2 000]

Appendix 4: EMFF action plan for each outermost region

Template for submitting data for the consideration of the Commission

Date of submitting the proposal	
Current version	

1. Description of the strategy for the sustainable exploitation of fisheries and the development of the sustainable blue economy

<i>Text field [30 000]</i>

2. Description of the main actions envisaged and the corresponding financial means

Description of the main actions	EMFF amount allocated (EUR)
Structural support to the fishery and aquaculture sector under the EMFF <i>Text field [10 000]</i>	
Compensation for the additional costs under Article 21 of the EMFF <i>Text field [10 000]</i>	
Other investments in the sustainable blue economy necessary to achieve a sustainable coastal development <i>Text field [10 000]</i>	

3. Description of the synergies with other sources of Union funding

<i>Text field [10 000]</i>
